

SA Archimedes

**EESTI KÕRGKOOLIDE 2012. AASTA VILISTLASTE
UURING
ARUANNE**

November 2014

Sisukord

Sisukord.....	2
Jooniste loetelu	3
Tabelite loetelu	6
Sissejuhatus	8
1 Metoodika	10
1.1 Küsimustik	10
1.2 Veebiküsitluse läbiviimine ja tulemuste analüüsimine.....	11
1.3 Intervjuude läbiviimine ja uuringu aruande koostamine.....	13
2 Uuringu tulemused	14
2.1 Vilistlaste õpingutega seotud taust	14
2.2 Õpingud ja nende ajal töötamine	19
2.3 Lõpetamisjärgne tegevus.....	24
2.4 Töötamine ja ameti seos omandatud haridusega	35
2.5 Kõrgkooliõpingud ja hinnang õpingutele.....	54
2.6 Välismaalastest vilistlaste hinnangud	63
3 Kokkuvõte ja järeldused	74
4 Poliitikasoovitused	82
Kasutatud kirjandus.....	84
Lisad.....	85
Lisa 1. Küsitlusankeet	85
Lisa 2. Intervjuude küsimused	95
Lisa 3. Koolide, üksuste ja õppekavade loetelud.....	97
Lisa 4. Lõpetanute peamine tegevus kõrgkoolide lõikes	102
Lisa 5. Erinevate pädevuste kujunemine valdkondade lõikes	103

Jooniste loetelu

Joonis 1. Vastanute (2012. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi jaotus soo lõikes (%)	14
Joonis 2. Vastanute (2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi jaotus vanuse lõikes (%)	14
Joonis 3. Vastanute ja üldkogumi jaotus kõrgkoolide lõikes (%)	15
Joonis 4. Vastanute (2012. ja 2009. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi jaotus õppeastmete lõikes (%).....	16
Joonis 5. Vastanute ja üldkogumi jaotus valdkondade lõikes (%)	17
Joonis 6. Välismaal õppimine lõpetatud õpingute jooksul (% kõigist vastanutest).....	17
Joonis 7. Konkreetsel õppekaval/erialal õppima asumise põhjused (% kõigi vastanute lõikes)	19
Joonis 8. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)	20
Joonis 9. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal soo lõikes (% vastava soogrupi vastanutest)	21
Joonis 10. Õpingute ajal töötamise põhjused (% õpingute ajal töötanud vastanutest)	23
Joonis 11. Õpinguteaegse töö ja õpitava eriala seotus 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% õpingute ajal töötanud vastanutest)	23
Joonis 12. Vastanute praegune tegevus 2012. ja 2009. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)	25
Joonis 13. Soov lähitulevikus õpinguid alustada (% kõigist vastanutest).....	27
Joonis 14. Eriala, millel soovitakse õpinguid alustada/jätkata (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata).....	27
Joonis 15. Õpingute alustamise/jätkamise soov liigiti (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata).....	28
Joonis 16. Koht, kus soovitakse õpinguid alustada/jätkata (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata).....	28
Joonis 17. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata).....	29
Joonis 18. Praegused õpingud (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid)	30
Joonis 19. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid)	31

Joonis 20. Peamine sissetulekuallikas 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)	32
Joonis 21. Peamine sissetulekuallikas töötavate, töötavate ja samal ajal õppivate ning õppivate vastanute seas 2012. ja 2009. aasta vilistlaste lõikes (% vastava grupi esindajatest).....	33
Joonis 22. Põhitöö seotus õpitud erialaga 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)	35
Joonis 23. Põhjused, miks põhitöö ei ole õpitud erialaga seotud (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö ei ole seotud õpitud erialaga)	36
Joonis 24. Erialase töö leidmiseks kulunud aeg (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö on seotud õpitud erialaga).....	37
Joonis 25. Vastanute jaotus töökohtade lõikes 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest).....	38
Joonis 26. Vastanute jaotus ametikohtade lõikes 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)	40
Joonis 27. Haridustase, mida praegune amet eeldab 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)	42
Joonis 28. Kõrgharidustase, mida praegune amet eeldab (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust).....	42
Joonis 29. Töötamise koormus (% vastanutest, kes töötavad)	43
Joonis 30. Osalise koormusega töötamise põhjused (% vastanutest, kes töötavad osalise koormusega).....	44
Joonis 31. Keskmine brutokuupalk eurodes töökoormuse lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	46
Joonis 32. Palga tõus pärast õpingute lõpetamist (% vastanutest, kes töötavad)	47
Joonis 33. Töökoha asukoht 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)	48
Joonis 34. Eestisse tööle naasmise kavatsus/soov (% vastanutest, kes töötavad välismaal)...	48
Joonis 35. Eestisse jäämise plaanid (% vastanutest, kes on pärit välismaalt ja töötavad Eestis)	49
Joonis 36. Huvi teadustöö vastu Eestis (% vastanutest, kes on pärit välismaalt ja kes on lõpetanud magistri- või doktoriõppe)	49
Joonis 37. Töökoha valiku põhjused (% vastanutest, kes töötavad).....	50

Joonis 38. Töökoha leidmise viis 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)	51
Joonis 39. Tegurid, mis aitasid kaasa praeguse töökoha saamisele (% vastanutest, kes töötavad)	52
Joonis 40. Mitmel ametikohal töötavate vastanute jaotus lisatöökohtade lõikes (%).....	52
Joonis 41. Viimati läbitud õppekava eesmärgipärasus ja vastavus tööturu nõuetele 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (%).....	54
Joonis 42. Tugi õpingute ajal (% kõigist vastanutest)	57
Joonis 43. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse (%)	58
Joonis 44. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal (% vastanutest, kes töötavad)	61
Joonis 45. Hinnang õpingutele ja praegusele tööle.....	62
Joonis 46. Välismaal õppimine lõpetatud õpingute jooksul välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest).....	64
Joonis 47. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid).....	65
Joonis 48. Peamine sissetulekuallikas välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)	66

Tabelite loetelu

Tabel 1. Küsimustiku ülesehitus ja vastavus uurimisküsimustele	10
Tabel 2. Lõpetanute arv ja vastamismäär kõrgkoolide lõikes	12
Tabel 3. Välismaal õppimine õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest) ..	18
Tabel 4. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal vanusegruppide lõikes (% kõigist vastanutest)	20
Tabel 5. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal vanusegruppide ja õppetaseme lõikes (% kõigist vastanutest)	21
Tabel 6. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest)	22
Tabel 7. Õpinguteaegse töö ja õpitava eriala seotus õppetasemete ja valdkondade lõikes (% õpingute ajal töötanud vastanutest)	24
Tabel 8. Vastanute praegune tegevus õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest)	26
Tabel 9. Õpingute jätkamise põhjused õppetasemete lõikes (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)	29
Tabel 10. Erinevate sissetulekuallikate kombinatsioonid (% kõigist vastanutest)	34
Tabel 11. Põhitöö seotus õpitud erialaga õppetasemete ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	36
Tabel 12. Erialase töö leidmiseks kulunud aeg õppetasemete ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö on seotud õpitud erialaga)	37
Tabel 13. Vastanute praegune ametikoht ning haridustase, mida see ametikoht eeldab (% vastanutest, kes töötavad)	39
Tabel 14. Töötavate vastanute ametikohtade jaotus õppetasemete lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	40
Tabel 15. Töötavate vastanute ametikohtade jaotus valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	41
Tabel 16. Lõpetatud õppetaseme ja töö nõutava kõrghariduse vastavus (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust)	43
Tabel 17. Õppetase, kus soovitakse õpinguid jätkata töö nõutava kõrghariduse gruppide lõikes (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust) ..	43
Tabel 18. Praegune tegevus töötamise koormuse lõikes	44

Tabel 19. Osalise koormusega töötamise põhjused valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad osalise koormusega)	45
Tabel 20. Praegune tegevus ja osalise koormusega töötamise põhjused	45
Tabel 21. Keskmine brutokuupalk õppetasemete ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	47
Tabel 22. Valimis esinenud põhitöö ja lisatöökohtade kombinatsioonid (% põhitöökohta lõikes) lisatöökohtade kombinatsioonid (% põhitöökohta lõikes)	53
Tabel 23. Viimati läbitud õppekava eesmärgipärasus ja vastavus tööturu nõuetele õppetasemete ja valdkondade lõikes 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)	56
Tabel 24. Õpinguteaegne tugi õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest) .	57
Tabel 25. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse 2009. ja 2012. a vilistlaste uuringute võrdluses (%).....	59
Tabel 26. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse õppetasemete lõikes (% kõigist vastanutest)	59
Tabel 27. Erialaspetsiifiliste pädevuste kujunemine tänu kõrgkooliõpingutele (% kõigist vastanutest)	60
Tabel 28. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu võrdluses (% vastanutest, kes töötavad)	62
Tabel 29. Põhjused konkreetsel õppekaval/erialal õppima asumiseks välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)	64
Tabel 30. Tegurid, mis aitasid kaasa praeguse töökoha saamisele välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes töötavad)	67
Tabel 31. Kõrgkooliõpingute kaasa aitamine erinevate pädevuste kujunemisele välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest).....	68
Tabel 32. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes küsitluse hetkel töötasid)	69
Tabel 33. Hinnang õpingutele ja praegusele tööle välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest).....	69

Sissejuhatus

Üliõpilaste arv on Eestis aastatel 1990-2011 suurenenud, jõudes peaaegu 70 000 tudengini. Järgnevalt aastast alates on nende arv aga üldistest demograafilistest muutustest tulenevalt vähenema hakanud, õppeaastal 2013/2014 oli Eestis Hariduse Infosüsteemi andmetel ligikaudu 60 000 üliõpilast. Rahvastikuprognosis osutavad, et antud tendents jätkub. See tähendab, et iga kõrgharidusega inimese vajalikkus ühiskonnas, sh tööturu jaoks üha kasvab. Kõrghariduse kvaliteet ja vastavus tööturu ootustele ning vajadustele on riigi majanduse konkurentsivõime seisukohalt äärmiselt oluline. Järjest enam sõltub riigi edasine areng saadavast haridusest.

Eestit tabas aastatel 2008-2009 majanduskriis, mille tagajärjed end siiani tunda annavad. Kriisi elasid aga keskmiselt paremini üle kõrgema haridustasemega inimesed¹, kelle töö lõi suuremat lisandväärtust. Kõrgharidus- ja tööturupoliitika planeerimiseks on seega oluline järjepideva informatsiooni olemasolu lõpetanute õpingutejärgsest tegevusest ning toimetulekust.

Vilistlaste toimetulekut tööturul on eri kõrgkoolide poolt uuritud 2000. aastate algusest. Kõikide kõrgkoolide üheaegne ulatustlik uuring viidi esmakordselt läbi aga 2011. aastal, käsitledes 2009. aastal lõpetanud. Eesmärgiks oli saada ülevaade kõikide kõrgkoolide vilistlaste eriala- ja tööalastest valikutest, õpingute ajal töötamise põhjustest, töökohal nõutavate ja kõrgkoolis õpetatavate oskuste kattuvusest, lõpetajate väljakutsetest tööturule siirdumisel ning seal hakkama saamisest. Käesolev uuring on järg eelnevale, kogumaks andmeid eri trendide märkamiseks ning nendest lähtuvalt otsuste tegemiseks.

Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuringu eesmärk on ülevaate saamine vilistlaste lõpetamisjärgsest tegevusest, toimetulekust tööturul ja hinnangutest kõrgkooli õppetöö kvaliteedile ning omandatud pädevustele. Saadav informatsioon jälgib muutusi kahe uuringu vahele jääval perioodil (2009-2012), võimaldades poliitikakujundajatel ja kõrgkoolidel analüüsida õppetöö kvaliteeti tööturu perspektiivist lähtuvalt ning anda seega aluse otsuste tegemiseks. Uuringu tulemuste andmefailid jäävad Haridus- ja Teadusministeeriumisse, seega on kõrgkoolidel võimalik teha täiendavaid süvendatud analüüse oma õppeasutuse kohta.

Uurimisküsimused on järgmised:

1. Millised tegurid on vilistlaste erialavalikut mõjutanud?
2. Kuidas on vilistlased rahul lõpetatud õpingutega?
3. Kuidas mõjutas töötamine õpingute ajal õpinguid ning hilisemat tööle asumist ja töökoha valikut?
4. Millised on vilistlaste õpingute järgsed plaanid ja tegevused (õpingud, töötamine) ning kuidas on need mõjutatud eelnenud õpingutest?
5. Kuivõrd edukad on vilistlased tööturul ning millised tegurid mõjutasid töökoha valikut, sh lõpetatud õpingutega seotud mõju?
6. Kuivõrd vastavad vilistlaste töökohal nõutavad pädevused tööandjate ootustele ja milline on lõpetatud õpingute panus nende arendamisse?
7. Millised on muutused, trendid võrreldes eelmiste sarnaste uuringute tulemustega ning

---

¹ Eesti Statistikaameti andmetel oli kõrgharitute tööpuudus majanduskriisi ajal märkimisväärselt väiksem keskharidusega inimeste omast.

millised erinevused või sarnasused ilmnevad eeltoodud küsimustes kõrgkooliti, õppekavagrupiti või muude oluliste gruppide lõikes eeltoodud küsimustes?

Erinevalt eelmisest vilistlasuuringust on käesolevas sisse toodud välismaalt pärit lõpetanute plokk. Uuritakse, kuivõrd on välismaalastest vilistlased:

1. huvitatud teadustööst Eesti kõrgkoolis või, Eestist lahkununa, teaduskoostööst Eesti kõrgkoolidega (magistri- ja doktoriõppe lõpetajate korral) või motiveeritud jääma Eestisse edasi õppima või tööle; millised on takistused;
2. nõus väitega, et Eestis läbitud õpingud vastasid nende ootustele ning mis on peamised karakteristikud, määratlemaks neid ootusi (sh miks otsustati õppima asuda just Eestis); mis valmistas enim pettumust ja mis oli positiivne;
3. rahul oma konkurentsivõimega tööturul, lähtuvalt Eestis läbitud õpingutest, neile suunatud tugiteenustega ning millised on positiivsed ja negatiivsed aspektid rahulolu kirjeldamiseks.

Vilistlasuuringu raport koosneb neljast osast ja viiest lisast. Esimeses osas käsitletakse uuringu läbiviimisel kasutatud metoodikat, et ka edaspidi oleks sarnastel alustel võimalik andmeid koguda. Teine osa keskendub uuringu tulemuste kirjeldamisele, sh käsitletakse vilistlaste õpingutega seotud tausta, õpinguid ja nende ajal töötamist, lõpetamisjärgset tegevust, toimetulekut tööturul, vilistlaste hinnanguid läbitud õpingutele ja välismaalastest lõpetajate arvamusi. Kolmandas osas on välja toodud tulemuste kokkuvõte ja peamised järeldused, neljandas poliitikasoovitused. Uuringuraportile on lisatud küsitlusankeet, välismaalastest vilistlaste intervjueerimisel kasutatud küsimused, uuringuga hõlmatud koolide, üksuste ja õppekavade loetelud ning täiendavad andmetabelid.

Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuringu viis Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas oleva Sihtasutuse Archimedes tellimusel läbi uuringu- ja konsultatsioonifirma Cumulus Consulting OÜ. Uuringu meeskonda kuulusid projektijuht Mihkel Laan (MSc), analüütik Andres Kuusk (PhD), Herko Sunts (BA – võrdsustatud magistrikraadiga) ja Jaan Urb (MA).

Uuringu läbiviijad tänavad Kadrin Kergandit Sihtasutusest Archimedes, Kristi Ploomi Haridus- ja Teadusministeeriumist ja kõiki teisi, kes uuringu valmimisele kaasa aitasid. Seejuures kuulub eriline tänu kõikidele uuringus osalenud kõrgkoolidele ja vastajatele.

1 Metoodika

Uuring viidi läbi kuues etapis:

1. küsitlusankeedi ettevalmistamine, selle tõlkimine eesti, inglise ja vene keelde ning tehniline teostus;
2. veebiküsitluse läbiviimine;
3. veebiküsitluse tulemuste analüüsimine ja intervjuu kava koostamine;
4. intervjuude läbiviimine ning tulemuste analüüsimine;
5. uuringu aruande koostamine;
6. uuringu tulemuste tutvustamine kõrgkoolidele, Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatele ning teistele uuringust huvitatud sihtgruppidele.

1.1 Küsimustik

Esimese etapi käigus töötati välja kasutatav küsitlusankeet. Ankeedi aluseks on 2011. aastal kasutatud küsimustik², mida on vastavalt uuringu meeskonna ja tellija esindajate ettepanekutele täiendatud (vt lisa 1). Kasutatud on sarnast küsimustikku, tagamaks tulemuste võimalikult ulatuslikku võrreldavust. Ankeedi koostamisel arvestati taustainfo või võrreldavuse saamiseks lisaks ka muude uuringutega: „Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud“³, „Eesti Üliõpilaste eluolu 2013: rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT V Eesti analüüs“⁴ ning Tartu Ülikooli 2010. aasta vilistlaste uuring⁵. Nimetatud uuringute puhul tuleb aga kindlasti jälgida seda, et nende sihtrühmad erinevad vilistlauringu valimist. EUROSTUDENTis küsitleti õppivaid üliõpilasi, uuringus „Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud“ käsitleti abituriente ning kutsehariduse viimase astme õppureid. Tartu Ülikooli vilistlasuuring keskendus ühe kõrgkooli lõpetanutele.

Tabelis 1 on välja toodud ankeedi ülesehitus, näidates seejuures, milliste küsimuste kaudu uurimisküsimustele vastuseid leiti.

Tabel 1. Küsimustiku ülesehitus ja vastavus uurimisküsimustele

Ankeetküsimustik	Uurimisküsimused
1. Vilistlaste õpingutega seotud taust Küsimused lõpetatud kõrgkooli, kõrgharidustaseme, õppekava ja nende valikute põhjuste kohta	1. Millised on vilistlaste erialavalikut mõjutanud tegurid?
2. Õpingud ja töötamine Küsimused õppimise ajal töötamise ja nende põhjuste kohta	3. Kuidas mõjutas töötamine õpingute ajal õpinguid ning hilisemat tööle asumist ja töökoha valikut?
3. Lõpetamisjärgne tegevus Küsimused uute õpingutega alustamise ja nende põhjuste ning sissetulekuallikate kohta	4. Millised on vilistlaste õpingute järgsed plaanid ja tegevused (õpingud, töötamine) ning kuidas on neid mõjutanud eelnenud õpingud?
4. Töötamine	3. Kuidas mõjutas töötamine õpingute ajal õpinguid

² <http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/40750>

³ http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/40753/KHaridus_teenistus.pdf?sequence=1

⁴ <http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/43625>

⁵ http://www.ut.ee/sites/default/files/ut_files/Vilistlaste_tagasiside_2011.pdf

Küsimused õpitud eriala ja põhitöö sidususe, töökoha valikute ja leidmise, töökoha poolt eeldatava haridustaseme, palga, teadus(koos)töö ja pädevuste kohta	ning hilisemat tööle asumist ja töökoha valikut? 4. Millised on vilistlaste õpingute järgsed plaanid ja tegevused (õpingud, töötamine) ning kuidas on neid mõjutanud eelnenud õpingud? 5. Kuivõrd edukad on vilistlased tööturul ning millised tegurid mõjutasid töökoha valikut, sh lõpetatud õpingutega seotud mõju? 6. Kuivõrd vastavad vilistlaste töökohal nõutavad pädevused tööandjate ootustele ja milline on lõpetatud õpingute panus nende arendamisse?
5. Kõrgkooliõpingud ja hinnang õpingutele Küsimused õppekava eesmärgipärasuse, karjääriteenuste, pädevuste ja õpingutega rahulolu kohta	2. Milline on vilistlaste rahulolu lõpetatud õpingutega? 5. Kuivõrd edukad on vilistlased tööturul ning millised tegurid mõjutasid töökoha valikut, sh lõpetatud õpingutega seotud mõju? 6. Kuivõrd vastavad vilistlaste töökohal nõutavad pädevused tööandjate ootustele ja milline on lõpetatud õpingute panus nende arendamisse?
6. Lõpetanu/vastaja taust Küsimused vanuse ja soo kohta	

Etapi jooksul tõlgiti ankeet inglise ja vene keelde ning korraldati selle programmeerimine⁶. Samuti toimus ankeedi testimine.

1.2 Veebiküsitluse läbiviimine ja tulemuste analüüsimine

Uuringu teine etapp hõlmas valimi moodustamist ja veebiküsitluse läbiviimist. Esialgsesse valimisse kuulusid kõik Eesti kõrgkoolid (kokku 25; uuringuga hõlmatud kõrgkoolide täpne nimekiri asub lisas 3)⁷. Respondentide üldkogumi moodustasid uuringusse kaasatud kõrgkoolide kõikide õppeastmete⁸ kõik 2012. a vilistlased ja kõik 2010.–2012. a välismaalastest vilistlased.

Haridus- ja Teadusministeerium saatis kõikidele kõrgkoolidele ametliku kirja palvega uuringu läbiviimisele igakülselt kaasa aidata. Seejärel võttis uuringu projektijuht ühendust kõikide uuringusse kaasatud kõrgkoolide kontaktisikutega. Eesmärgiks oli saada võimalikult paljude vilistlaste e-posti aadressid, kuna listidesse saatmine vähendab oluliselt vastajate määra, samuti pole võimalik vastanute üle arvestust pidada. Juhul, kui kõrgkoolidel ei olnud kõikide vilistlaste e-posti aadresside edastamine võimalik, paluti neilt lõpetanute nimekirju, mille baasil leiti avalikke andmeallikaid kasutades võimalikult paljude kontaktid. Listidesse saatmist kasutati vaid viimase abinõuna.

20 kõrgkooli esitas 7304 eestlasest ja 388 välismaalasest vilistlase e-posti aadressid (kokku 7692). Aadresse ei esitanud Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Eesti

⁶ Kasutati küsitluskeskkonda SurveyMonkey, programmeerimise teostas allhankijana Norstat Eesti AS.

⁷ Sh Tallinna Ülikooliga liitunud Tallinna Pedagoogiline Seminar

⁸ Rakenduskõrgharidus, bakalaureuse- ja magistriõpe, integreeritud õpe ja doktoriõpe

Infotehnoloogia Kolledž, Euroakadeemia ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, kes edastasid tudengitele lingi küsitlusele ise.

Kõrgema osalusprotsendi saavutamiseks kasutati vastaja-auhindu: kõikide nende vahel, kes jätsid vabatahtlikult oma kontaktandmed, loositi välja kaks iPad Air'i.

Küsitlus viidi läbi perioodil 23.04–19.05.2014. Individuaalse lingiga e-posti aadressidele saadeti kolm meeldetuletust, üldlingi puhul paluti kõrgkoolidel meeldetuletusi edastada kahel korral.

Vastuseid laekus kokku 3443 vastajalt, andmete puhastamise käigus jäeti välja 160 vastanu ankeedid (sh Eesti Infotehnoloogia Kolledži vastanutest 86⁹ ning kõrgkoolidest Euroakadeemia ja Eesti Mereakadeemia, kus vastamismäär oli alla 10%, mistõttu jäi lõplikusse valimisse 22 kõrgkooli). Lõplik vastanute arv ja vastamismäär kõrgkoolide lõikes on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Lõpetanute arv ja vastamismäär kõrgkoolide lõikes

Kõrgkool	Lõpetanute arv 2012 (EHISe andmetel)	Küsitlusele vastanute arv 2012	Vastamismäär 2012 (%)
Arvutikolledž	26	4	15,4
Eesti EKB Liit Kõrgem Usuteaduslik Seminar	3	2	66,7
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	323	61	18,9
Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool	43	14	32,6
Eesti Infotehnoloogia Kolledž	71	17	23,9
Eesti Kunstiakadeemia	239	55	23
Eesti Lennuakadeemia	45	12	26,7
Eesti Maaülikool	760	211	27,8
Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar	12	3	25
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	211	39	18,5
Estonian Business School	190	68	35,8
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused	51	17	33,3
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool	239	55	23
Sisekaitseakadeemia	172	21	12,2
Tallinna Pedagoogiline Seminar	281	79	28,1
Tallinna Tehnikakõrgkool	322	118	36,6
Tallinna Tehnikaülikool	1 902	624	32,8
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	406	103	25,4
Tallinna Ülikool	1 546	532	34,4
Tartu Kõrgem Kunstikool	63	31	49,2
Tartu Tervishoiu Kõrgkool	258	53	20,5
Tartu Ülikool	2 953	1 164	39,4
Kokku	10 116	3 283	29,5

Kõrgeim oli vastamismäär Tartu Kõrgema Kunstikooli vilistlaste hulgas (Eesti EKB Liit Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris oli vastamismäär veelgi kõrgem, kuid 2012. aastal lõpetas vaid 3 üliõpilast). Keskmiseks vastamismääraks kujunes ligi 30%, mis on võrreldes 2011. aasta vilistlasuuringuga veidi kõrgem (toona oli vastamismäär ligi 25%). Eestist pärit tudengid moodustasid vastanutest 97,8% ning välismaalased 2,2%.

⁹ Nii suur hulk vastanuid eemaldati põhjusel, et nende lõpetamise aasta polnud kindel.

Uuringu kolmas etapp keskendus veebiküsitluse tulemuste analüüsimisele. Leidmaks uuringu andmete põhjal hinnanguid üldkogumi parameetritele, leiti igale valimi objektile tema kaal, määramaks, kui paljusid üldkogumi elemente konkreetne objekt valimis esindab. Andmete töötlemisel kasutati statistikapaketti SPSS, joonised ja tabelid koostati programmis MS Excel. Statistilise analüüsi käigus kasutati meetoditena Kruskal-Wallise testi¹⁰, Mann-Whitney U testi¹¹ ja protsentide võrdlemist.

Kolmandas etapis töötati ka veebiküsitluse tulemuste analüüsile tuginedes välja välismaalastest vilistlaste intervjuu täpsem kava.

1.3 Intervjuude läbiviimine ja uuringu aruande koostamine

Uuringu neljandas etapis viidi läbi intervjuud 20 välismaalasest vilistlasega. Intervjueerimiseks koostati küsimustik (vt lisa 2), mis jagunes kolmeks teemaplokiks:

1. õpingute vastavus ootustele;
2. konkurentsivõime tööturul;
3. edasised plaanid seoses õppimise, töötamise või teadustööga Eestis.

Veebipõhises ankeetküsimustikus paluti välismaalastest vastajatel jätta oma kontaktandmed, kui nad on nõus intervjuus osalema. Kõikidest vastanutest oli selliseid 56. Puhastamise käigus jäi alles 50 kontakti, kellega kontakteeruti. Intervjuud toimusid eesti ja inglise keeles ning need transkribeeriti (transkriptsioonid anti koos veebiküsimustiku andmebaasiga tellijale üle). Intervjuusid töödeldi veebipõhise kodeermisprogrammiga QCMap.

Uuringu viies etapp hõlmas uuringu aruande koostamist ja **kuues** tulemuste tutvustamist kõrgkoolidele, Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatele ning teistele huvitatud sihtgruppidele.

Tulemuste tõlgendamisel on oluline märkida, et kõikidele vastanutele ei olnud kõik küsimused kohustuslikud, mistõttu teatud küsimustele vastas vaid osa lõpetanutest. Seega respondentide arv küsimuste lõikes mõnevõrra varieerub.

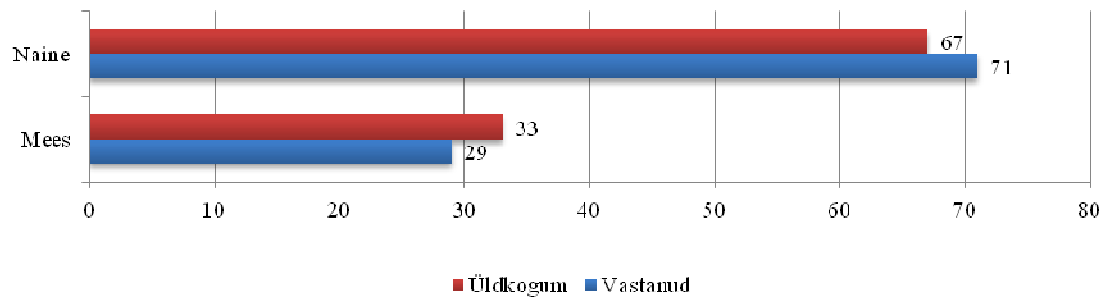
¹⁰ Kruskal-Wallise testi abil on võimalik kontrollida kahe valimi keskmiste tasemete sarnasust, tegemist on dispersioonanalüüsi analoogiga mitteparameetrilise statistika valdkonnas.

¹¹ Mitteparameetriline test, mida kasutatakse kahe sõltumatu valimi jaotuse erinevuse testimiseks. Kasutatakse kahe valimi t-testi alternatiivina, kui tunnus pole normaaljaotusega.

2 Uuringu tulemused

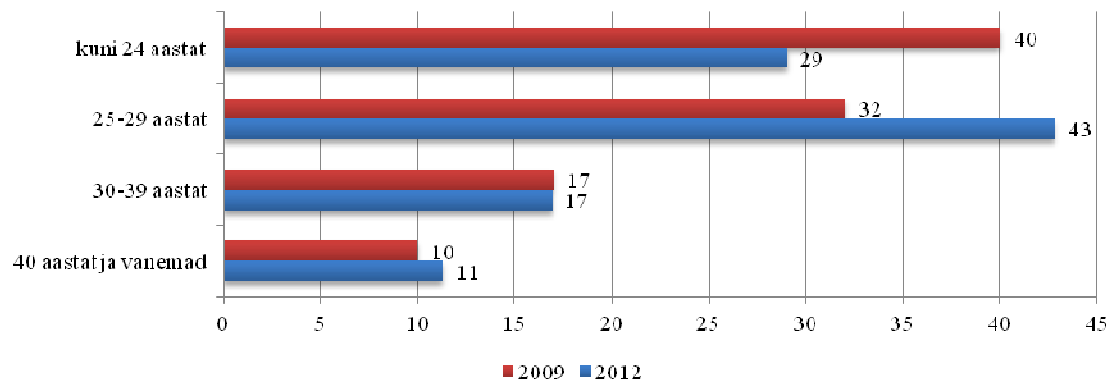
2.1 Vilistlaste õpingutega seotud taust

Vastanute hulgas oli 71% naisi ning 29% mehi (vt joonis 1), üldkogumi andmetel on naiste ja meeste suhe 2012. aastal lõpetanute hulgas 67:33, seega tavapäraselt olid naised võrreldes meestega aktiivsemad vastajad. 2009. aasta vilistlaste uuringus jaotusid naised ja mehed vastavalt 75% ning 25%.

Joonis 1. Vastanute¹² (2012. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi jaotus soo lõikes (%)

Vastanute vanuseline jaotus on toodud joonisel 2. Kõige rohkem (43%) vastanuid jäi vanusevahemikku 25–29 aastat, järgnes kuni 24-aastaste vanusegrupp. Vanematesse vanusegruppidesse kuuluvaid vastanuid oli vähem (vt joonis 2). 2009. aasta vilistlaste uuringus oli aga kuni 24-aastaste vanusegrupp suurim (40% vastanutest), noorimaid vastanuid oli siis 11% rohkem. Siit võib järeldada, et lõpetajate keskmine vanus on kolme aastaga mõnevõrra tõusnud.

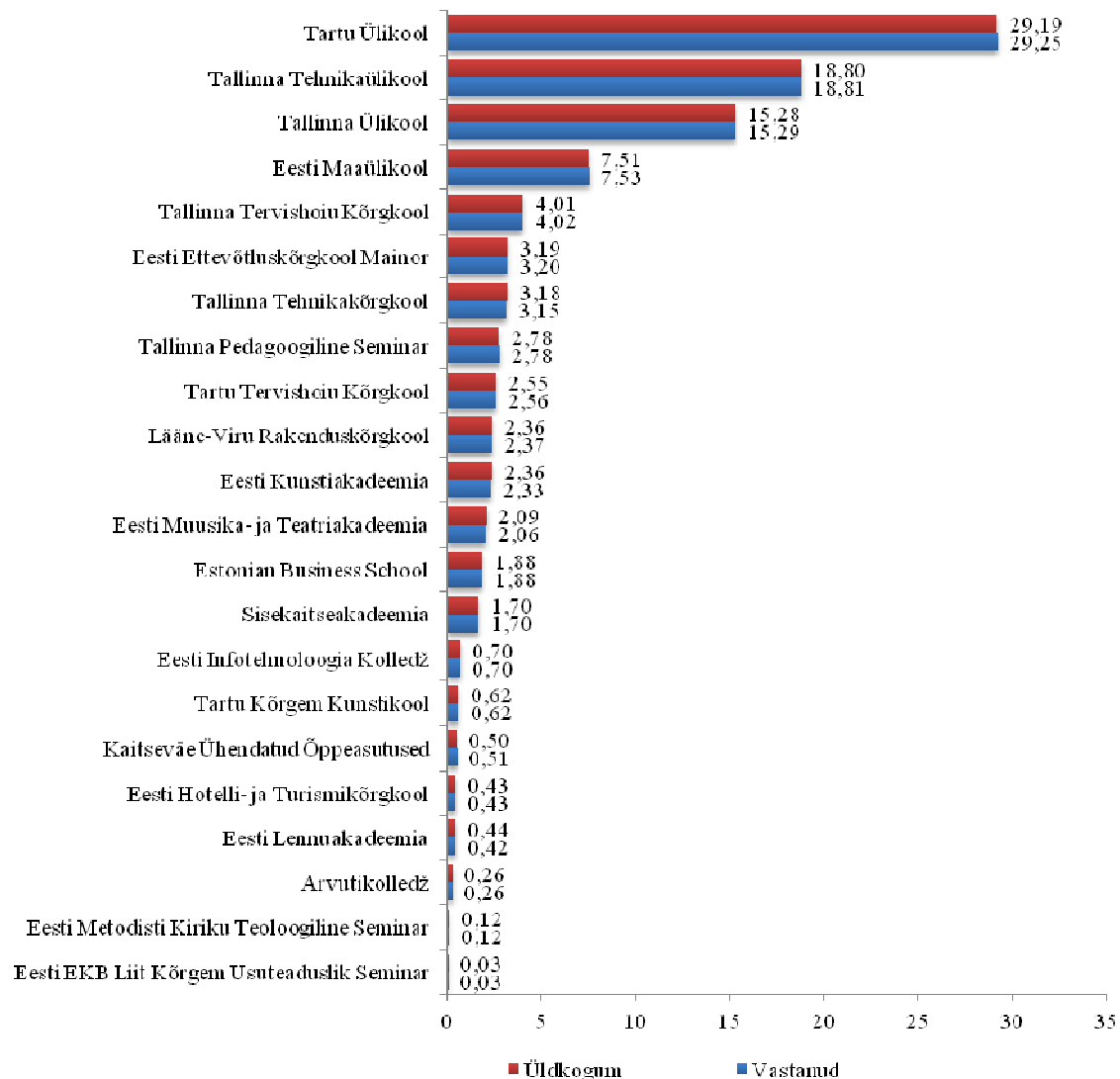

Joonis 2. Vastanute (2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi jaotus vanuse lõikes (%)

Joonisel 3 on toodud vastanute osakaal kõrgkoolide lõikes. Suurim on Tartu Ülikooli respondentide osakaal kõikidest vastanutest (ligi 30%), järgnevad Tallinna Tehnikaülikool (ligi 20%) ja Tallinna Ülikool (15%). Ülejäänud kõrgkoolide osakaal on alla 10%. Tulemus

¹² Valimi andmed on kaalutud, lähtudes lõpetatud kõrgkoolist, õppevaldkonnast ja õppeastmest, võttes arvesse EHISe andmeid kõigi lõpetanute kohta. Raportis kasutatakse mõistet „vastanud” – see väljendab kaalutud vastanute alusel leitud parameetreid, mis peegeldavad hinnangut üldkogumi parameetritele.

on ootuspärane – vastanute jaotus valimis on sarnane lõpetanute jaotusele üldkogumis. Ka 2009. aasta vilistlaste uuringus oli vastanute jaotus kõrgkoolide¹³ lõikes sarnane: Tartu Ülikool 29%, Tallinna Tehnikaülikool 23% ja Tallinna Ülikool 15%, teiste koolide puhul jäid osakaalud alla 10%.

Joonis 3. Vastanute ja üldkogumi¹⁴ jaotus kõrgkoolide lõikes (%)

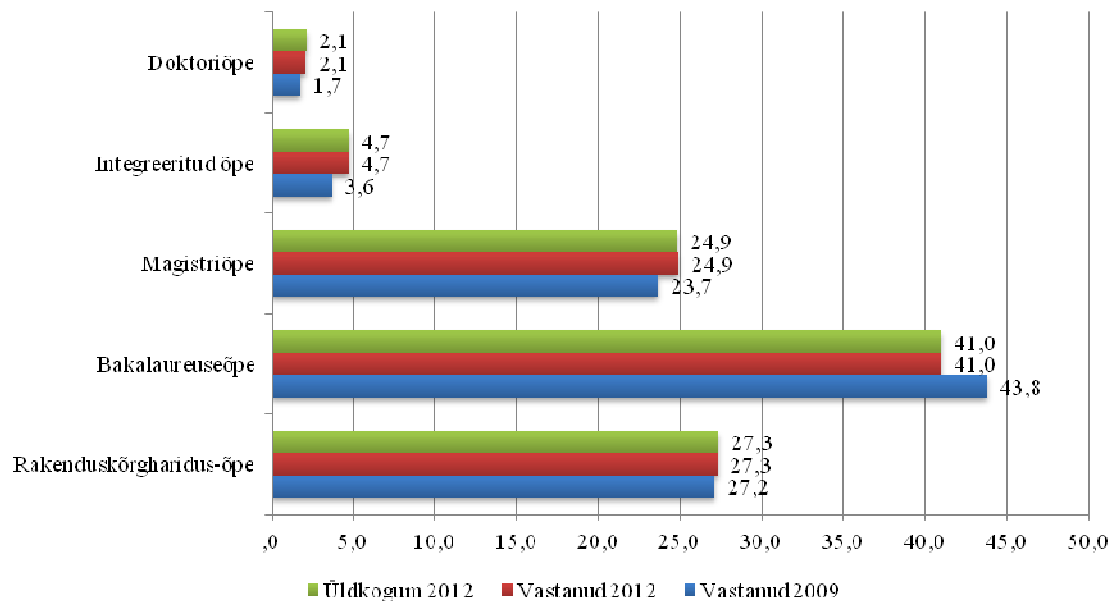
Kõige rohkem oli vastanute seas bakalaureuseõppe lõpetajaid, selle õppetaseme lõpetas 41% kõikidest respondentidest (vt joonis 4). Võrdluseks 2009. aasta vilistlaste uuringuga: bakalaureuseõppe lõpetanuid oli vastanute seas ligi 44%. Sellega on teataval määral selgitatav ka 2012. a vilistlaste uuringus osalenute vanuselised erinevused – 2009. a uuringus

¹³ Kõiki 2012. aasta uuringus esindatud kõrgkooli 2009. aasta uuringus ei olnud. Eelmisest uuringust puudusid Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused, Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool, Arvutikõrledž, Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar, Eesti EKB Liit Kõrgem Usuteaduslik Seminar ja Euroakadeemia (viimast küll küsitleti, kuid vastamismäär oli liiga madal). 2012. a vilistlaste uuringust puudub Eesti Mereakadeemia (küsitleti, kuid vastamismäär oli liiga madal).

¹⁴ Üldkogumi osakaalude leidmisel on kasutatud vaid neid kõrgkooli, mis on esindatud puhastatud valimis.

oli bakalaureuseõppe lõpetanuid, kes on nooremad, rohkem. Siiski pole see tõenäoliselt ainus põhjus.

Rakenduskõrgharidusõppe lõpetajaid oli nii 2012. kui ka 2009. aasta vilistlasteuuringus 27% ja magistrikraadi omandanud 2012. aasta vilistlaste uuringus ligi 25% vastanutest (2009. aastal ligi 24%). Oluliselt vähem oli integreeritud õppe lõpetajaid ning doktorikraadi saajaid, sarnane oli vastajate struktuur ka 2009. aasta vilistlaste uuringus (vt joonis 4). Kuna integreeritud õppe lõpetajatele omistatakse magistrikraad, siis vaadeldakse neid edasises analüüsis koos magistriõppe lõpetanutega.

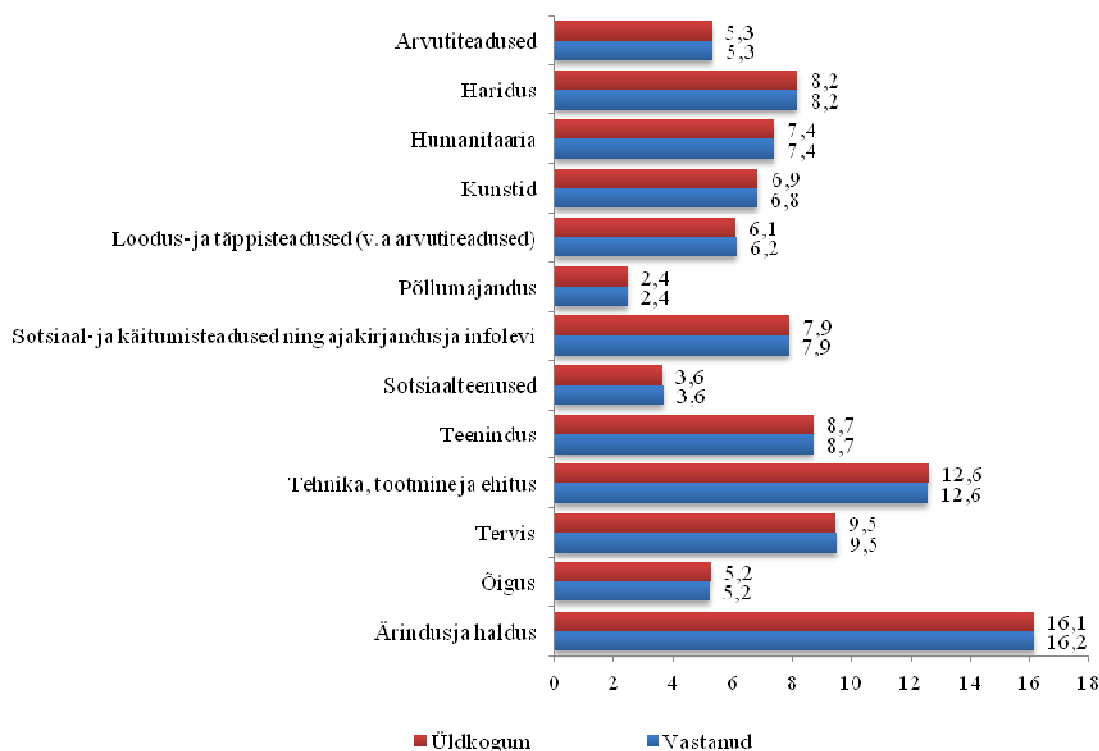

Joonis 4. Vastanute (2012. ja 2009. aasta vilistlaste uuringu andmed) ja üldkogumi¹⁵ jaotus õppeastmete lõikes (%)

Vastanute (nii 2012. kui 2009. aasta vilistlaste uuringu puhul) ja üldkogumi jaotus valdkondade¹⁶ lõikes on toodud joonisel 5. Kõige rohkem vastanuid kuulub ärianduse ja halduse valdkonda (2012. aastal 16%, 2009. aastal 19%), järgneb tehnika, tootmise ja ehituse valdkond, ülejäänute puhul jääb vastajate osakaal alla 10% (kehtib ka üldkogumi kohta).

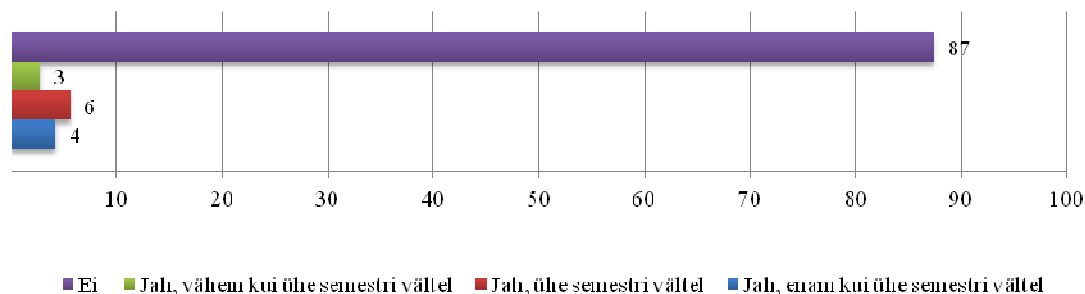
¹⁵ Üldkogumi osakaalude leidmisel on kasutatud vaid neid kõrgkooli, mis on esindatud puhastatud valimis.

¹⁶ Käesolevas uuringus ei tähistata valdkond õppevaldkonda Kõrgharidusstandardi jaotuse mõistes. Uuringus on klassikalisi õppevaldkondi detailsemalt vaadeldud ning neid nimetatakse läbivalt valdkondadeks.

Joonis 5. Vastanute ja üldkogumi¹⁷ jaotus valdkondade lõikes (%)

Lõpetatud õpingute vältel õppis välismaal vaid 13% vastanutest (vt joonis 6), sealjuures 4% vastanutest viibis välismaal kauem kui üks semester. Tulemus on sarnane EUROSTUDENT V¹⁸ uuringu tulemustega. Eelmise EUROSTUDENTiga (IV) võrreldes on näha, et välismaal õppivate tudengite arv on suurenenud. Vaadates välismaal õppimist valdkondade lõikes, on näha, et humanitaaria ja kunstide valdkonna vastajad on välismaal õppimas käinud enam kui teiste valdkondade esindajad: kunstide valdkonnas ligi 33% vastanutest ning humanitaaria valdkonnas 22%, millele järgnesid loodus- ja täppisteadused (v.a arvutiteadused) ning põllumajandus (mõlemas valdkonnas oli ligi 15% vastanutest õpingute jooksul välismaal õppinud). Kõige vähem õpiti lõpetatud õpingute käigus välismaal sotsiaalteenuste (alla 1%) valdkonnas (vt tabel 3).

Joonis 6. Välismaal õppimine lõpetatud õpingute jooksul (% kõigist vastanutest)

¹⁷ Üldkogumi osakaalude leidmisel on kasutatud vaid neid kõrgkooli, mis on esindatud puhastatud valimis.

¹⁸ Uuring EUROSTUDENT V viidi läbi aastal 2013, EUROSTUDENT IV 2010. aastal.

Õppetasemete lõikes on enim välismaal õppimas käinud doktoriõppe lõpetajad (ligi 40% doktoriõppe lõpetanud vastanutest, teiste õppetasemete puhul jääb välismaal õppijate protsent alla 20, olles madalaim rakenduskõrgharidusõppe lõpetajate seas (7%) (vt tabel 3).

Tabel 3. Välismaal õppimine õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest)¹⁹

Õppetase	Ei	Jah, vähem kui ühe semestri vältel	Jah, ühe semestri vältel	Jah, enam kui ühe semestri vältel
Rakenduskõrgharidusõpe	93,3	2,9	2,9	0,9
Bakalaureuseõpe	86,7	2,0	6,1	5,1
Magistriõpe	84,3	2,8	7,3	5,6
Doktoriõpe	62,3	15,9	8,1	13,7
Valdkond				
Arvutiteadused	92,8	1,2	3,9	2,1
Haridus	93,7	1,7	2,2	2,4
Humanitaaria	77,7	2,9	12,6	6,8
Kunstid	67,1	7,6	11,9	13,4
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	84,7	3,5	7,3	4,5
Põllumajandus	85,2	3,1	7,1	4,6
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	87,3	1,7	5,8	5,2
Sotsiaalteadused	99,7	0,3	0,0	0,0
Teenindus	93,2	2,6	2,6	1,6
Tehnika, tootmine ja ehitus	87,7	1,9	5,2	5,2
Tervis	87,5	6,4	4,6	1,5
Õigus	87,8	2,5	2,9	6,8
Ärindus ja haldus	90,4	1,1	5,7	2,8

Peamine põhjus kooli ja eriala valiku puhul oli huvi valdkonna/eriala vastu, seda põhjust pidas oluliseks või väga oluliseks 96% vastanutest. Huvi eriala vastu oli ka 2009. aasta vilistlaste uuringus kõige olulisem eriala valiku põhjus. Samuti kinnitasid EUROSTUDENT V ja IV uuringud eriala valiku puhul huvi olulisust. Ka eneseteostusvõimalusi (oluline ka 2009. aastal lõpetanute hulgas²⁰), nii kooli kui eriala mainet, oma tugevust vastavas valdkonnas (ka 2009. aasta vilistlaste uuringus oluline), kooli asukohta ning töökohaga seotud aspekte, nagu head võimalikku palka tulevikus (samuti oluline ka 2009. aasta vilistlaste uuringus) ning töö leidmise lihtsust (vt joonis 7).

Vähem olulised olid 2012. aasta vilistlaste uuringus kõrgkooli ja eriala valiku põhjused, nagu näiteks oma kvalifikatsiooni tõstmine, majanduslikud aspektid (tasuta õppekoht, jõukohane õppeteenustasu), võimalus arvestada varasemaid õpinguid ja töökogemust (varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise – VÕTA võimalus). Karjäärinõustamist ning seda, et esimese eelistusena valitud õppekavale sisse ei saadud, ei peetud enamasti eriala ja kooli valikul oluliseks. Siit võib järeldada, et karjäärinõustamise mõju jääb erialavalikul pigem tagasihoidlikuks. Vanemate ja teiste sugulaste soovitusel konkreetset õppekaval/erialal õppima asumiseks peeti pigem ebaoluliseks, seda nii 2012. kui ka 2009. aasta vilistlaste uuringus. Lisaks 2012. aasta vilistlaste uuringu ankeedis pakutud põhjustele oli vastajatel võimalik tuua

¹⁹ Nii selles tabelis kui ka edaspidi mõeldakse „% kõigist vastanutest“ all kõiki vastavasse gruppi kuuluvaid (näiteks bakalaureuseõppe) vastanuid.

²⁰ 2009. aasta vilistlaste uuringus ei palutud vastajatel hinnata kõiki aspekte, vaid valida välja põhjused, miks antud erialal õppima asuti, võimalik oli valida ka mitu varianti. Lisaks on kattuvus 2009. ja 2012. aasta uuringutes pakutud võimalike põhjuste vahel madal.

välja ka muid põhjuseid, seda võimalust kasutas 7% vastajatest. Vastusevariandi „Muu“ all toodi välja näiteks enese täiendamise ja arendamise võimalus, õppejõudude hea tase, õppekorraldus (kaugõppe võimalus) jne.

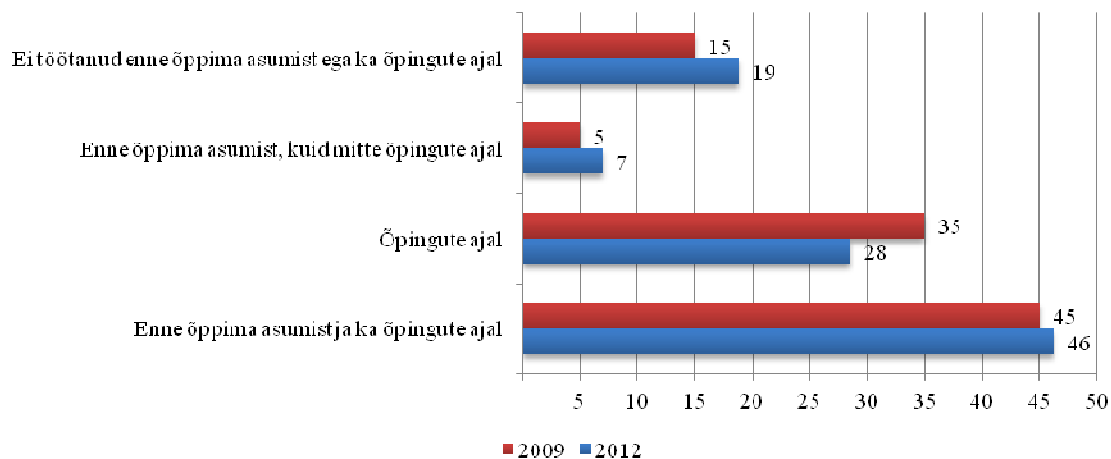
Joonis 7. Konkreetsetel õppekaval/erialal õppima asumise põhjused (% kõigi vastanute lõikes)

2.2 Õpingud ja nende ajal töötamine

Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal töötas 46% vastanutest, mis on sarnane 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemustega, kus vastavasse gruppi kuulus 45% vastanutest, lisaks töötas ainult õpingute ajal 28% lõpetanutest. Eelmise uuringuga võrreldes on seda 6 protsendipunkti võrra vähem²¹. Käesolevast vilistlasuuringust selgub, et 7% vastanutest töötas küll enne, kuid mitte õpingute ajal ning 19% ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal (vt joonis 8). Seega võib järeldada, et õpingute ajal töötamine on mõningal määral vähenenud.

---

²¹ EUROSTUDENT V tulemuste kohaselt töötab regulaarselt kuni 50% üliõpilastest, kusjuures töötavate üliõpilaste osakaal on ajas suurenenud: eelmise EUROSTUDENTi uuringu puhul oli töötavaid üliõpilasi 40%.

Joonis 8. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)

Tabelist 4 on näha, mida vanemad on lõpetajad, seda suurem osa neist on töötanud nii enne õppima asumist kui ka õpingute ajal, sarnast tendentsi näitavad ka EUROSTUDENT V ning IV uuringu tulemused.

Tabel 4. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal vanusegruppide lõikes (% kõigist vastanutest)

	Kuni 24 aastat	25-29 aastat	30-39 aastat	40 aastat ja vanemad
Ei töötanud enne õppima asumist ega õpingute ajal	36,1	17,4	4,6	2,1
Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	7,2	8,5	6,2	3,5
Õpingute ajal	32,4	32,9	17,8	12,8
Enne õppima asumist ja õpingute ajal	24,2	41,2	71,4	81,6

Tabelis 5 toodud detailsemad andmed töötamise kohta vanusegrupi ja õppetaseme lõikes kinnitavad oletust, et nooremad vanusegrupid töötavad enne ja õpingute ajal pisut vähem. Nii näiteks ei töötanud enne ega ka õpingute ajal 8,28% vastanutest, kes lõpetasid bakalaureuseõppe ja olid kuni 24 aastat vanad. Samas on siiski küllalt palju neid, kes töötasid nii õpingute ajal kui ka enne seda.

Magistri- ja doktoriõppe lõpetanute hulgas oli enim neid, kes töötasid nii enne õpinguid kui ka õpingute ajal.

Tabel 5. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal vanusegruppide ja õppetaseme lõikes (% kõigist vastanutest)

		Kuni 24 aastat	25-29 aastat	30-39 aastat	40 aastat ja vanemad
Bakalaureuseõpe	Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal	8,28%	2,70%	0,14%	0,00%
	Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal	4,62%	5,54%	2,94%	2,07%
	Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	1,49%	0,88%	0,12%	0,07%
	Õpingute ajal	6,65%	4,22%	1,04%	0,25%
	Bakalaureuseõpe kokku	21,04%	13,34%	4,24%	2,39%
Doktoriõpe	Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal	0,00%	0,02%	0,14%	0,00%
	Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal	0,00%	0,08%	0,62%	0,41%
	Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	0,00%	0,01%	0,02%	0,03%
	Õpingute ajal	0,00%	0,04%	0,57%	0,13%
	Doktoriõpe kokku	0,00%	0,16%	1,34%	0,58%
Magistriõpe	Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal	0,19%	3,12%	0,36%	0,08%
	Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal	0,18%	7,05%	5,13%	2,80%
	Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	0,05%	1,23%	0,67%	0,11%
	Õpingute ajal	0,27%	6,92%	0,99%	0,46%
	Magistriõpe kokku	0,69%	18,33%	7,15%	3,45%
Rakendus- kõrgharidusõpe	Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal	2,01%	1,60%	0,15%	0,16%
	Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal	2,23%	4,95%	3,37%	3,95%
	Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	0,56%	1,50%	0,23%	0,20%
	Õpingute ajal	2,49%	2,90%	0,41%	0,61%
	Rakenduskõrgharidusõpe kokku	7,28%	10,95%	4,16%	4,92%
	Kõik kokku	29,01%	42,77%	16,89%	11,32%

Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal töötas 47% naissoost vastajatest, meeste puhul oli vastav osakaal 42%²² (vt joonis 9), õpingute ajal töötas meessoost vastajatest 32%, naistest 26%. Meessoost vastajatest ei töötanud enne õppima asumist ega õpingute ajal 17%, naiste puhul ligi 20% vastanutest.

Joonis 9. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal soo lõikes (% vastava soogrupi vastanutest)

Õppetasemete lõikes on näha, et enne õppima asumist töötas nii rakenduskõrgharidusõppe kui ka magistriõppe lõpetanutest ligi 60%, bakalaureuseõppe lõpetanud aga vähem (43%). Doktoriõppe lõpetanute seast töötas õpingute ajal ligi 90% vastanutest, magistriõppe lõpetanutest ligi 80%, bakalaureuseõppe lõpetanutest veidi alla 70% (vt tabel 5). Tartu

²² Töötamiseks loetakse ka tegevteenistust kaitseväes.

Ülikooli vilistlasuuringu andmetel töötas õpingute ajal 92% 4+2 magistriõppe ja 84% doktoriõppe lõpetanud vastanust, 3+2 magistrikava lõpetanutest töötas õpingute ajal 77% vastanust.

Põllumajanduse valdkonna lõpetanud vastanustest ei töötanud enne õpinguid ega õpingute ajal 36%, mis on valdkondade lõikes kõige kõrgem näitaja, teiste valdkondade puhul jääb vastav näitaja 11% ja 29% vahele. Õpingute ajal töötati kõige rohkem ärimise ja halduse (84%), hariduse (83%) ja arvutiteaduste (80%) valdkonnas (vt tabel 6).

Tabel 6. Töötamine enne õpinguid ja õpingute ajal õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigest vastanustest)

Õppetase	Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal	Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal	Õpingute ajal	Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal
Rakenduskõrgharidusõpe	14,3	9,15	23,4	53,15
Bakalaureuseõpe	27,1	6,2	29,7	37
Magistriõpe	12,6	7	29,2	51,2
Doktoriõpe	7,8	2,9	35,7	53,6
Valdkond				
Arvutiteadused	14,7	5,6	45,7	34
Haridus	12,9	4,1	23,6	59,4
Humanitaaria	24,8	9,8	26,9	38,5
Kunstid	25	10,5	19,3	45,2
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	28,6	8,8	32,1	30,5
Põllumajandus	36,3	1,9	35,8	26
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevis	22	6,5	27,1	44,4
Sotsiaalteadused	15,5	6,6	20,5	57,4
Teenindus	18,9	9,1	26,1	45,9
Tehnika, tootmine ja ehitus	18,2	9,5	35,3	37
Tervis	15,3	9,6	30,6	44,5
Õigus	26,6	2,9	26,7	43,8
Ärimise ja haldus	11,4	4,2	22	62,4

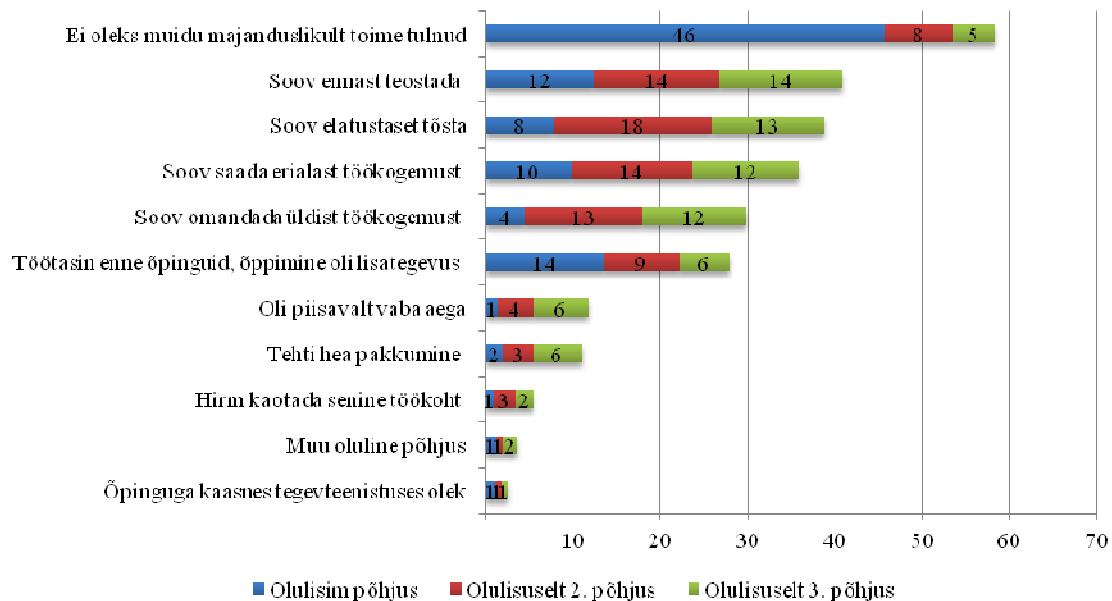
Joonisel 10 on toodud peamised õpingute ajal töötamise põhjused. Vastajatel paluti märkida kuni kolm kõige olulisemat põhjust nende tähtsuse järjekorras.²³

Kõige rohkem mainiti esimese (kõige olulisema) põhjusena, et vastasel juhul ei oleks majanduslikult toime tulnud, selliselt vastas ligi 46% vastanust. Ka 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemused näitasid, et ülekaalukalt oli õpingute ajal töötamise põhjuseks majanduslik toimetulek (48% vastanute puhul). Ka teised võrdlusandmetena kasutatavad uuringud kinnitasid majandusliku toimetuleku olulisust.

Teisi aspekte mainiti esimese põhjusena oluliselt vähem. Siiski toodi oluliste põhjustena välja veel soov ennast teostada, elatustaset tõsta ja soov saada erialast töökogemust. Erialase töökogemuse saamine oli 2009. aasta vilistlaste uuringu puhul olulisem kui soov ennast teostada, kusjuures töökogemuse saamine oli oluline 22% vastanustest ning eneseteostus 6% vastanustest. Elatustaseme tõstmine ja töökogemuse saamine olid olulised ka EUROSTUDENT V ja IV uuringule vastanud üliõpilaste seas. Piisavat vaba aega tõi õpingute ajal töötamise olulise põhjusena välja 11% õpingute ajal töötanud vastanustest

²³ 2011. aasta vilistlasuuringu puhul valisid vastanud vaid ühe kõige olulisema põhjuse õpingute ajal töötamiseks.

(2014. aasta vilistlasuuringu puhul), ka EUROSTUDENT V ning Tartu Ülikooli vilistlasuuringus leiti, et vaba aeg on töötamise põhjusena vähem oluline.

Joonis 10. Õpingute ajal töötamise põhjused (% õpingute ajal töötanud vastanutest)

Ligi veerandil töötavatest vastanutest puudus seos nende õpinguteaegse töö ja õpitava eriala vahel, 2011. aasta uuringu põhjal oli selliseid vastanuid ligi 20%. Nende lõpetanute osakaal, kelle töö ja õpitav eriala on väga lähedalt seotud, vähenes võrreldes 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemustega 6 protsendipunkti. Seega on täheldatav tendents, mille kohaselt väga lähedane seos õpitava eriala ja töö vahel väheneb.

Siiski on sarnaselt 2009. aasta vilistlaste uuringule ka käesolevale vastanute seas töö ja eriala suures osas või väga lähedalt seotud ligi 60% õpingute ajal töötanud vastanutest (vt joonis 11)²⁴.

Joonis 11. Õpinguteaegse töö ja õpitava eriala seotus 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% õpingute ajal töötanud vastanutest)

²⁴ Võrreldud on tulpade “Väga lähedalt” ja “Suures osas” summasid, mis 2011. a oli 61% ja 2012. a 57%.

Õppetasemete lõikes on õpinguteaegne töö ja õpitav eriala väga lähedalt või suures osas seotud üle 60% õpingute ajal töötanud vastanutest nii rakenduskõrgharidusõppe (65%), magistriõppe (67%) kui ka doktoriõppe (81%) lõpetanute puhul. Bakalaureuseõppe lõpetanute puhul olid õpinguteaegne töö ja õpitav eriala seotud 41% vastanutest, mis on haridustaseme vähesemat spetsiifilisust arvestades ootuspärane (vt tabel 6).

Õppevaldkondade lõikes on näha suuremaid erinevusi: tervise, arvutiteaduste ning hariduse valdkonnas on õpinguteaegne töö enamasti õpitava erialaga seotud (vastavalt 77%, 77% ja 70% vastanutest valisid vastuseks kas „väga lähedalt“ või „suures osas“). Samas oli põllumajanduse ning humanitaaria valdkonnas selliselt vastanute osakaal alla 40%, vastavalt 35% ja 31% (vt tabel 7).

Tabel 7. Õpinguteaegse töö ja õpitava eriala seotus õppetasemete ja valdkondade lõikes (% õpingute ajal töötanud vastanutest)

Õppetase	Ei olnud seotud	Mõningal määral	Suures osas	Väga lähedalt
Rakenduskõrgharidusõpe	17,8	17,4	17,6	47,2
Bakalaureuseõpe	36,8	22,7	17,6	22,9
Magistriõpe	13,8	19,2	23,1	43,9
Doktoriõpe	3,2	15,6	24,6	56,6
Valdkond				
Arvutiteadused	8,45	14,45	26,5	50,6
Haridus	19,5	10,6	11,6	58,3
Humanitaaria	40,4	28,3	11,9	19,4
Kunstid	29,6	20,6	15,3	34,5
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	33,9	18,8	17,1	30,2
Põllumajandus	52,4	12,55	24,75	10,3
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	23,5	28,7	20,1	27,7
Sotsiaalteenused	26,7	18,5	19,5	35,3
Teenindus	28,4	17,5	18,1	36
Tehnika, tootmine ja ehitus	16,7	20,2	27,1	36
Tervis	11,2	11,7	12,8	64,3
Õigus	24,4	17,5	20	38,1
Ärindus ja haldus	22,1	26,5	24,4	27

2.3 Lõpetamisjärgne tegevus

Ligi kaks aastat pärast lõpetamist on töökoht 82% vastanutest, sealjuures samal ajal töötab ja õpib ligi 25% vastanutest (vt joonis 12). Aktiivselt otsib tööd 4%, kellest suurem osa teeb seda õpingute kõrvalt. Töö otsimise ega töötamisega ei tegele ligi 11% lõpetanutest, kelle hulgas on nii neid, kes on kas lapsega kodus või ajateenistuses kui ka neid, kes on keskendunud ainult õpingutele ning neid, kes ei tööta ega õpi ning ei otsi ka aktiivselt tööd. Muu tegevuse all toodi välja näiteks töötamist ja samal ajal uue töö otsimist, vabatahtlikuna töötamist ning oma ettevõtte loomisega tegelemist. Tulemused on sarnased 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemustega. Näiteks Tartu Ülikooli vilistlasuuringu kohaselt töötas vilistlastest lõpetamisjärgselt 80% vastanutest (30% töötavad ja õpivad, 50% ainult töötavad). Peamine tegevus kõrgkoolide lõikes on toodud lisas 4²⁵.

²⁵ Välja on jäetud kõrgkoolid, kus lõpetajate arv oli alla 100.

Joonis 12. Vastanute praegune tegevus 2012. ja 2009. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)

Õppetasemete lõikes on tulemus järgmine: madalaim on töötavate vastanute osakaal bakalaureuseõppe (74%), kõrgeim rakenduskõrgharidusõppe puhul (88%), millele järgnevad, doktoriõppe (87%) ja magistriõppe (87%) lõpetanud. Valdkondade puhul on taaskord näha suuri erinevusi töötavate vastanute osakaaludes: arvutiteadustes töötab pärast lõpetamist 91% vastanutest ning tervise valdkonna lõpetanud vastanutest 89%, kõige madalam on töötavate vastanute osakaal loodus- ja täppisteaduste ning põllumajanduse valdkonnas, kus töötavaid vastanuid on alla 70% (vt tabel 8). Viimaste puhul tuleb aga tähele panna, et neid oli üldkogumist vastavalt 6,2% ja 2,4%, mida on teiste valdkondadega võrreldes suhteliselt vähe. Samuti tuleb silmas pidada, et 26% loodus- ja täppisteaduste valdkonna lõpetanutest õpib edasi. Samuti on see näitaja kõrge põllumajanduse lõpetanute puhul (24,6%).

Kõige suurem töötute hulk on järgmistes valdkondades: humanitaaria (2,49% kõikidest vastanutest), kunstid (2,31%) ja sotsiaalteenused (2,16%). Kõige vähem on töötuid teeninduses (0,75%) ning loodus- ja täppisteadustes (0,79%).

Tabel 8. Vastanute praegune tegevus õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest)²⁶

Õppetase	Töötavad	Töötavad ja õppivad	Õppivad	Töötud	Ülejäänud
Bakalaureuseõpe	34,64	39,30	18,50	1,94	5,62
Doktoriõpe	81,87	5,20	1,56	0,84	10,53
Magistriõpe	71,79	15,42	3,70	1,26	7,82
Rakenduskõrgharidusõpe	72,52	14,98	1,99	2,02	8,49
Valdkond					
Arvutiteadused	58,86	32,47	4,33	1,83	2,52
Haridus	63,91	17,96	5,53	1,89	10,72
Humanitaaria	42,02	34,13	15,30	2,49	6,05
Kunstid	47,59	26,44	13,97	2,31	9,69
Loodus- ja täppisteadused (v.a arvutiteadused)	28,30	36,84	25,99	0,79	8,08
Põllumajandus	57,74	10,50	24,61	1,96	5,20
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	49,47	33,51	11,82	1,56	3,63
Sotsiaalteenused	66,74	19,42	2,40	2,16	9,28
Teenindus	57,79	23,16	9,33	0,76	8,97
Tehnika, tootmine ja ehitus	60,76	25,04	7,74	1,69	4,76
Tervis	68,54	20,42	1,98	1,84	7,22
Õigus	51,86	31,35	10,08	0,95	5,76
Ärindus ja haldus	67,37	16,96	4,76	2,10	8,80

Lõpetanutelt uuriti ka seda, kas nad kavatsevad lähitulevikus õpinguid alustada. Õpingute alustamise/jätkamise puhul arvestati nii kõrghariduse ja kutsehariduse tasemel kui ka täiendusõppes õppimist. Lähitulevikus plaanib õpinguid alustada 17% kõigist vastanutest²⁷. See moodustab veidi enam kui veerandi neist, kes hetkel ei õpi. Suur osa ei oska²⁸ oma edasisi plaane selles osas hinnata ning õpinguid ei kavatse jätkata ligi 20% vastanutest (vt joonis 13). 2009. aasta vilistlaste uuringu andmetel soovis õpinguid jätkata 38%²⁹ vastanutest ning mitte jätkata soovijaid oli 21%, need, kes uuringu hetkel õppisid, moodustasid 2009. aasta vilistlaste uuringule vastanutest 36%.

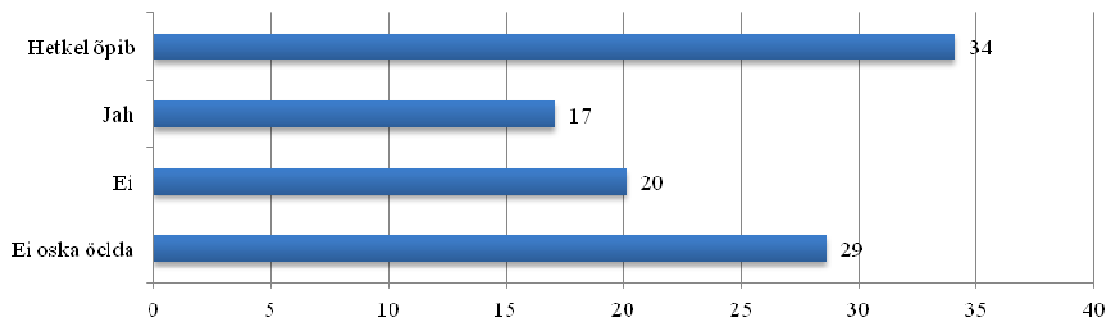
Kui võrrelda vilistlasuuringute tulemusi EUROSTUDENT V tulemustega, siis selgub, et edasi õppida soovijaid oli EUROSTUDENTi kohaselt rohkem – kõikidest üliõpilastest soovis kas aasta jooksul või vähemalt aasta möödumisel õpinguid jätkata 50%, (EUROSTUDENT IV andmetel 47%) suur hulk oli ka neid, kes seda veel hinnata ei osanud – 40% (EUROSTUDENT IV andmetel 41%). Siit järeldub, et hetkel õppivate inimeste hinnangud on oma edasiõppimise suhtes optimistlikumad kui neil, kes töötavad (EUROSTUDENTile vastasid õppivad isikud).

²⁶ Veerg „Õpin“ võtab kokku vastusevariandid „Ainult õpin“ ja „Õpin ja otsin aktiivselt tööd“.

²⁷ Edasi vastasid õpingute jätkamisega seotud küsimustele vaid need, kes hetkel ei õpi.

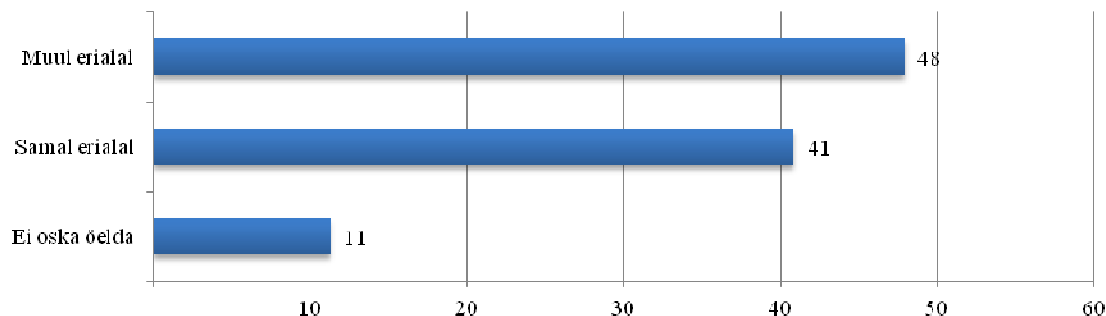
²⁸ 2011. aasta uuringu ankeedis puudus sellel küsimusel vastusevariant „Ei oska öelda“. Veerg „Ülejäänud“ kajastab vastuseid „Muu tegevus“ ja „Olen lapsega kodus/ajateenistuses“.

²⁹ 2011. aasta uuringu ankeet oli pisut teisiti üles ehitatud, sellest ka suur vahe. Samuti oli 2014. a uuringus palju neid, kes ei osanud oma plaanide kohta midagi öelda (29%).

Joonis 13. Soov lähitulevikus õpinguid alustada (% kõigist vastanutest)

Täpsustavatele küsimustele õpingute alustamise/jätkamise kohta vastasid vaid need, kes vastamise ajal ei õppinud, kuid plaanivad oma õpinguid siiski lähiajal alustada (moodustavad 17% kõigist vastanutest). Ligi pooled neist soovivad õpinguid jätkata/alustada erialal, mis erineb nende senistest õpingutest ning samal erialal soovib jätkata/alustada 41% neist, kes plaanivad õpinguid jätkata (vt joonis 14). Muul erialal soovis 2009. aasta vilistlaste uuringu³⁰ puhul jätkata 35% vastanutest ning samal erialal 65% vastanutest.

Joonis 14. Eriala, millel soovitakse õpinguid alustada/jätkata (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)

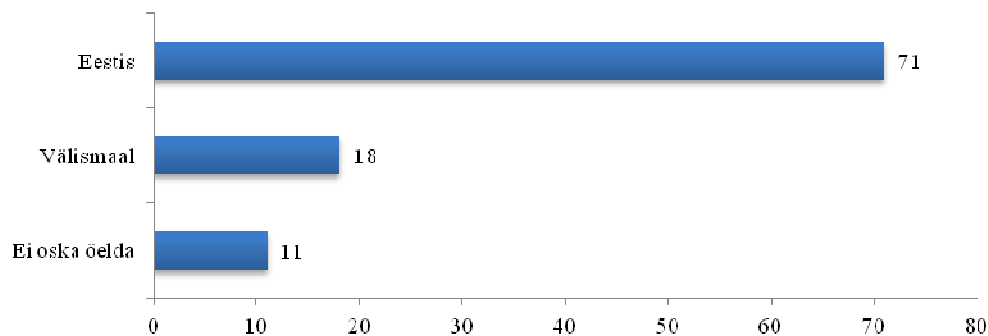
Tasemeõppes soovib õpinguid jätkata ligi 81% neist vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad lähiajal õpinguid jätkata. Täiendusõppes (näiteks lühikursused, keeleõpe vms) on plaanis osaleda 17% sellesse gruppi kuuluvatest vastanutest. Joonis 15 näitab, milliseid õpinguid alustada/jätkata soovitakse. Valdavalt soovitakse õpinguid jätkata/alustada kõrghariduse tasemel (72%). 2009. aasta vilistlaste uuringus oli vastavaks näitajaks 94%³¹. Väiksemal määral kaalutakse enesetäiendamist ka kutsehariduse tasemel – 2012. aasta vilistlaste uuringus 9% ning 2009. aasta vilistlaste uuringus ligi 6%.

³⁰ Vastusevarianti „Ei oska öelda“ selle küsimuse puhul 2011. aasta ankeedis ei esinenud.

³¹ 2011. aasta uuringu ankeedis puudusid vastusevariandid „Täiendusõppes“ ja „Ei oska öelda“.

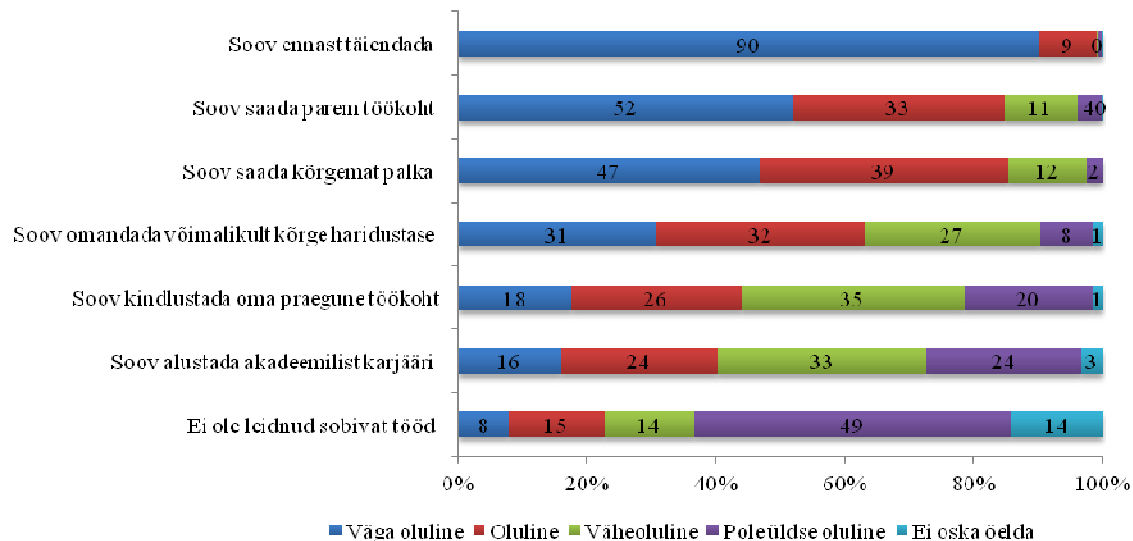
Joonis 15. Õpingute alustamise/jätkamise soov liigiti (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)

Ligi 71% neist, kes plaanivad õpinguid jätkata, soovib seda teha Eestis, vaid 18% plaanib õpinguid alustada/jätkata välismaal (vt joonis 16).

Joonis 16. Koht, kus soovitakse õpinguid alustada/jätkata (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)

Olulisimaks põhjuseks õpingute jätkamise puhul on soov ennast täiendada (vt joonis 17). Üle 80% neist, kes plaanivad õpinguid jätkata, pidas oluliseks ka soovi saada parem töökoht ning kõrgemat palka. Akadeemilise karjääri alustamist on peeti sagedamini ebaoluliseks, samuti asjaolu, et ei ole veel leitud sobivat tööd. Samu põhjuseid peeti pigem ebaoluliseks ka 2009. aasta vilistlaste uuringu andmetel. Vaid 2,9% neist, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata, tõi välja muid olulisi põhjuseid õpingute jätkamiseks. Näiteks mainiti uue eriala ja kraadi saamist. Need, kes otsustasid õpinguid jätkata kutsehariduse tasemel, tõid peamiste põhjustena samuti välja soovi ennast täiendada, soovi saada kõrgemat palka või parem töökoht.

Joonis 17. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)

Õpingute jätkamise põhjuste olulisus õppetasemete lõikes on toodud tabelis 7³². Ootuspäraselt on doktoriõppe lõpetanud vastanute jaoks võrreldes teiste õppetaseme lõpetanutega suurema olulisusega soov alustada akadeemilist karjääri. Torkab silma, et ka rakenduskõrgharidusõppe lõpetanute puhul on sama soovi küllalt kõrgelt hinnatud (ületab bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanute näitajaid). Õppetasemete vahel esinevad keskmistes tasemetes statistiliselt olulised erinevused³³ kõikides tabelis 9 toodud alapunktides, välja arvatud soovis ennast täiendada, kus õppetasemeti olid tulemused väga sarnased (väga oluline kõikide õppetasemete lõpetanute puhul) ning soovis kindlustada oma praegune töökoht.

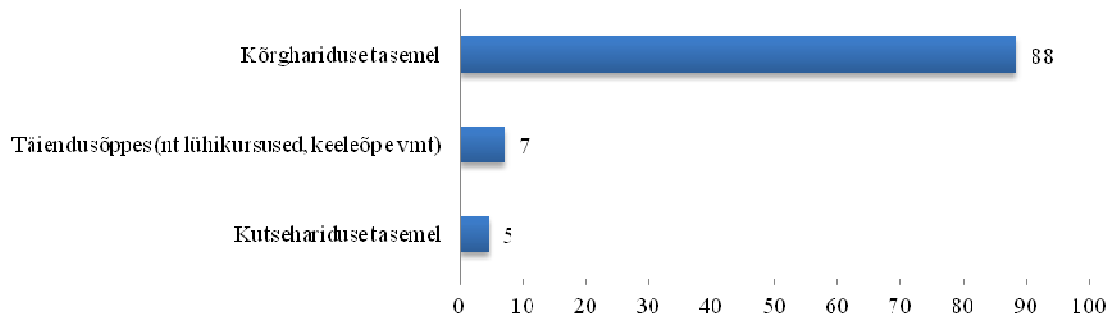
Tabel 9. Õpingute jätkamise põhjused õppetasemete lõikes (% vastanutest, kes vastamise hetkel ei õppinud, kuid kes soovivad õpinguid alustada/jätkata)

Soov ...	Rakendus- kõrgharidusõpe		Bakalaureuseõpe		Magistriõpe		Doktoriõpe	
	Oluline	Pole oluline	Oluline	Pole oluline	Oluline	Pole oluline	Oluline	Pole oluline
...ennast täiendada	98,8	1,2	99,5	0	99,4	0,6	100	0
...alustada akadeemilist karjääri	46,4	50,2	33,6	62	40	58,9	63,8	36,2
...saada kõrgemat palka	85,1	14,9	89,4	10,6	80,5	19,5	58,5	41,5
...saada parem töökoht	82,6	17,4	88,3	11,2	82,9	17,1	59,7	40,3
...kindlustada oma praegune töökoht	45,7	52,8	41,9	56,2	44,3	55,1	41,5	58,5
...omandada võimalikult kõrge haridustase	68,3	29,2	61	38	59,4	40,2	18,1	81,9
Ei ole leidnud sobivat tööd	22,9	60,5	25,7	60,2	17,8	71,1	0	76,6

³² Vastajatel paluti hinnata kõiki toodud väiteid skaalal „Väga oluline“ kuni „Pole üldse oluline“. Tabelis 8 on toodud vastajate osakaal, kes pidasid väidet oluliseks ning need, kes pidasid väidet ebaoluliseks „Olulise“ puhul on kokku võetud need, kes pidasid väidet kas väga oluliseks või oluliseks ning „Pole oluline“ tulbas kajastuvad need, kes valisid vastusevariandi „Väheoluline“ või „Pole üldse oluline“.

³³ Olulisusnivoool 0,05; testitud Kruskal-Wallis testiga.

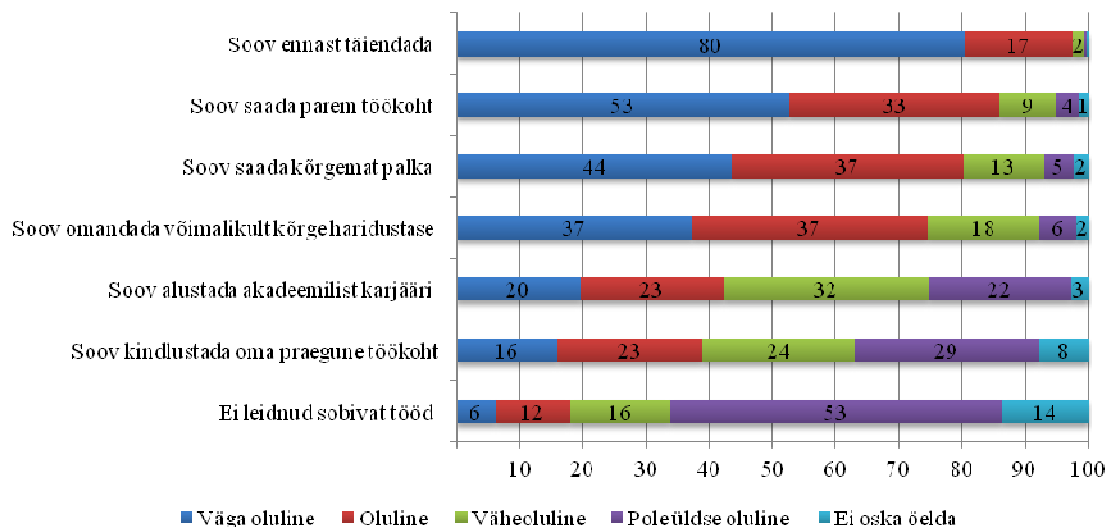
Küsitluse läbiviimise ajal õppis 34% vastanutest, neist 88% kõrghariduse tasemel, 7% täiendusõppes ja 5% kutsehariduse tasemel (vt joonis 18). Täiendusõppes osalejaid oli 2009. aasta uuringu vastanute (nende seast, kes vastamise hetkel õppisid) seas 4%.

Joonis 18. Praegused õpingud (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid)

Ka neil, kes juba õpinguid jätkavad, oli olulisimaks põhjuseks õpingute jätkamiseks soov ennast täiendada, millele järgnesid soov saada parem töökoht ning kõrgemat palka (vt joonis 19). 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemused on üsna sarnased: ka siis oli olulisimaks põhjuseks õpingute jätkamise puhul soov ennast täiendada. Vastusevariandid „Soov saada parem töökoht“ ning „Soov kindlustada oma praegune töökoht“ olid 2009. aasta vilistlaste uuringu ankeedis ühendatud ning neid hinnati õpingute jätkamise põhjusena väga oluliseks (järgnes soovile ennast täiendada). Soov omandada võimalikult kõrge haridustase oli 2009. aasta vilistlaste uuringu puhul vastajatele olulisemaks õpingute jätkamise põhjuseks kui 2012. aastal. 2009. aasta vilistlaste uuringus jäi kõrgema palga soovijate osakaal veidi alla neile, kes soovisid võimalikult kõrget haridustaset (2012. aasta vilistlaste uuringus oli järjekord vastupidine). Tartu Ülikooli vilistlasuuringu tulemused ühtivad õpingute jätkamise põhjenduste osas 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemustega.

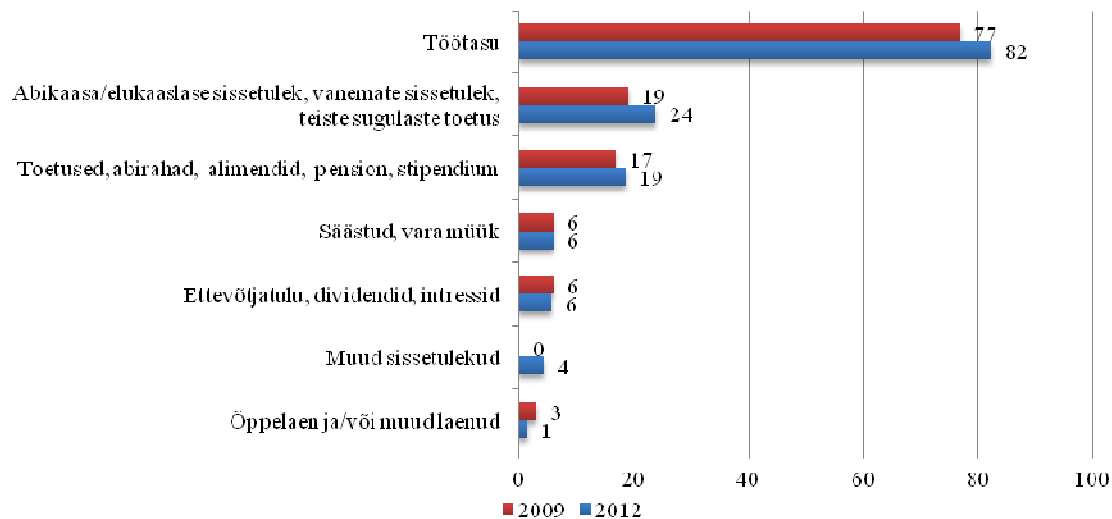
Üldjoontes on ka teiste põhjuste järjestus sarnane nende vilistlaste ootustega, kes alles plaanivad õpingute jätkamist. Sobiva töö mitte leidmine oli pigem ebaoluline nii 2009. kui ka käesolevas, 2012. aasta vilistlaste uuringus. Vastusevariandi „Muu“ valis ka siin väga väike hulk vastanutest – ligi 3,7% neist, kes hetkel õpivad. Muude variantidena toodi välja näiteks huvi eriala vastu ja asjaolu, et teatud töökohtadel on nõutav magistrikraad.

Joonis 19. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid)

Peamine sissetulekuallikas oli küsitluse hetkel suurele osale vastanutest töötasu³⁴. Tulemus on sarnane 2011. aasta uuringuga – käesolevas uuringus oli töötasu peamiseks sissetulekuallikaks 82% ja eelmises 77% puhul. Töötasu mainiti peamise sissetulekuallikana ka EUROSTUDENT V ja IV ning Tartu Ülikooli vilistlasuuringus. Väga väike osa vastanutest kasutas õppe- ja/või mõne muu laenu võimalust, seda nii 2009. kui ka 2012. aasta vilistlastest ning Tartu Ülikooli uuringus, samuti oli vähestel vastanutel peamiseks sissetulekuallikaks säästud, vara müük, renditulu ning ettevõtjatulu, dividendid, intressid (vt joonis 20). Toetused ja abirahad olid 19% vastanutest peamiseks sissetulekuallikaks, kusjuures toetuste ja abirahade saajatest 58% olid need, kes hetkel õpivad. Küsitlusele vastamise ajal õppivate vastanute osakaal oli suur ka õppe- ja/või mõne muu laenu kasutajate hulgas – 72%. Ligi veerandil vastanutest oli 2012. aasta vilistlaste uuringus peamiseks sissetulekuallikaks abikaasa/elukaaslase, vanemate või teiste sugulaste toetus (nende sissetulek). 2009. aasta vilistlaste uuringu andmete kohaselt oli 20% vastanutest peamiseks sissetulekuallikaks perekonna/elukaaslase toetus.

³⁴ Küsimusele „Milline on Teie praegune peamine sissetulekuallikas?“ vastajatel oli võimalus peamise sissetulekuallikana valida mitu sobivat vastusevarianti.

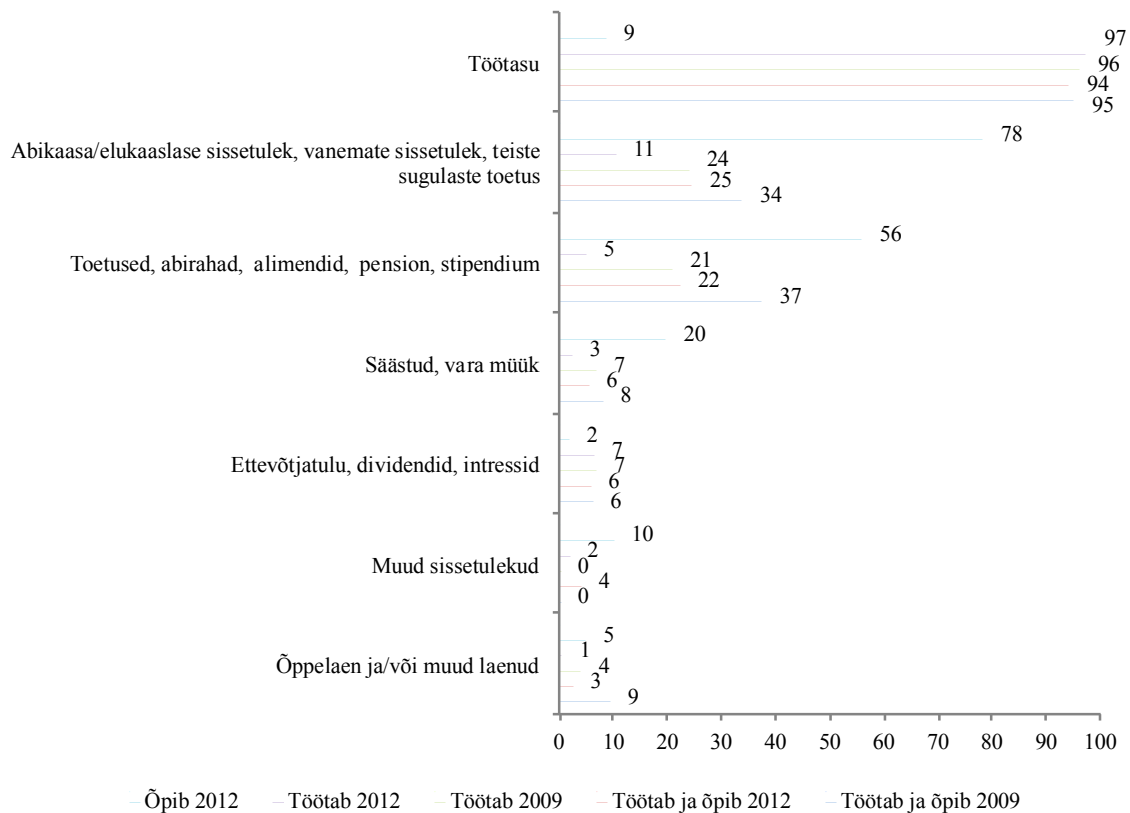

Joonis 20. Peamine sissetulekuallikas 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)

Joonisel 21 on toodud peamised sissetulekuallikad eraldi nende kohta, kes töötavad ja kes töötamisega samaaegselt ka õpivad, samuti nende kohta, kes ainult õpivad. Sealt on näha, et töötavate vastanute peamiseks sissetulekuallikaks on töötasu, seda ka tööga paralleelselt õppivatel vastanutel.

Siiski esineb nende kahe grupi vahel erinevusi: töötavatel ja samaaegselt õppivatel vastanutel on olulisel kohal ka abikaasa/elukaaslase sissetulek, samuti toetused ja abirahad, seda nii 2009. kui 2012. aastal lõpetanute seas. Samas on perekonnaliikmete toetused ning muud toetused ja abirahad olnud 2009. aastal lõpetanute jaoks olulisemaks sissetulekuallikaks kui 2012. aastal. Samuti on 2009. aastal õppe- ja/või muud laenud olnud olulisemaks sissetulekuallikaks kui 2012. aastal lõpetanute puhul.

Oluliselt erinevad nende sissetulekuallikad, kes ainult õpivad – nende puhul on kõige olulisemaks sissetulekuallikaks abikaasa/elukaaslase sissetulek, vanemate sissetulek ja teiste sugulaste toetus (78%). Olulisuselt teisel kohal on toetused, abirahad, alimendid, pension, stipendium (56%). Samuti on säästud ja vara müük (20%) võrreldes teiste gruppidega märgatavalt rohkem oluline.

Joonis 21. Peamine sissetulekuallikas töötavate, töötavate ja samal ajal õppivate ning õppivate vastanute seas 2012. ja 2009. aasta vilistlaste lõikes (% vastava grupi esindajatest)³⁵

Tabelist 10 selgub, et kõige sagedamini esinevad kombinatsioonid sissetulekute puhul on töötasu ja abikaasa/elukaaslase sissetulek³⁶ (esineb 12% vastanutest) ning toetused, abirahad kombineerituna nii toetusega perekonnalt (9,4%) kui ka töötasuga (8,8% vastanutest). Teisi kombinatsioone esines vähem kui 5% vastanutest. Nendest, kelle üheks sissetulekuallikaks on toetused ja abirahad, nimetas ligi 51% teise sissetulekuallikana toetust perekonnalt.

³⁵ 2009. a vilistlaste uuring ei võimalda välja tuua jaotust "Õpib". Seetõttu puudub jooniselt ka jaotus "Õpib 2009".

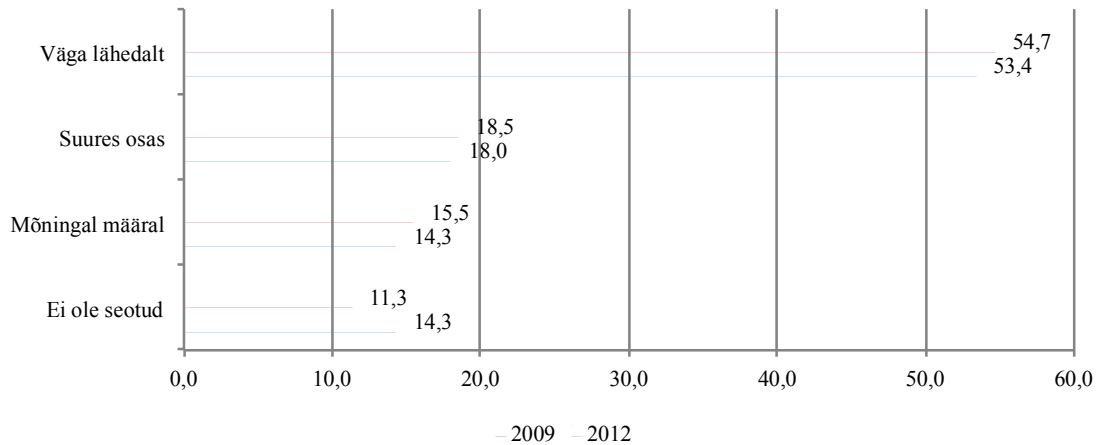
³⁶ Tabelis 10 veerg „Toetus perekonnalt“

Tabel 10. Erinevate sissetulekuallikate kombinatsioonid (% kõigist vastanutest)

		Töötasu	Ettevõtjatulu	Toetused, abirahad	Õppelaen ja/või muud laenud	Toetus perekonnalt	Säästud, vara müük, renditulu	Muud sissetulekud
Töötasu	% sissetulekuallikast		4,7	10,7	1,1	14,6	3,4	2,5
	% kogu valimist		3,9	8,8	0,9	12	2,8	2,1
Ettevõtjatulu, dividendid, intressid	% sissetulekuallikast	4,7		12,2	1,4	13,8	14,7	9,4
	% kogu valimist	3,9		0,7	0,1	0,8	0,8	0,5
Toetused, abirahad	% sissetulekuallikast	47,4	3,7		2,9	50,5	12,4	5,8
	% kogu valimist	8,8	0,7		0,5	9,4	2,3	1,1
Õppelaen ja/või muud laenud	% sissetulekuallikast	62,4	5,7	39		49,6	28,4	2,1
	% kogu valimist	0,9	0,1	0,5		0,7	0,4	0
Toetus perekonnalt	% sissetulekuallikast	50,5	3,3	39,4	2,9		13,3	6,5
	% kogu valimist	12	0,8	9,4	0,7		3,2	1,5
Säästud, vara müük, renditulu	% sissetulekuallikast	46,5	13,7	38	6,5	52,2		9,2
	% kogu valimist	2,8	0,8	2,3	0,4	3,2		0,6
Muud sissetulekud	% sissetulekuallikast	48,7	12,5	24,9	0,7	36	12,9	
	% kogu valimist	2,1	0,5	1,1	0	1,5	6,1	

2.4 Töötamine ja ameti seos omandatud haridusega

Sarnaselt 2011. aasta ja Tartu Ülikooli vilistlasuuringu tulemustega on üle pooltel õpingute järgselt töötavatest vastanutest põhitöö, mis on väga lähedalt seotud õpitud erialaga. Nii 2009. aasta, Tartu Ülikooli kui ka 2012. aasta vilistlaste uuringus on vähem neid vastajaid, kelle põhitöö ei ole õpitud erialaga seotud, vastavalt vaid 11%, 12% ja 14% töötavatest vastanutest töötavad kohal, mis ei ole seotud nende õpitud erialaga (vt joonis 22).

Joonis 22. Põhitöö seotus õpitud erialaga 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)

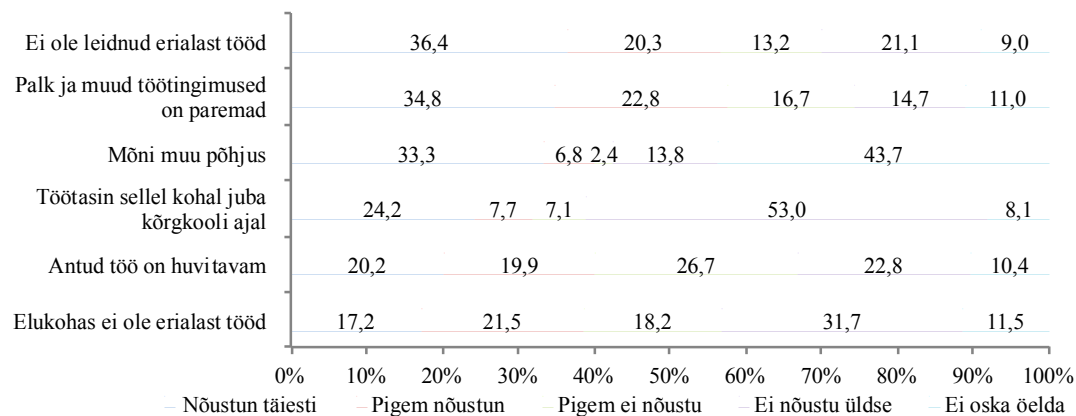
Vaadates vastanute hinnanguid oma põhitöö seotuse kohta õpitud erialaga valdkondade lõikes, on näha, et kõige tihedamalt³⁷ on töö ja õpingud seotud tervises (93% töötavatest vastanutest) ning arvutiteadustes (90%). Kõige väiksem on õpingute ja põhitöö seotus humanitaaria (41%) ning põllumajanduse (52%) valdkonna lõpetanutel (vt tabel 11). Õppetasemete puhul on seotus madalaim bakalaureuseõppe (57%) lõpetanute põhitöö ja eriala vahel, doktoriõppe lõpetanute puhul on põhitöö erialaga seotud 94% töötavatest vastanutest, mis on õppetasemete lõikes kõrgeim näitaja.

³⁷ Vastusevariandid „Väga lähedalt“ ja „Suures osas“

Tabel 11. Põhitöö seotus õpitud erialaga õppetasemetel ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)

Õppetase	Väga lähedalt	Suures osas	Mõningal määral	Ei ole seotud
Rakenduskõrgharidusõpe	62,4	16,5	11,2	9,9
Bakalaureuseõpe	38,2	18,6	18,6	24,6
Magistriõpe	61,4	18,4	13	7,2
Doktoriõpe	75,4	18,6	3,6	2,4
Valdkond				
Arvutiteadused	71,2	19	6,6	3,2
Haridus	72,8	11,6	7,7	7,9
Humanitaaria	27,1	13,6	25,2	34,1
Kunstim	45,7	18,7	14,1	21,5
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	49,1	16,7	15,4	18,8
Põllumajandus	37,8	14,4	4,8	43
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infoleht	43,5	20,7	21,9	13,9
Sotsiaalteenused	46,1	26,7	14,2	13
Teenindus	44,9	18,8	12,9	23,4
Tehnika, tootmine ja ehitus	56,8	22,4	12,6	8,2
Tervis	87,3	5,7	4,1	2,9
Õigus	58,8	17,5	11,9	11,8
Ärindus ja haldus	39,8	23,5	22,2	14,5

Joonisel 23 on näidatud põhjused, miks töötavate vastanute praegune põhitöö ei ole õpitud erialaga seotud. Peamisteks põhjusteks nii 2009. kui ka 2012. aasta vilistlaste uuringus on asjaolu, et ei leitud erialast tööd, mida kinnitab ka Tartu Ülikooli uuring. 2012. aasta vilistlaste uuringus on olulisel kohal ka järgmine aspekt: palk ja muud töötingimused olid erialaga mitte seotud töökohal paremad. Erialase töö puudumist elukohas, suuremat huvi praeguse töö vastu ning töö olemasolu juba õpingute jooksul toodi erialase töö puudumise põhjustena välja vähem. Muude põhjustena mainiti huvi puudust eriala vastu ning eriala vahetust. Kõige vähem nõustuti 2009. aasta ning Tartu Ülikooli vilistlasuuringus väitega, et antud (erialaga mitte seotud) töö on huvitavam.

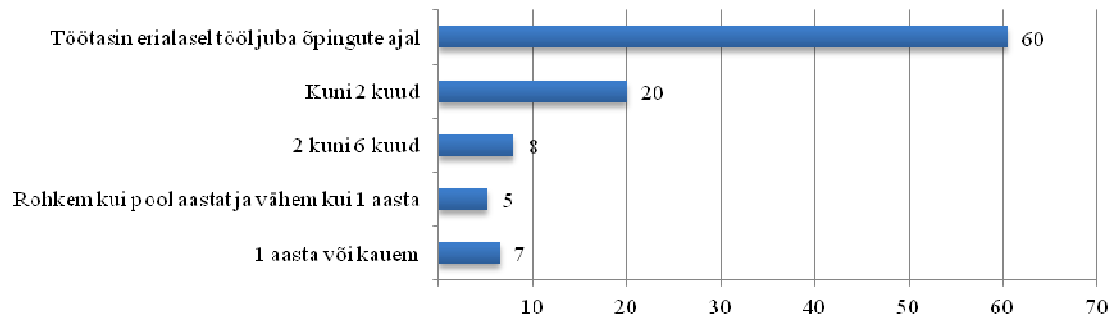

Joonis 23. Põhjused, miks põhitöö ei ole õpitud erialaga seotud (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö ei ole seotud õpitud erialaga)³⁸

60% nendest vastanutest, kelle praegune põhitöö on seotud õpitud erialaga, töötasid erialasel töö juba õpingute ajal, viiendikul kulus töö leidmiseks kuni 2 kuud. Ligi 20% õpitud erialaga

³⁸ Vastusevariandi „Muu“ valis ligi 40% töötavatest vastanutest (kokku 471 vastanut), kelle põhitöö ei ole seotud õpitud erialaga.

seotud töökohal töötavatest vastanutest kulus töö leidmiseks aega kauem kui 2 kuud, sealhulgas rohkem kui aasta võttis erialase töö leidmine aega 7% (vt joonis 24).

Joonis 24. Erialase töö leidmiseks kulunud aeg (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö on seotud³⁹ õpitud erialaga)

Tabelis 12 on toodud erialase töö leidmiseks kulunud aeg õppetasemete ja valdkondade lõikes. Ootuspäraselt on näha, mida kõrgem on omandatud haridustase, seda suurem on õpingute ajal töötajate osakaal (erandiks rakenduskõrgharidus). Bakalaureuseõppe lõpetanutel kulus võrreldes teiste õppetasemete lõpetajatega erialase töö leidmiseks kauem aega.

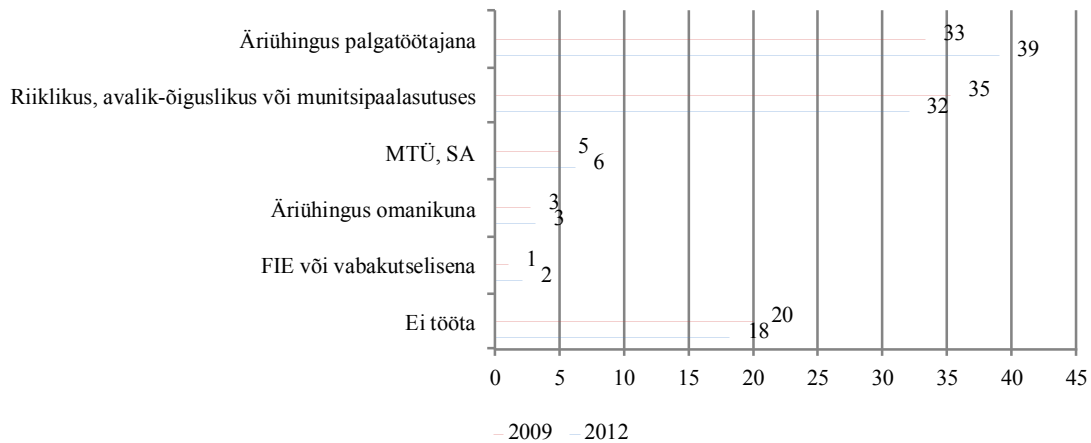
Valdkonniti on näha, et õiguse, humanitaaria, kunstide, teeninduse ning sotsiaal- ja käitumisteaduste ning ajakirjanduse ja infolevi valdkonna lõpetanud vastanutest ligi 10% kulus erialase töö leidmiseks kauem kui aasta. Õpingute ajal töötamist (erialasel töö) esines kõige rohkem arvutiteaduste ning äriduse ja halduse valdkonna vastanute seas.

Tabel 12. Erialase töö leidmiseks kulunud aeg õppetasemete ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad ja kelle põhitöö on seotud õpitud erialaga)

Õppetase	Õpingute ajal	Kuni 2 kuud	2 kuni 6 kuud	6 kuud kuni aasta	Rohkem kui aasta
Rakenduskõrgharidusõpe	65,8	17,9	5,3	5	6
Bakalaureuseõpe	49,6	21,5	11,6	6,7	10,6
Magistriõpe	63,4	21	8	3,9	3,7
Doktoriõpe	73,3	21,9	1,8	2,2	0,8
Valdkond					
Arvutiteadused	72,9	18,9	6	0	2,2
Haridus	66,8	23	2,9	3,3	4
Humanitaaria	41,6	24	10,3	13,2	10,9
Kunstid	53,9	12,3	19,5	4,3	10
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	55,7	22,9	9,7	3,3	8,4
Põllumajandus	55,1	36,5	3,4	3,4	1,6
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	52,3	18,8	11,5	7,4	10
Sotsiaalteenused	53	21,5	11,3	6,4	7,8
Teenindus	60,2	17,9	6,3	5,6	10
Tehnika, tootmine ja ehitus	63,3	18,7	8,4	5	4,6
Tervis	59,1	35	4,8	0,6	0,5
Õigus	55,4	16,5	10,1	6,9	11,1
Äridus ja haldus	64,7	12,3	7,4	7,5	8,1

³⁹ Sellesse gruppi kuuluvad need, kelle põhitöö on õpitud erialaga väga lähedalt, suures osas või mõningal määral seotud.

Joonisel 25 on toodud kõikide vastanute jaotumine erinevate töökohtade vahel. Selgub, et kõige rohkem vastanuid (39%) töötab äriühingus palgatöötajana, millele järgneb riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses töötamine. 2009. aasta vilistlaste uuringust selgus, et riiklikus, avalik-õiguslikus või munitsipaalasutuses töötab kõige rohkem (35%) vastanutest, millele 2012. aasta vilistlaste uuringus vastab 31% (riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses või kohalikus omavalitsuses või nende allasutuses töötavad kokku liidetuna). Oluliselt vähem töötatakse mõnes sihtasutuses või mittetulundusühingus ning vähesel määral esineb ka neid vastanuid, kes on äriühingus omanikud või töötavad FIE või vabakutselisena.

Joonis 25. Vastanute jaotus töökohtade lõikes 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)⁴⁰

Tabelis 13 on toodud vastanute ametikohad ning haridustase, mida nende praegune ametikoht eeldab. Selgub, et ligi 80% juhtidest eeldab ametikoht kõrgharidust, tippspetsialistina töötavate lõpetajate puhul on kõrgharidus nõutav ligi 91 protsendil vastanutest. Teenindus- või müügitöötajatelt nõutakse peamiselt keskharidust ning lihttööliste puhul ei ole haridustase oluline.

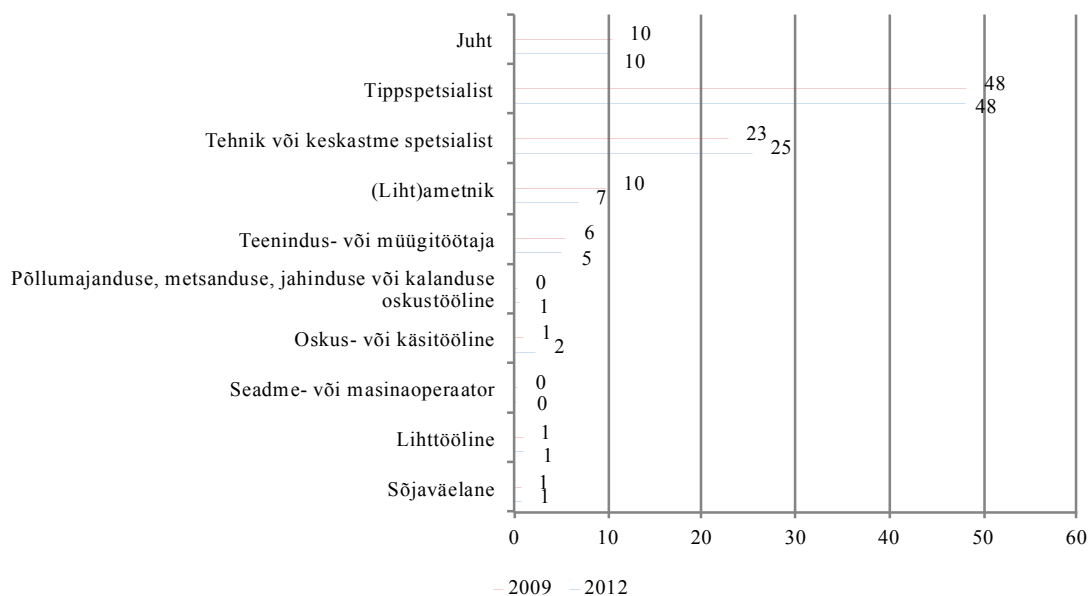
⁴⁰ 2011. aasta uuringus oli vastusevariant „Äriühingus omanikuna“ asendatud variandiga „Oma firmas“.

Tabel 13. Vastanute praegune ametikoht ning haridustase, mida see ametikoht eeldab (% vastanutest, kes töötavad)⁴¹

	Põhi- haridust	Kesk- haridust	Kutse- haridust	Kõrg- haridust	Haridustase pole oluline	Ei oska õelda
Juht		3,6	2,8	76,8	13,1	3,8
Tippspetsialist		1,8	1,4	90,6	3,4	2,7
Tehnik või keskastme spetsialist		7,8	9,5	71,1	6,7	5,0
(Liht)ametnik	0,9	31,1	4,1	45,1	9,7	9,1
Teenindus- või müügitöötaja	7,3	47,0	8,0	15,7	19,4	2,7
Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse või kalanduse oskustööline			63,3	20,0	16,7	
Oskus- või käsitööline	2,1	6,3	22,0	41,9	18,9	8,9
Seadme- või masinaoperaator			68,4		31,6	
Lihttööline	23,0	13,5			63,5	
Sõjaväelane		10,5	10,5	76,1		3,0

Sarnaselt 2009. aasta vilistlaste uuringule on ligi pooled töötavatest vastanutest ametikoha poolest tippspetsialistid. 2012. aasta vilistlaste uuringule vastanutest veerand on tehnikud või keskastme spetsialistid, 2009. aastal oli nende osakaal veidi madalam. Teistel ametikohtadel töötajaid oli oluliselt vähem (vt joonis 26). Lihtametnikke oli 2009. aasta vilistlaste uuringule vastanute seas 3 protsendipunkti rohkem kui käesolevas uuringus. Teiste ametikohtade lõikes kahe uuringu vahel suuremaid erinevusi ei leidu, üle ühe protsendipunkti on vahe veel oskus- või käsitööliste puhul.

-
- ⁴¹ Juht (nt direktorid, juhatajad, ettevõtete juhid jne)
  - Tippspetsialist (nt avaliku teenistuse spetsialistid, õpetajad, arstid, juristid, insenerid, informaatikud jne)
  - Tehnik või keskastme spetsialist (nt maaklerid, raamatupidajad, politseiinspektorid, õde, müügiesindajad jne)
  - (Liht)ametnik (nt sekretärid, andmesisestajad, kantseleitöötajad jne)
  - Teenindus- või müügitöötaja (nt kokad, lapsehoidjad, juuksurid, tuletõrjujad, müüjad jne)
  - Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse või kalanduse oskustööline (nt talunikud, kalurid, loomakasvatajad, jahimehed jne)
  - Oskus- või käsitööline (nt ehitaja, mehaanikud, rätsepad, elektrikud jne)
  - Seadme- või masinaoperaator (nt vedurijuhid, autojuhid jne)
  - Lihttööline (nt koristajad, aknapesijad, kojamehed, uksehoidjad jne)

Joonis 26. Vastanute jaotus ametikohtade lõikes⁴² 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)

Tabelist 14 selgub, et doktoriõppe lõpetanutest töötab valdav enamus (ligi 90%) tippspetsialistidena, nende seas leidub ka juhte ning tehnikuid/keskastme spetsialiste. Ka teiste õppetasemete puhul on näha, et pigem töötatakse ametikohtadel, mis nõuavad kõrget kvalifikatsiooni.

Tabel 14. Töötavate vastanute ametikohtade jaotus õppetasemete lõikes (% vastanutest, kes töötavad)

	Rakenduskõrg- haridusõpe	Bakalaureuse- õpe	Magistriõpe	Doktoriõpe
Juht	9,8	8,8	12	8,6
Tippspetsialist	30,9	43,3	66,7	89,1
Tehnik või keskastme spetsialist	39,7	24,3	15,2	2,3
(Liht)ametnik	6,7	10	3,5	
Teenindus- või müügitöötaja	6,8	7,7	0,6	
Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse või kalanduse oskustöölise		0,9	0,1	
Oskus- või käsitöölise	3,4	3	0,6	
Seadme- või masinaoperaator	0,4	0,1	0,2	
Lihttöölise	0,7	1,7	0,2	
Sõjaväelane	1,7	0,2	0,8	

Valdkondade lõikes ametikohtade vahel jaotumine on toodud tabelis 15. Kõige suurem on juhtide osakaal põllumajanduse ning ärimise ja halduse lõpetanud vastanute hulgas. Tippspetsialiste on kõikide valdkondade lõikes kõige rohkem, ainsaks erandiks on tervise ning ärimise ja halduse valdkond, kus tehnikuid ja keskastme spetsialiste on rohkem kui tippspetsialiste.

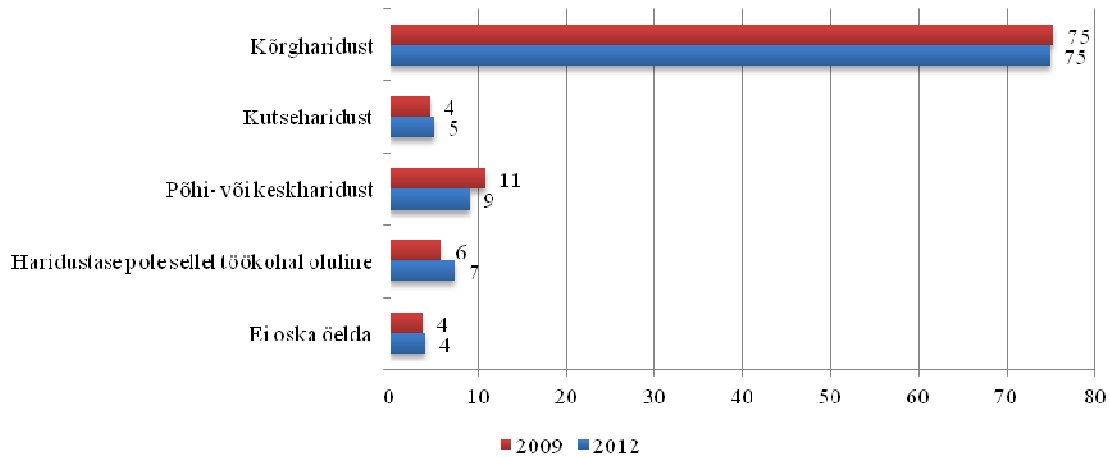
⁴² Joonisel on ametikohad järjestatud kvalifikatsiooni alusel, alustades kõrgeimat kvalifikatsiooni nõudvatest ametialadest.

Tabel 15. Töötavate vastanute ametikohtade jaotus valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)⁴³

	AT	HAR	HUM	K	LTT	PM	SK	ST	T	TEH	TER	Õ	ÄH
Juht	8,1	8	7,1	8,7	3,2	22,4	13,5	5,1	11,9	8,8	2,9	7,8	19
Tippspetsialist	76,3	80,8	39,9	40,9	52,3	35,8	41,1	51	35,2	59,8	37,1	72,2	27,4
Tehnik või keskastme spetsialist	12,7	4,4	23,8	19,9	28,8	4,8	27,7	20,4	24,8	23,7	54,7	7,2	33,8
(Liht)ametnik	1,3	3,6	12,3	9	3,7	10,7	10,9	6,2	7	1,3	1,3	9,8	12,4
Teenindus- või müügitöötaja		2,4	14,2	3,7	7,3	2,9	5,1	14,4	10,1	2	1,5	2,5	4,8
Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse või kalanduse oskustöölaine					0,6	11,7				0,8			
Oskus- või käsitöölaine	0,6	0,4	2,7	16,4	0,6		0,9	0,7	2,1	2,8	2,5		0,6
Seadme- või masinaoperaator						1			1,6	0,5			
Lihttöölaine	0,5	0,3		0,9	2,8	10,7	0,5	2,2	0,5	0,3		0,6	1,2
Sõjaväelane	0,5			0,4	0,6		0,3		6,7				0,8

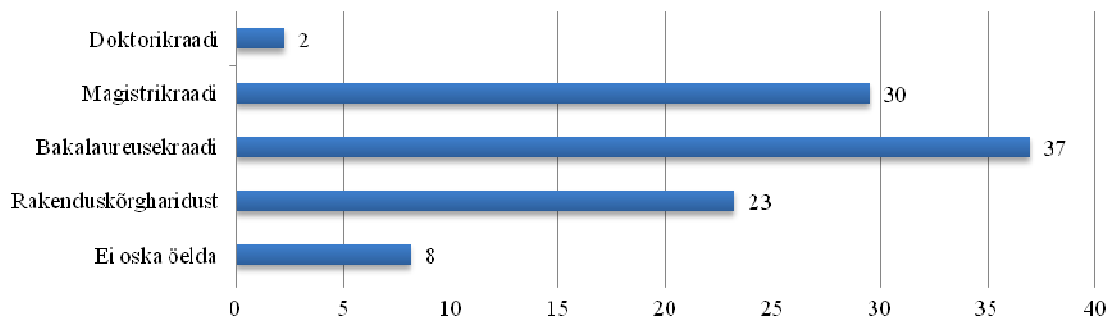
⁴³ AT – arvutiteadused HAR – haridus HUM – humanitaaria K – kunstid LTT – loodus- ja täppisteadused (v.a arvutiteadused) PM – põllumajandus SK – sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi ST – sotsiaalteenused T – teenindus TEH – tehnika, tootmine ja ehitus TER – tervis Õ – õigusteadus ÄH – äridus ja haldus.

Sarnaselt 2009. aasta vilistlaste uuringu tulemustele tegutsevad kolmveerand töötavatest vastanutest ametikohal, mis eeldab kõrgharidust, Tartu Ülikooli uuringu puhul on selleks 82%. Madalamat haridustaset nõudvatel ametikohtadel on töötajaid oluliselt vähem (vt joonis 27). Eelmise vilistlasuuringuga võrreldes on käesoleva kohaselt vähem keskharidust nõudvatel ametikohtadel töötajaid.

Joonis 27. Haridustase⁴⁴, mida praegune amet eeldab 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)

Antud vilistlasuuringust selgub, et **kõrgharidust eeldavatel ametikohtadel nõutakse kõige sagedamini bakalaureuse- või magistrikraadi** (vastavalt 37% ja 30%); ligi veerandil kõrgharidust nõudvatel ametikohtadel aga rakenduskõrgharidust. Doktorikraadi eeldatakse vaid väga vähestes ametites (vt joonis 28).

Joonis 28. Kõrgharidustase, mida praegune amet eeldab (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust⁴⁵)

Suurem osa vastanutest töötab ametikohal, mis eeldab kõrgharidustaset, mille nad lõpetasid: bakalaureuseõppe lõpetanute 65% töötab ametikohal, mis eeldab bakalaureusekraadi, magistriõppe lõpetanute puhul on see ligi 58%, doktorikraadi saanutest töötab doktorikraadi eeldaval ametikohal ligi 70% vastanutest. Samas töötab ligi 20% bakalaureusekraadi saanud vastanutest ametikohal, mis eeldab magistrikraadi ning ligi 21% doktorikraadiga vastanutest töötab magistrikraadi nõudval ametikohal (vt tabel 16).

⁴⁴ 2009. aasta uuringu ankeedis puudus vastusevariant „Põhiharidust“.

⁴⁵ Kõrgharidus oli nõutav veidi üle 75% töötavatest vastanutest.

Tabel 16. Lõpetatud õppetaseme ja tööl nõutava kõrghariduse vastavus (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust)

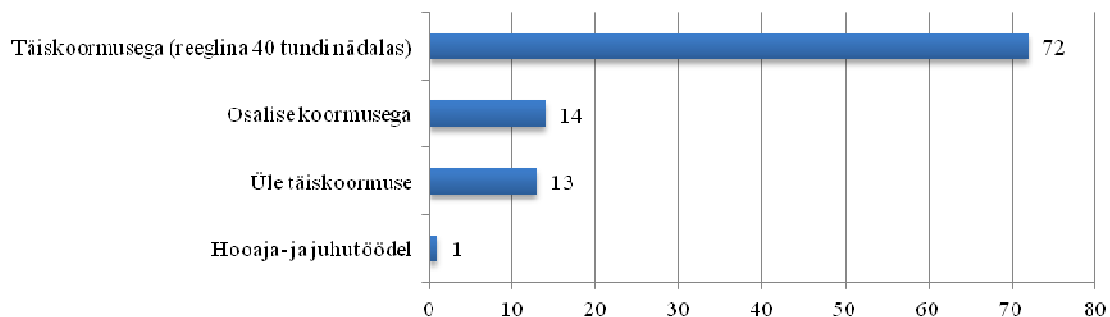
Lõpetatud õppetase	Töökohal nõutav kõrgharidustase				
	Rakendus- kõrgharidus	Bakalaureuse- kraad	Magistrikraad	Doktorikraad	Ei oska öelda
Rakenduskõrgharidusõpe	71,3	15,7	4,2	0	8,8
Bakalaureuseõpe	5,7	64,7	19,4	0,1	10,1
Magistriõpe	5,1	30,6	57,4	0,6	6,3
Doktoriõpe	2,6	3,8	20,5	69,7	3,4

42% neist, kes jätkavad õpinguid kõrghariduse tasemel, töötavad bakalaureusekraadi eeldaval ametikohal (vt tabel 17). Kutsehariduse tasemel jätkajatest 46% töötab bakalaureusekraadi eeldaval ametikohal. Täiendusõppes osalejatest ligi 45% töötab ametikohal, mis eeldab rakenduskõrgharidust, ligi 20% puhul nõutakse bakalaureusekraadi ning ligi 30%-l eeldab töökoht magistrikraadi.

Tabel 17. Õppetase, kus soovitakse õpinguid jätkata tööl nõutava kõrghariduse gruppide lõikes (% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune ametikoht eeldab kõrgharidust)

Õppetase, kus soovitakse õpinguid jätkata	Töökohal nõutav kõrgharidustase				
	Rakendus- kõrgharidus	Bakalaureuse- kraad	Magistrikraad	Doktorikraad	Ei oska öelda
Kõrghariduse tasemel	29,6	41,8	21,8	0,4	6,4
Kutsehariduse tasemel	33,4	46,1	17,8	0	2,7
Täiendusõppes	44,9	19,4	28,6	2,4	4,7
Ei oska öelda	13,4	34	21,2	0	31,4

Ligi kolmveerand töötavatest vastanutest (82% kõikidest vastanutest) töötab täiskoormusega ja 14% osalise koormusega. Samas suurusjärgus töötatakse ka üle täiskoormuse (13%), vaid üksikud töötavad hooaja- ja juhutöödel (vt joonis 29). Osalise koormusega töötavatest vastanutest õpib samal ajal ligi 70%. Samas üle poole neist, kes töötavad ja õpivad samaaegselt, on tööl täiskoormusega (vt tabel 18).

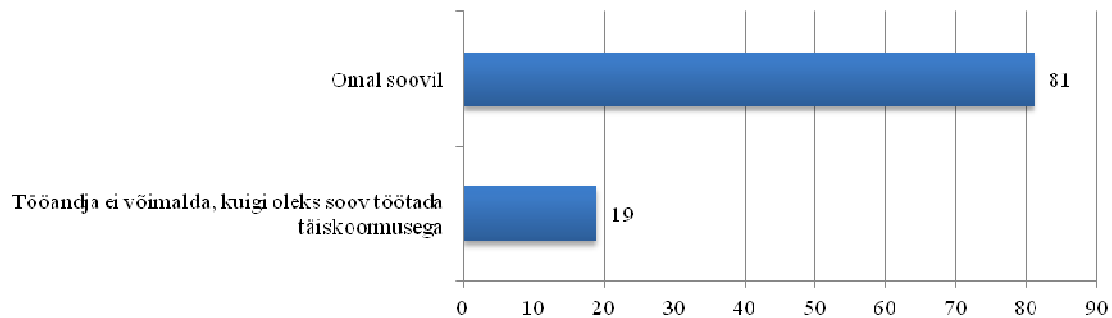

Joonis 29. Töötamise koormus (% vastanutest, kes töötavad)

Tabel 18. Praegune tegevus töötamise koormuse lõikes

Praegune tegevus		Hooaja- ja juhutöödel	Osalise koormusega	Täis-koormusega	Üle täiskoormuse
Töötan	% praegusest tegevusest	0,5	6,6	78,8	14,1
	% töökoormuse lõikes	26,8	32,8	76,3	76,4
Töötan ja õpin	% praegusest tegevusest	2,8	31	56,2	10
	% töökoormuse lõikes	73,2	67,2	23,7	23,6

Osalise koormusega töötamise peamiseks põhjuseks oli lõpetajate oma soov (81%), ligi 20% juhtudest ei võimaldanud tööandja täiskoormusega töötamist, ehkki lõpetajal oleks sellekohane soov olnud (vt joonis 30).

Joonis 30. Osalise koormusega töötamise põhjused (% vastanutest, kes töötavad osalise koormusega⁴⁶)

Tabelist 19 ilmnevad osalise koormusega töötamise põhjused valdkondade lõikes. Selgub, et sotsiaalteenuste valdkonna puhul sooviks ligi 80% vastanutest töötada täiskoormusega, kui tööandja seda võimaldaks. Sama probleemiga puutub kokku ligi 60% põllumajanduse valdkonnas lõpetanud vastanutest, teiste valdkondade puhul on selle grupi osakaal oluliselt madalam.

⁴⁶ Osalise koormusega töötab 13% töötavatest vastanutest.

Tabel 19. Osalise koormusega töötamise põhjused valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad osalise koormusega)

Valdkond	Omal soovil	Tööandja ei võimalda, kuigi oleks soov
Arvutiteadused	100	0
Haridus	65,5	34,5
Humanitaaria	82,1	17,9
Kunstid	83,6	16,4
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	86,1	13,9
Põllumajandus	41,5	58,5
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	80,5	19,5
Sotsiaalteenused	20,2	79,8
Teenindus	79,3	20,7
Tehnika, tootmine ja ehitus	90,9	9,1
Tervis	86,8	13,2
Õigus	89,5	10,5
Ärindus ja haldus	79,8	20,2

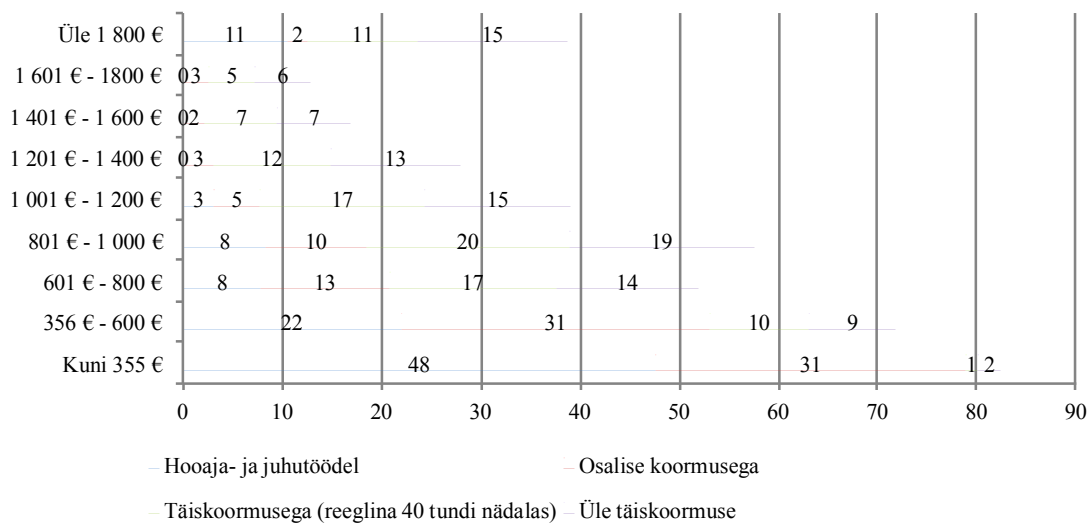
Omal soovil osakoormusega töötavatest vastanutest töötab õppimise kõrvalt ligi 73%. Nendest, kes töötavad ja õpivad, on 12% töökoht, kus tööandja ei võimalda täiskoormusega töötamist, ehkki vastanutel see soov oleks (vt tabel 20).

Tabel 20. Praegune tegevus ja osalise koormusega töötamise põhjused

Praegune tegevus		Omal soovil	Tööandja ei võimalda
Töötan	% praegusest tegevusest	67,1	32,9
	% põhjuste lõikes	27,2	57,1
Töötan ja õpin	% praegusest tegevusest	87,9	12,1
	% põhjuste lõikes	72,8	42,9

Joonisel 31 on toodud keskmise brutokuupalga jaotus töökoormuse lõikes. Jooniselt selgub, et täiskohaga töötavate inimeste palk jääb enamasti vahemikku 600-1200 eurot. Hooaja ja juhutöödel töötavate inimeste palk jääb aga enamasti alla selle.

Regulaarselt töötavate üliõpilaste keskmine brutosissetulek jäi EUROSTUDENT V andmetel 900 euro juurde. Tartu Ülikooli vilistlasuuringust selgub, et 36% töötavatest vastanutest teenivad üle 1000 euro (brutopalgana) kuus.

Joonis 31. Keskmise brutokuupalk eurodes töökoormuse lõikes (% vastanutest, kes töötavad)

Tabelis 21 on toodud vastanute keskmine brutokuupalk nii õppetasemete kui ka valdkondade lõikes⁴⁷. Valdkondade lõikes paistab silma arvutiteaduste valdkond, kus ligi 34% vastanutest kuulub kõige kõrgemasse palgagruppi, teiste valdkondade puhul jääb kõrgeimasse palgagruppi kuuluvate vastanute osakaal alla 20%, mõne valdkonna puhul ka alla 5%. Kõige madalamas palgagrupis on võrreldes teiste valdkondade esindajatega rohkem kunstide, humanitaaria ning loodus- ja täppisteaduste valdkonna esindajaid.

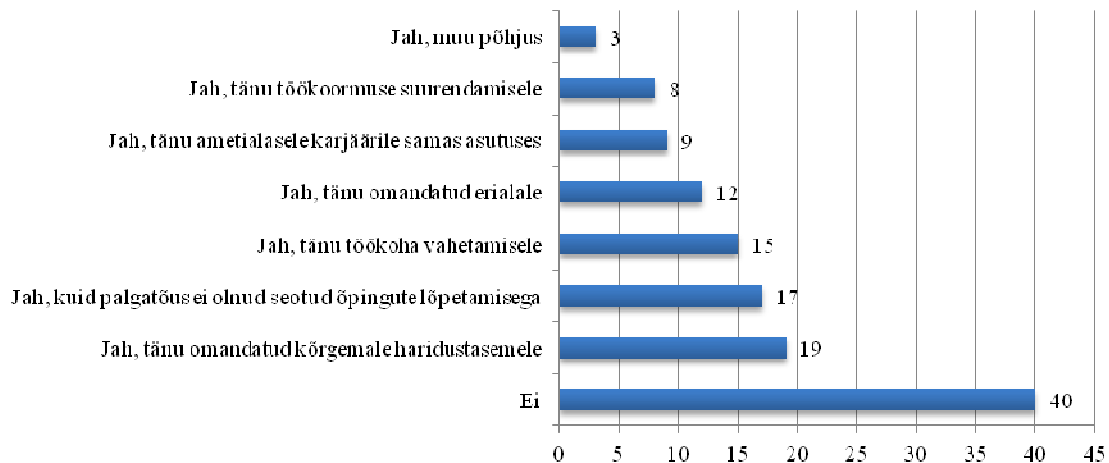
⁴⁷ Arvestatud on ka välismaal töötavate vilistlaste andmeid. Võrreldes eraldi Eestis ja välismaal töötavaid vastanuid, on näha, et viimaste hulgas on suhteliselt rohkem neid, kes teenivad üle 1800 eurost brutokuupalka (ligi 45% välismaal töötavate vastanute palk kuulub sellesse gruppi, Eestlastest vastanute puhul teenib sellist palka vaid 8%).

Palgagruppide võrdlus meeste ja naiste lõikes näitab samuti palgalõhet. Meeste hulgas on 20% neid, kes kuuluvad palgagruppi, kus teenitakse üle 1800 euro kuus. Naistest kuulub vastavasse gruppi 6%. Samuti kuuluvad naised keskmiselt madalamatesse palgagruppidesse.

Tabel 21. Keskmise brutokuupalk õppetasemete ja valdkondade lõikes (% vastanutest, kes töötavad)

Õppetase	Kuni 355 €	356 € - 600 €	601 € - 800 €	801 € - 1 000 €	1 001 € - 1 200 €	1 201 € - 1 400 €	1 401 € - 1 600 €	1 601 € - 1 800 €	Üle 1 800 €
Rakenduskõrgharidusõpe	3,4	16,5	22,3	18,9	13,7	9,7	5,5	2,5	7,5
Bakalaureuseõpe	10,8	15,3	15,6	20,1	14	8,7	5,8	3,4	6,3
Magistriõpe	3,6	7,5	10,9	17,3	16	13,7	8,1	6,9	16
Doktoriõpe	0	3,8	5,6	9	14,8	9,9	9,6	12,1	35,2
Valdkond									
Arvutiteadused	1,8	1,9	5,3	7,2	13,7	11,1	15,8	9,5	33,7
Haridus	4	22,1	36,9	22,3	6,8	4,3	1,2	1,2	1,2
Humanitaaria	18,8	17,9	19	20,7	9,7	8	1,6	1,1	3,2
Kunstid	20,8	26,6	15,2	15,7	7,3	7,4	2,3	1,8	2,9
Loodus- ja täppisteadused (va Põllumajandus)	17,4	19,1	9,9	17,1	8,6	5,9	4,7	4,2	13,1
Põllumajandus	4,7	5,7	8,3	34,8	19,2	4,7	12,7	9,8	0,1
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	5,4	13,8	14,3	17,1	18,1	11	9,1	3,4	7,8
Sotsiaalteenused	6,7	27,1	31,5	24,5	5,3	3,2	0	0,7	1
Teenindus	6	7,8	18,9	15,8	12,8	15,3	6,5	5,6	11,3
Tehnika, tootmine ja ehitus	3,6	6,5	6,9	18,8	22,6	14,7	10,5	6,1	10,3
Tervis	1,6	9,1	27,7	20,9	16,6	10	3,4	1,6	9,1
Õigus	3,2	6,7	7,1	13,4	15,1	17,6	11,9	10,1	14,9
Ärindus ja haldus	1	12,9	9	20,3	18	12	6,6	5,3	14,9

60% nendest, kes uuringus osalemise ajal töötasid, tõusis palk pärast õpingute lõpetamist,⁴⁸ sealhulgas 19% puhul oli palgatõus seotud õpingute lõpetamisega ning 12% puhul omandatud erialaga (vt joonis 32). Muude palgatõusu põhjustena toodi välja näiteks töötama asumist teise riiki ning üldulist palgatõusu ettevõttes.

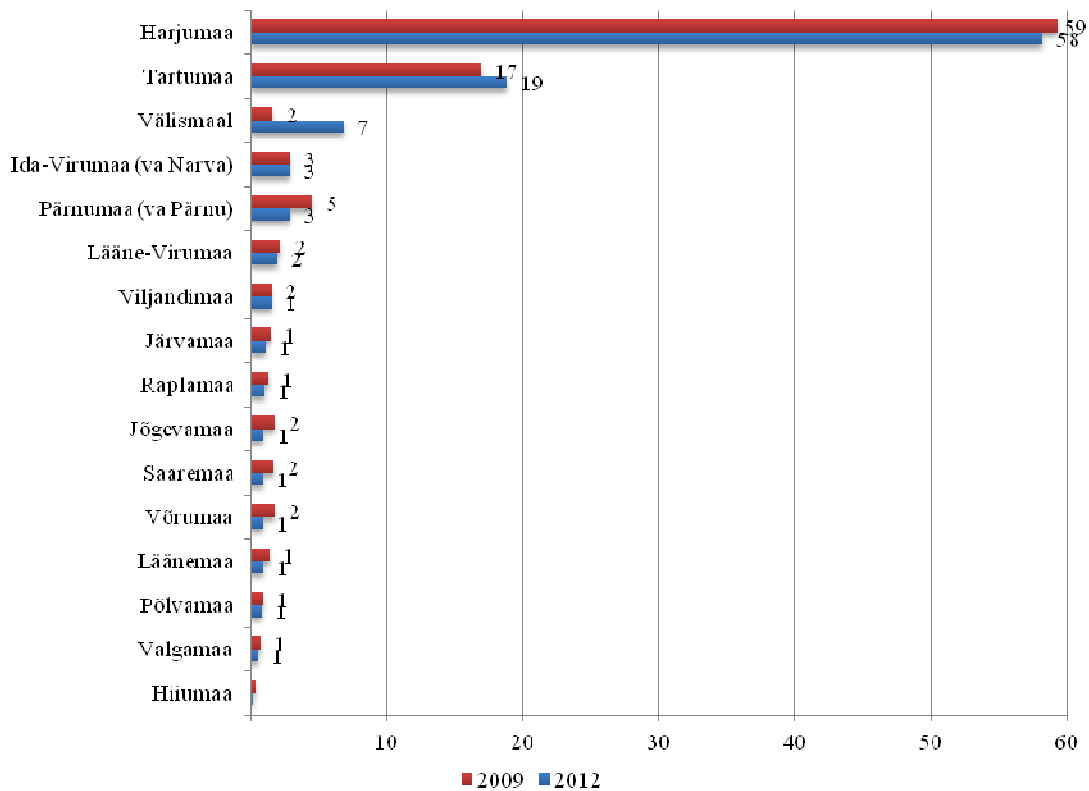
Joonis 32. Palga tõus pärast õpingute lõpetamist (% vastanutest, kes töötavad)

Sarnaselt 2009. aasta vilistlaste uuringule töötab ligi 60% vastanutest Harjumaal, seejuures töötasid 2012. aasta vilistlasuuringu kõikidest töötavatest vastanutest pooled Tallinnas. 2012. aasta vilistlaste uuringu kohaselt töötab Tartus 17% töötavatest vastanutest. Mõlema uuringu tulemustest selgub, et ülejäänud maakondades töötab alla 10% töötavatest vastanutest (vt joonis 33). Välismaal töötajate hulgas leidub enim neid (nii 2009. kui 2012.

⁴⁸ Vastajatel oli võimalik valida mitu sobivat vastusevarianti.

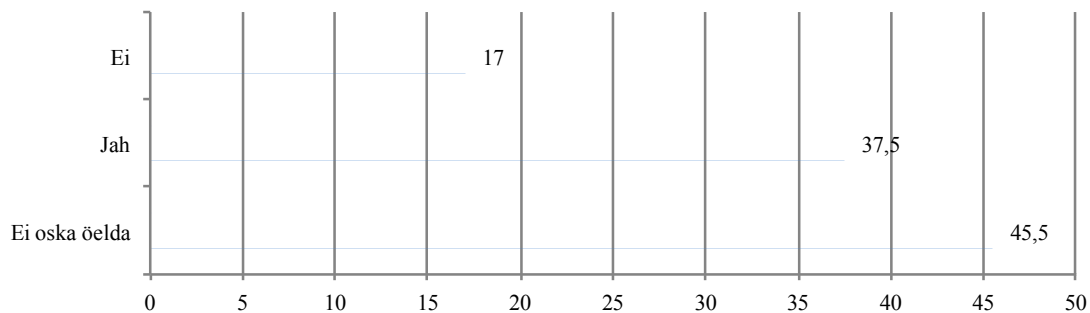
lõpetanute seas), kes töötavad Euroopa Liidu piires, näiteks Soomes ja Suurbritannias. Samas leidub ka neid, kes on tööl Ameerika Ühendriikides, Hiinas või Venemaal.

Välismaal töötab kõige enam humanitaaria (10,3% välismaal töötajatest) ja arvutiteadused (9,93%) lõpetanud vilistlasi. Suhteliselt kõrge on ka välismaal töötavate põllumajanduse valdkonna lõpetanute hulk (8,55%). Kõige vähem on välismaale siirdujaid olnud hariduse (1,32%), sotsiaalteenuste (2,38%) ning ärenduse ja halduse (3,27%) valdkonna lõpetanud vilistlaste hulgas.

Joonis 33. Töökoha asukoht 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)

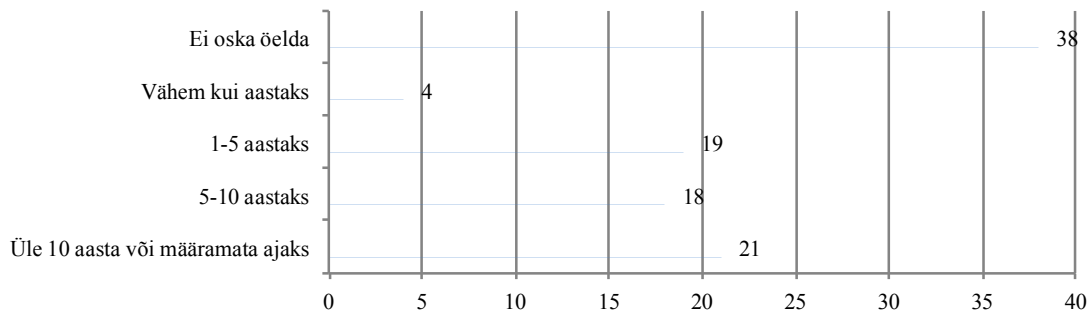
Välismaal (7% töötavatest vastanutest) töötajatest plaanib Eestisse naasta 37%, suurem osa vastanutest ei oska oma plaane selles osas hinnata (vt joonis 34).

Joonis 34. Eestisse tööle naasmise kavatsus/soov (% vastanutest, kes töötavad välismaal)

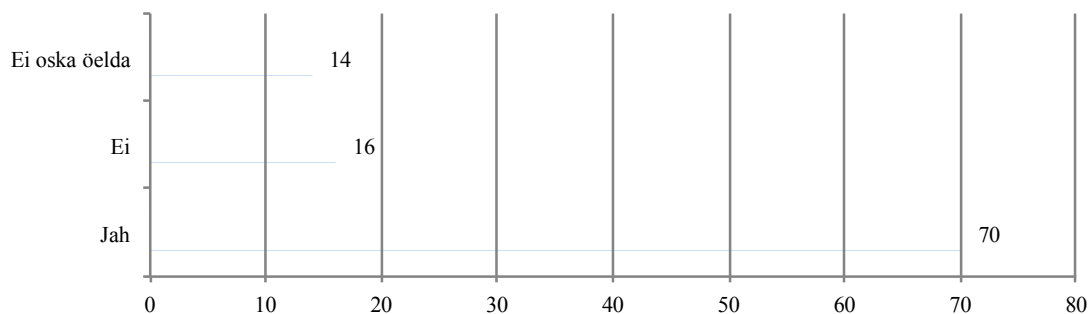
Vilistlasuuringule vastanutest olid 97,8% Eestist pärit tudengid, kes lõpetasid kõrgkooli 2012. aastal. Välismaalt pärit tudengite puhul kaasati uuringusse need, kes lõpetasid kõrgkooli vahemikus 2010–2012, nende osakaal valimis on väga väike (vaid 2,2% ehk kaalutuna 223 vastust).

Välismaalt pärit ja Eestis töötavate vilistlaste käest küsiti Eestisse jäämise plaanide kohta. 21% neist vastas, et plaanivad Eestisse jääda pikemaajaliselt – kauemaks kui 10 aastat, vaid 4% on kavas Eestisse jääda lühemaks perioodiks kui üks aasta (vt joonis 35). Kõrvutades siinkohal omavahel nende Eestist pärit ja välismaal töötavate ning välismaalt pärit ja Eestis töötavate inimeste vastuseid, võib täheldada mõnevõrra sarnaseid arvamusi (ei teata oma plaane). Küllalt suur osa eestlastest ei oska öelda, kas neil on kodumaale naasmise soov (45%), samuti ei tea suur osa välismaalt pärit töötajatest, kas neil on kavas Eestisse jääda (38%).

Joonis 35. Eestisse jäämise plaanid (% vastanutest, kes on pärit välismaalt ja töötavad Eestis)

Lisaks paluti välismaalt pärit magistri- ja doktoriõppe vilistlastel⁴⁹ anda hinnang oma huvile koostööks Eesti teadlastega, teadusasutuste/eraettevõtetega või akadeemiliseks karjääriks Eesti kõrgkoolis. Ligi 70% välismaalt pärit vilistlastest on huvitatud kas teadusalasest koostööst või karjäärast Eesti kõrgkoolis (vt joonis 36). Samas näitavad andmed, et igast valdkonnast jäid Eestisse tööle üksikud lõpetanud. Esindatud on kõik valdkonnad, v.a põllumajandus.

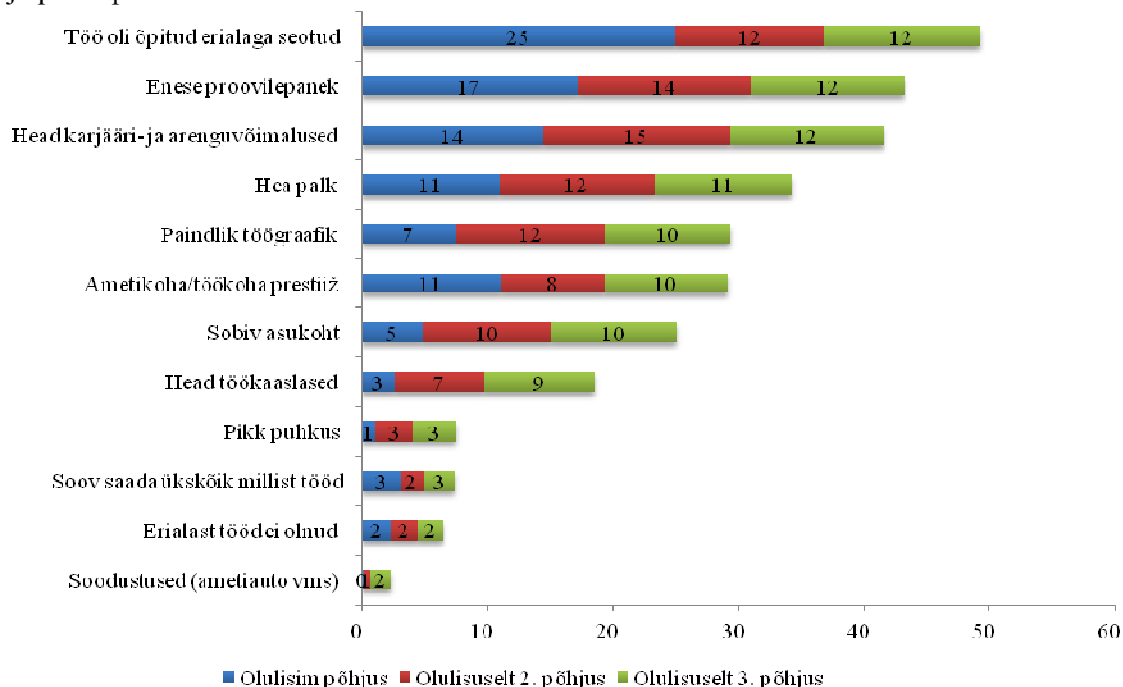
Joonis 36. Huvi teadustöö vastu Eestis (% vastanutest, kes on pärit välismaalt ja kes on lõpetanud magistri- või doktoriõppe⁵⁰)

Kõikidelt töötavalt lõpetanutelt uuriti, millest lähtuvalt nad oma praeguse töö valisid⁵¹. Olulisemad põhjused praeguse töö valikuks on toodud joonisel 37. Kõige enam

⁴⁹ Kaalutud valimis kokku 121

⁵⁰ Välismaalt pärit magistri- või doktorikraadiga vastanud moodustavad kogu valimist 1,2%.

toodi esimese (kõige olulisema) põhjusena välja, et töö oli õpitud erialaga seotud, sageduselt järgmisena mainiti enese proovilepanekut ning häid karjääri- ja arenguvõimalusi. Vahesel määral oli töö valiku põhjuseks pikk puhkus, soov saada ükskõik, millist tööd; probleem erialase töö leidmisega ning töökohal saadavad soodustused. 2009. aasta vilistlastele olid olulisemateks teguriteks töökoha valikul enese proovilepanek, head töökaaslased ning head karjääri- ja arenguvõimalused. Seda, et töö oli õpitava erialaga seotud, hindas väga oluliseks 49% töötavatest vastanutest. Vähem peeti oluliseks erialase töö mitte saamist ning soodustusi ja pikka puhkust.

Joonis 37. Töökoha valiku põhjused (% vastanutest, kes töötavad)

Töökoha leidmise peamise viisina mainiti nii 2009. aasta kui 2012. aasta vilistlaste uuringus enim isiklikku pakkumist (vastavalt 27% ja 26%), sellele järgnesid 2012. aasta uuringu puhul personaliotsingu portaalist saadud tööpakkumised ning ise tööandajaga ühenduse võtmine. 2009. aastal lõpetanute puhul oli aga sageduselt teine viis töökoha leidmisel õpingute ajal samal töökohal töötamine (14%), 2012. aastal lõpetanute puhul oli 11% praegune töökoht juba õpingute ajal. Vähem leiti töö Töötukassa kaudu või käis organisatsioon oma töövõimalusi kõrgkoolis tutvustamas, seda nii 2009. aasta kui ka 2012. aasta vilistlasuuringu põhjal. Samuti ei olnud 2012. aasta vilistlaste uuringu andmetel töökoha leidmisel oluliselt abiks sotsiaalmeedia (vt joonis 38).

⁵¹ 2012. aasta uuringus paluti märkida kolm kõige olulisemat põhjust tähtsuse järjekorras. 2009. aasta uuringus paluti hinnata kõiki ankeedis toodud tegureid skaalal „Väga oluline“ kuni „Ei ole üldse oluline“.

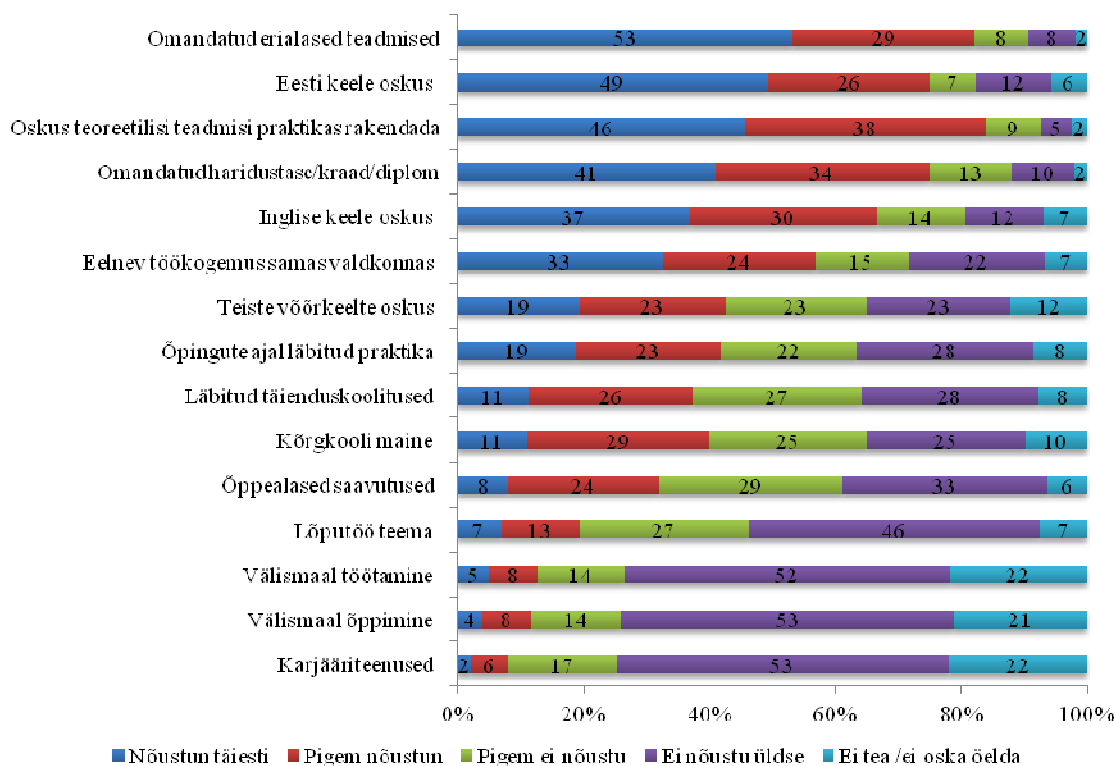
Joonis 38. Töökoha leidmise viis 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% vastanutest, kes töötavad)⁵²

Praeguse töökoha saamisele aitasid 2012. aasta vilistlaste uuringu kohaselt kõige enam kaasa omandatud erialased teadmised, eesti keele oskus, oskused teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada, ning omandatud haridustase/kraad/diplom (vt joonis 39). 2009. aastal lõpetanute jaoks olid olulisemateks teguriteks samuti eesti keele oskus ning omandatud eriala, nii ka Tartu Ülikooli uuringus.

Sarnaselt 2009. aasta ja Tartu Ülikooli vilistlasuuringu tulemustega peeti töökoha saamisel tähtsaks ka inglise keele oskust ning eelnevat töökogemust samas valdkonnas. Välismaal töötamist ja õppimist ei peetud olulisteks teguriteks (kehtib nii 2009. aasta, Tartu Ülikooli kui ka 2012. aasta vilistlasuuringu kohta). Samas tuleb arvestada, et 2012. aasta vilistlastest ei õppinud 87% lõpetatud õpingute vältel välismaal. Välismaal õppimist pidasid oluliseks need, kes seda teinud olid, kusjuures mida kauem välismaal viibiti, seda olulisemaks teguriks seda ka peeti. Sarnast tendentsi on märgata ka välismaal töötamise juures, kuid erinevused välismaal viibimise pikkuse lõikes on väiksemad kui eelmainitud teguri puhul.

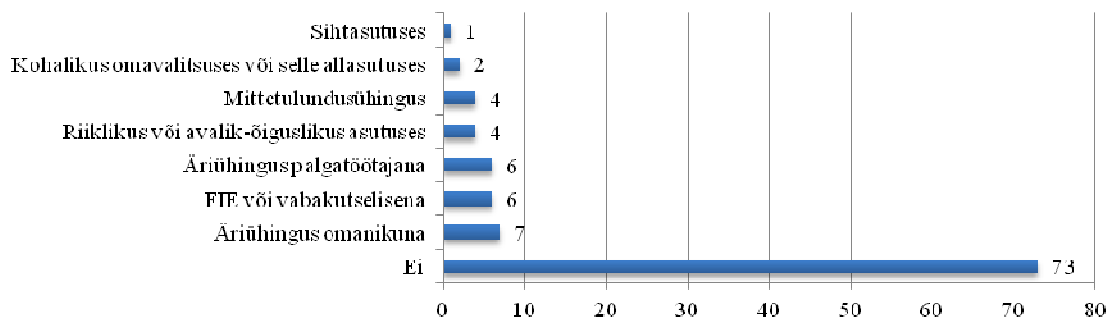
Karjääriteenuseid peeti kõige vähem oluliseks ning seda ka 2009. aasta vilistlaste uuringu puhul.

⁵² * – vastusevarianti ei olnud 2009. aasta vilistlaste uuringu ankeedis, ** – vastusevarianti ei olnud 2012. aasta vilistlaste uuringu ankeedis).

Joonis 39. Tegurid, mis aitasid kaasa praeguse töökoha saamisele (% vastanutest, kes töötavad)

Mitmel ametikohal töötavaid lõpetanuid on 27% töötavatest vastanutest ning nende jaotus lisatöökohtade lõikes on toodud joonisel 40. Mitmel töökohal töötajatest töötab 25% üle täiskoormuse. Nendest, kelle põhitöökoht on äriühingus omanikuna, omab lisatöökohta 61%. FIEdest ja vabakutselistest omab mitut töökohta 46% ning mittetulundusühingus töötavatest vastanutest 45%.

Joonis 40. Mitmel ametikohal töötavate vastanute jaotus lisatöökohtade lõikes (%)

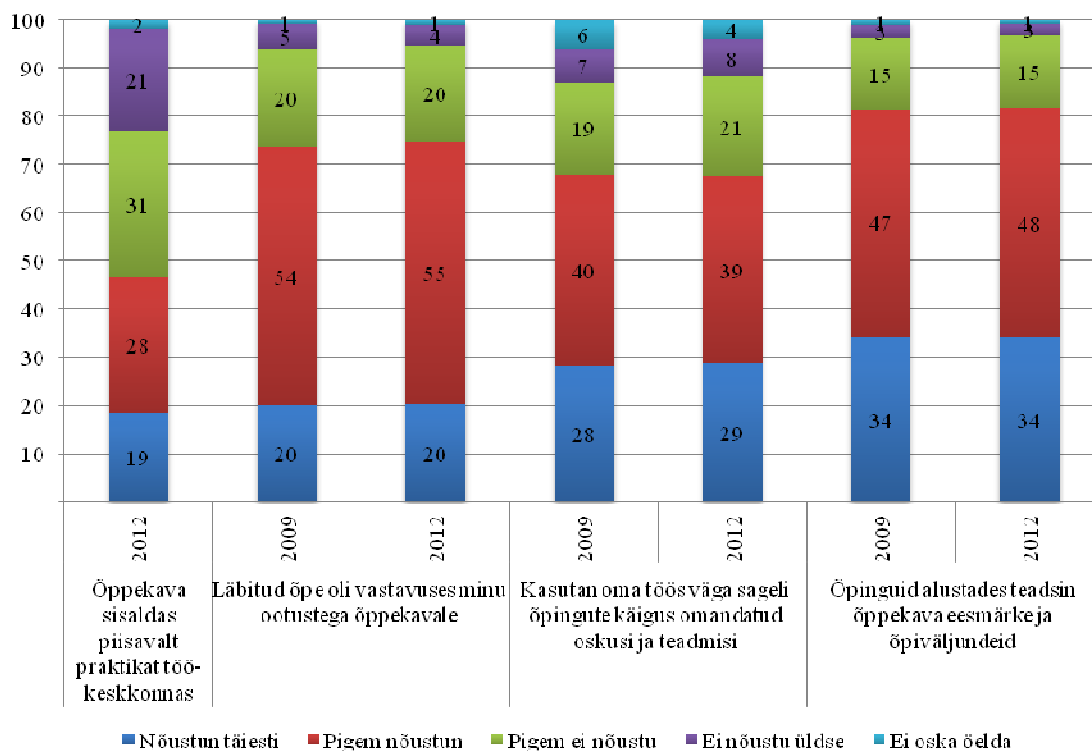
Tabelis 22 on välja toodud erinevad kombinatsioonid vastanute põhi- ja lisatöökohtadest. Tabelist selgub, et 80% äriühingus palgatöötajana töötavatel vastanutel lisatööd ei ole. Äriühingu omanikest ligi 45% on ka mõne teise äriühingu omanikud. FIEde ja vabakutseliste puhul on samuti küllalt levinud teise töökoha olemasolu. Sama kehtib ka mittetulundusühingus töötajate kohta.

Tabel 22. Valimis esinenud põhitöö ja lisatöökohtade kombinatsioonid (% põhitöökohta lõikes) lisatöökohtade kombinatsioonid (% põhitöökohta lõikes)

	Ei	Äriühingus palgatootajana	Äriühingus omanikuna	Riiklikus või avalik- õiguslikus asutuses	Kohalikus omavalitsuses või selle allasutuses	Mittetulundus- ühingus	Sihtasutuses	FIE või vaba- kutselisena
Äriühingus palgatootajana	80,4	5,1	6,9	2,1	0,3	2,4	0,8	5,4
Äriühingus omanikuna	38,2	22,3	44,9	4,5	0	2,5	1	4,8
Riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses	73,3	5,7	4	7	1,6	4,3	1,3	6,2
Kohalikus omavalitsuses või selle allasutuses	68,2	4,7	3,9	5	10,7	7,6	0,3	5,7
Mittetulundusühingus	56,3	6,1	5,2	5,7	2,2	18,8	1,3	12,7
Sihtasutuses	63,4	2,8	4	8,6	0	8,6	9,6	5,6
FIE või vabakutselisena	54,2	11,2	6,5	3,7	0	6,5	0	28,5

2.5 Kõrgkooliõpingud ja hinnang õpingutele

Viimati läbitud õppekava eesmärgipärasust ja vastavust tööturu nõuetega hinnati 2009. aasta ja 2012. aasta vilistlaste uuringus ning ka Tartu Ülikooli vilistlasuuringus⁵³ sarnaselt: üle 80% vastanutest teadis õpinguid alustades õppekava eesmärgi ja õpiväljundeid⁵⁴. Ligi 75% hindas läbitud õpet oma ootustega vastavuses olevaks. Leiti, et õppekava pigem ei sisaldanud piisavalt praktikat töökeskkonnas⁵⁵ (vt joonis 41).

Joonis 41. Viimati läbitud õppekava eesmärgipärasus ja vastavus tööturu nõuetele 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (%)

Õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest oli õppetasemete lõikes õpinguid alustades teadlik⁵⁶ ligi 90% magistriõppe lõpetanud vastanutest (2012. aastal lõpetanute andmetel). Nendele järgnesid 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal rakenduskõrgharidusõppe (83%) lõpetanud vastajad. 2009. aasta vilistlaste uuringu andmetel olid nii magistri- kui doktoriõppe lõpetanud vastanutest 86% teadlikud õppekava eesmärkidest. Vähim olid õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest teadlikud bakalaureuseõppe lõpetanud vastajad, seda nii 2009. kui 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal, mis on ka ootuspärane.

Läbitud õpe oli mõlema uuringu andmetel ootustega kõige vähem vastavuses bakalaureuseõppe lõpetanud vastajate puhul (ligi 70%). Teiste õppetasemete puhul on läbitud õpe ootustega vastavuses ligi 80% vastanutest, ainsaks erandiks on 2009. aasta doktoriõppe lõpetajad. Oma töös kasutavad õpingute käigus omandatud teadmisi 84% doktoriõppe

⁵³ Tartu Ülikooli vilistlasuuringus puudus küsimus praktika piisavuse kohta töökeskkonnas.

⁵⁴ Vastused „Nõustun täiesti“ ja „Pigem nõustun“

⁵⁵ 2009. Aasta vilistlaste uuringu ankeedis puudus küsimus praktika piisavuse kohta töökeskkonnas.

⁵⁶ Vastusevariandid „Nõustun täiesti“ ja „Pigem nõustun“

lõpetanud vastajatest (2009. aasta andmetel 82%), teiste õppetasemetel puhul jääb väitega nõustujate osakaal alla 80%, olles madalaim bakalaureuseõppe lõpetanud vastanute puhul (55%; magistriõppe puhul oli näitajaks 76%). Väitega, et õppekava sisaldas piisavalt praktikat, nõustutakse vähem, erandiks on vaid rakenduskõrgharidusõppe lõpetanud vastajad, kellest 77% leiavad, et õppekava sisaldas piisavalt praktikat (vt tabel 23).

Valdkondade puhul erineb õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest teadlikkuse poolest põllumajandus, kus nõustujate osakaal oli 47%, teiste õppevaldkondade lõikes oli õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest teadlik üle kolmveerandi vastanutest. Põllumajandus on ka valdkond, kus 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu tulemustes esinevad märkimisväärsed erinevused. Sellega, et õppekava oli vastavuses ootustega, oli nõus alla poole (44%) põllumajanduse valdkonna vastanutest, 2009. aasta vilistlaste uuringus oli nõustujate osakaal 58%, jäädes siiski madalaimaks võrreldes teiste valdkondadega. Teiste õppevaldkondade lõikes jäi antud väitega nõustujate hulk 70% ja 84% vahele.

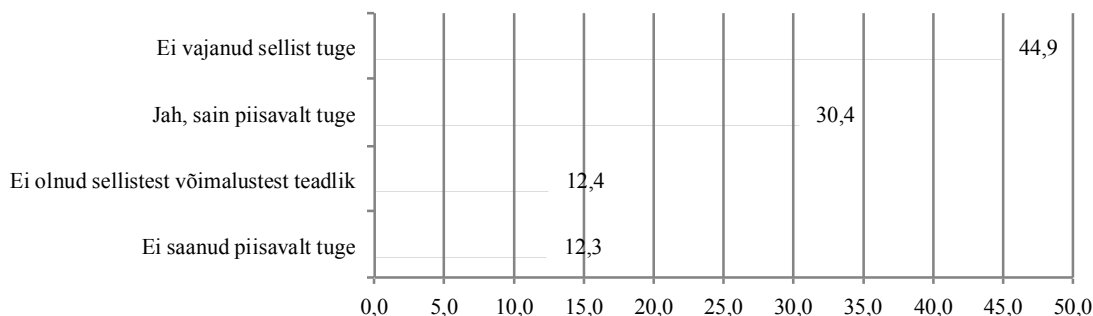
Töös kasutatavaid teadmisi ja oskusi omandati õpingute käigus enim tervise (86%) ja hariduse (79%) valdkonnas ning vähim põllumajanduse valdkonnas, väitega nõustujate osakaal oli madal ka humanitaaria ja teeninduse valdkonna vastanute seas. 2009. aasta vilistlaste uuringu põhjal saab öelda, et suurimad erinevused valdkonniti töös kasutatavate teadmiste ja oskuste omandamise puhul on õiguses (86%) ning põllumajanduses ja teeninduses (55%). Varieeruvus õppevaldkondade lõikes oli märkimisväärne ka praktika piisavuse osas, alla 30% väitega nõustujaid oli nii humanitaaria (18%), sotsiaal- ja käitumisteaduste (26%) kui ka õiguse (29%) valdkonnas. Praktika piisavust hinnati kõige kõrgemalt tervise valdkonnas, kus 74% vastanutest valis kas vastusevariandi „Nõustun täiesti“ või „Pigem nõustun“, samuti oli sotsiaalteenuste puhul nõustujate osakaal kõrge (vt tabel 23).

Tabel 23. Viimati läbitud õppekava eesmärgipärasus ja vastavus tööturu nõuetele õppetasete ja valdkondade lõikes 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu põhjal (% kõigist vastanutest)

Õppetase		Teadsin õppekava eesmärke ja õpiväljundeid	Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega	Kasutan oma töös väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi	Õppekava sisaldas piisavalt praktikat töökeskonnas
Rakenduskõrgharidusõpe	2012	83,4	78,5	75,4	77,3
	2009	81,4	81,4	72,7	
Bakalaureuseõpe	2012	76,1	69	55	31,3
	2009	78,4	67,8	59,7	
Magistriõpe	2012	88,2	79,4	76,2	38,9
	2009	86,5	76,1	76,1	
Doktoriõpe	2012	82	79,7	84,1	48,8
	2009	86,4	71,1	82,3	
Valdkond					
Arvutiteadused	2012	87	84,1	73,7	49,9
	2009	79,5	74,4	65,1	
Haridus	2012	85,3	80,9	79,1	62,3
	2009	91,1	79,8	82	
Humanitaaria	2012	80,6	72,4	53,5	18,4
	2009	85,7	71	59,5	
Kunstid	2012	78,1	76,9	74,4	62,6
	2009	70,8	66,2	74,7	
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	2012	77,6	71,4	65,8	43,8
	2009	73,1	69,9	64,6	
Põllumajandus	2012	46,9	44,4	44,1	33,1
	2009	67,9	58,2	54,5	
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	2012	82,8	71,7	59	25,5
	2009	80,3	71,1	59,1	
Sotsiaalteenused	2012	80,5	74,8	78,4	70,2
	2009	90,9	81,9	82,2	
Teenindus	2012	83,1	70,7	54,7	53,2
	2009	85,6	73,5	54,5	
Tehnika, tootmine ja ehitus	2012	76,1	70,7	68,9	38,2
	2009	74,8	73,6	66,6	
Tervis	2012	86,5	79,6	86,2	74,4
	2009	75,1	66,8	81,6	
Õigus	2012	86,5	83,2	76,3	28,5
	2009	88,6	83,8	85,6	
Ärindus ja haldus	2012	86,6	76,5	60,6	43,4
	2009	85,2	76,9	67,8	

2012. aasta vilistlaste uuringu andmetel ei vajanud 45% lõpetanutest kõrgkoolis õppides tuge ei tuutoritelt ega karjääri- ja õppekorraldusnõustajatelt, piisavalt tuge sai 30% lõpetanutest (vt joonis 42). Leidus ka neid, kes sellest võimalusest teadlikud ei olnud (12%) ning neid, kes piisavalt tuge ei saanud (12%). Siiski tuleb silmas pidada, et uuringusse kaasati vaid need, kes kõrgkooli lõpetasid ning seetõttu ei saa teha järeldusi õpinguteaegse toe vajalikkuse kohta üldiselt (kuivõrd oluline oleks selline tugi neile, kes on pidanud mingil põhjusel õpingud katkestama). 2009. aasta uuringust selgus samuti, et suurem osa vastanutest erinevat

nõustamist⁵⁷ ei vajanud, leidis ka neid, kes nõustamise võimalusest teadlikud ei olnud ning nõustamist kasutati järgnevalt: 32% kasutas õpinõustamist, 9% karjääri- ning 5% psühholoogilist nõustamist.

Joonis 42. Tugi õpingute ajal (% kõigist vastanutest)

Tabelis 24 on välja toodud vastused õpinguteaegse toe osas nii õppetasemete kui ka valdkondade lõikes. Piisavalt tuge saanute osakaal on kõikide õppetasemete lõikes sarnane (ligi 1/3 vastanutest). Valdkondade lõikes on varieeruvus suurem: teistest eristub selgelt põllumajanduse valdkond, kus piisavalt tuge ei saanud 30% vastanutest, samas on sellise toe mittevajajate osakaal põllumajanduses teiste valdkondadega pigem sarnane.

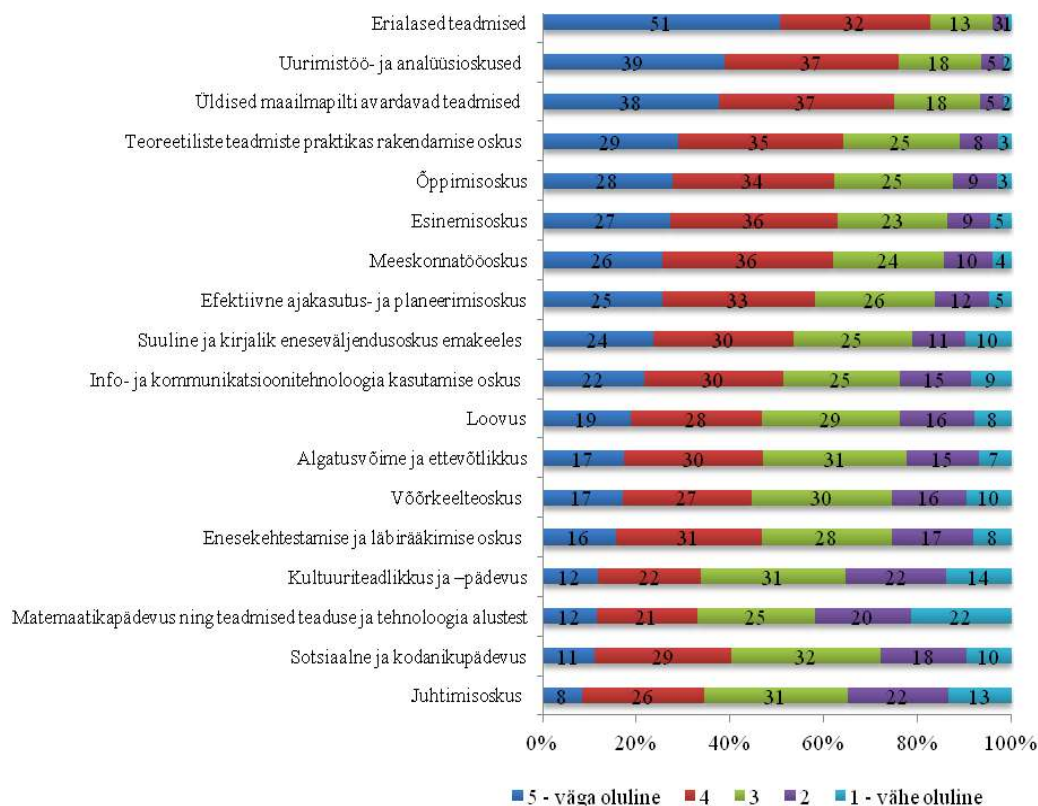
Tabel 24. Õpinguteaegne tugi õppetasemete ja valdkondade lõikes (% kõigist vastanutest)

Õppetase	Jah, sain piisavalt tuge	Ei saanud piisavalt tuge	Ei olnud sellistest võimalustest teadlik	Ei vajanud sellist tuge
Rakenduskõrgharidusõpe	31,7	9,4	14	44,9
Bakalaureuseõpe	29,4	15	12,1	43,5
Magistriõpe	30,6	11,6	11,7	46,1
Doktoriõpe	29,7	7,1	9,6	53,6
Valdkond				
Arvutiteadused	30,9	10	9,5	49,6
Haridus	32,2	12,5	14,4	40,9
Humanitaaria	34,9	14,3	7,3	43,5
Kunstid	35,5	14,3	16,5	33,7
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	36,1	10,4	6,3	47,2
Põllumajandus	16,4	30,4	12,4	40,8
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	30,8	13,8	8,6	46,8
Sotsiaalteenused	33,9	8,5	7,7	49,9
Teenindus	32,1	9,5	13	45,4
Tehnika, tootmine ja ehitus	28	9,6	14,4	48
Tervis	33,7	11,6	9,9	44,8
Õigus	20,8	18,6	15,9	44,7
Arindus ja haldus	26,1	11,2	16,8	45,9

Kõrgkooliõpingud on olulisel määral kaasa aidanud erialaste teadmiste omandamisele. Need on parandanud uurimis- ja analüüsioskusi ning suurendanud üldisi maailmapilti avardavaid teadmisi. Veidi vähem aitasid õpingud kaasa järgmistele oskustele: teoreetiliste teadmiste rakendamine praktikas, õppimisoskus, esinemisoskus, meeskonnatööoskus ning efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus (vt joonis 43). Kriitiliselt hinnati järgnevaid

⁵⁷ 2009. aasta vilistlaste uuringu ankeedis eristati toe osas karjääri-, õpi- ja psühholoogilist nõustamist.

aspekte: juhtimisoskus, sotsiaalne- ja kodanikupädevus, matemaatikapädevus ning kultuuriteadlikkus ja -pädevus.

Joonis 43. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse (%)

2009. aasta vilistlaste uuringus osalejad⁵⁸ hindasid kõige kõrgemalt analüüsioskuse ja üldiste maailmapilti avardavate teadmiste kujunemist, kõige kriitilisemalt aga juhtimisoskuse kujunemist kõrgkooliõpingute toel. Tartu Ülikooli vilistlasuuringu puhul hinnati enim erialaste teadmiste ja oskuste ning uurimistöö- ja analüüsioskuste kujunemist ning vähem peeti oluliseks ettevõtlikkuse ja initsiatiivikuse kujunemist.

Tabelist 25 aga ilmneb, et ajas on lõpetanute hinnangud positiivsemaks muutunud. Nimelt on 2012. a uuringus kõikide võrreldavate pädevuste omandamist 2009. aastast pisut kõrgemalt hinnatud. Veerust „5 – väga oluline“ nähtub, et 2012. aasta vilistlased on kõrgkooliõpingute kõikide pädevuste omandamisele kaasa aitamist 2009. aastast kõrgemalt hinnatud⁵⁹.

⁵⁸ 2009. aasta vilistlaste uuringu ankeet ei sisaldanud kõiki 2012. aasta vilistlaste ankeedis välja pakutud pädevusi. Seetõttu on võrdluses välja toodud üksnes 8 aspekti.

⁵⁹ Teataval määral võib selle põhjus olla ka metoodiline, kuna 2012. aasta vilistlaste ankeedis olid pädevused võrreldes eelmise vilistlasuuringuga pisut teisiti sõnastatud.

Tabel 25. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse 2009. ja 2012. a vilistlaste uuringute võrdluses (%)

		5 - väga oluline	4	3	2	1 - vähe oluline
Juhtimisoskus	2012	8	26	31	22	13
	2009	7	17	27	23	26
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	2012	16	31	28	17	8
	2009	9	24	28	19	20
Võõrkeelteoskus	2012	17	27	30	16	10
	2009	11	24	27	16	22
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus	2012	22	30	25	15	9
	2009	19	28	24	14	15
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	2012	24	30	25	11	10
	2009	18	27	25	14	15
Efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus	2012	25	33	26	12	5
	2009	12	25	28	18	16
Meeskonnatööoskus	2012	26	36	24	10	4
	2009	17	29	29	14	11
Teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus	2012	29	35	25	8	3
	2009	24	33	28	11	4
Üldised maailmapilti avardavad teadmised	2012	38	37	18	5	2
	2009	27	35	27	7	4
Uurimistöö- ja analüüsioskused	2012	39	37	18	5	2
	2009	26	40	23	8	3

Erinevate pädevuste kujunemine õppetasemete lõikes on välja toodud tabelis 26. Kõikide alaküsimuste lõikes esineb õppetasemete vahel keskmistes tasemetes statistiliselt olulisi erinevusi⁶⁰. Erialaseid teadmisi hindasid väga oluliseks kõikide õppetasemete lõpetanud. Suuremad erinevused hinnangutes olid järgmiste oskuste ja pädevuste vahel: teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus, meeskonnatööoskus, juhtimisoskus, uurimis- ja analüüsioskused ning efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus. Rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppe puhul oli kõrgkooliõpingute panus madalaim matemaatikapädevusse ning teadmistesse teaduse ja tehnoloogia alustest, magistri- ja doktoriõppe puhul kultuuri-teadlikkusse ja -pädevusse ning doktoriõppe puhul ka sotsiaalsesse ja kodanikupädevusse.

Tabel 26. Kõrgkooliõpingute panus eri pädevuste kujunemisse õppetasemete lõikes (% kõigist vastanutest)

	Rakendus-kõrgharidusõpe		Bakalaureuseõpe		Magistriõpe		Doktoriõpe	
	Olu-liselt	Vähe oluliselt	Olu-liselt	Vähe oluliselt	Olu-liselt	Vähe oluliselt	Olu-liselt	Vähe oluliselt
Erialased teadmised	84,5	3,1	78,9	5,6	86,1	3,1	82,9	3,4
Teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus	77,7	6,9	54,4	15,2	64,1	9,5	72,8	6,1
Uurimistöö- ja analüüsioskused	71,8	7,5	74	7,6	81,4	4,1	90,2	3,1
Üldised maailmapilti avardavad teadmised	70,7	7,7	77	5,9	76,3	6,2	71,6	13,3
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	55,1	19,9	53,5	21,4	52,3	21,5	47	24,9
Võõrkeelteoskus	36,9	30,4	47,2	23,8	46,7	24	61,5	19,2
Info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia kasutamise	53,5	21,5	51,6	24,4	48,1	26,4	60,9	9,3
Algatusvõime ja ettevõtlikkus	54,1	15,2	44	25,3	45,4	23,9	42,1	33,5
Õppimisoskus	62,2	11,5	59	13,8	36,8	11,3	60,9	18,7
Matemaatikapädevus ning teadmised teaduse ja	31,9	38	30	47,1	36,8	39,6	53,1	22,5
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	44,4	23,9	38,7	29,3	39,8	29	25,9	39,2
Kultuuriteadlikkus ja -pädevus	33,9	34,2	35,7	32,4	31,7	39,5	25,8	48,5
Juhtimisoskus	42,8	27	30,3	38,5	33,1	36,7	28,6	43,5
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	54,1	19,9	54,1	19,9	43,8	27,7	33	43,7
Meeskonnatööoskus	72,6	8,7	57,6	16,8	59,6	15,4	42,1	28,5
Efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus	63,2	12,7	52	20	62,3	13,7	50,6	29,8
Esinemisoskus	67,3	11,6	60,5	15,4	62,3	13,2	67,6	10,1
Loovus	53,9	18,6	43,9	26,6	43,8	24,6	53,2	25,7

⁶⁰ Olulisusnivool 0,05; testitud Kruskal-Wallise testiga

Erialaspetsiifiliste pädevuste, nagu näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus ning matemaatikapädevuse ja kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse kohta on toodud vastajate hinnangud tabelis 27. Tabelist selgub, et teiste valdkondadega võrreldes aitasid kõrgkooliõpingud tehnika, tootmise ja ehituse, arvutiteaduste ning loodus- ja täppisteaduste valdkonnas enam kaasa matemaatikapädevuse kujunemisele (väga oluliseks või oluliseks pidas selle pädevuse kujunemist vastavalt 67%, 66% ja 63% konkreetse valdkonna vastanutest).

Kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse kujunemisel peeti kõrgkooliõpingute panust oluliseks kunstide ja humanitaaria valdkonnas (vastavalt 76% ja ligi 70%). Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia puhul nii suuri erinevusi valdkondade lõikes ei esine, siiski pidas eelnimetatud oskuse kujunemist oluliseks ligi 70% arvutiteaduste valdkonna vastanust ning humanitaaria esindajatest ligi 41%.

Tabel 27. Erialaspetsiifiliste pädevuste kujunemine tänu kõrgkooliõpingutele (% kõigist vastanutest)

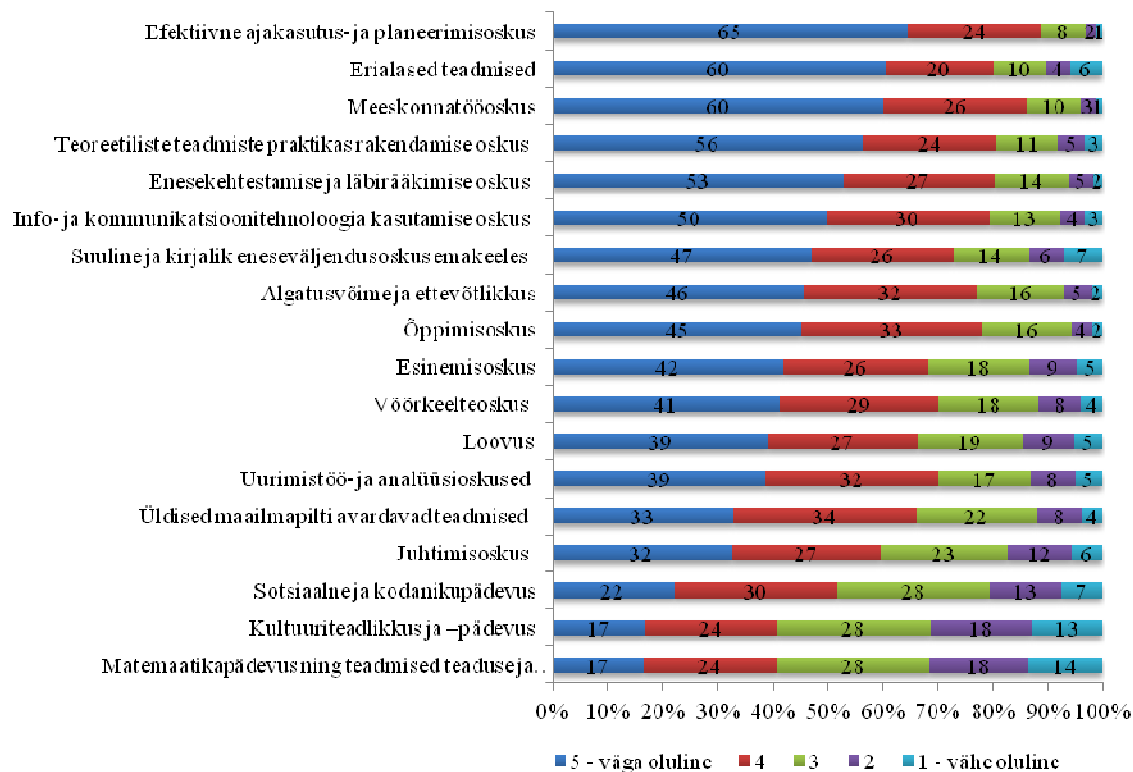
	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus		Matemaatikapädevus ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest		Kultuuriteadlikkus ja –pädevus	
	Oluline	Vähe oluline	Oluline	Vähe oluline	Oluline	Vähe oluline
Arvutiteadused	68	14,1	66,2	8,2	14,3	63,9
Haridus	54,4	20,5	24,9	47,7	49,3	19,1
Humanitaaria	40,5	34,3	6,6	75	69,5	9,5
Kunstid	47,3	31,5	5,7	77,9	76	8,1
Loodus- ja täppis-teadused (va arvutiteadused)	64,6	13	62,8	14,1	11,3	57,7
Põllumajandus	58	13,8	22,5	34,9	23,7	30,5
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja Sotsiaalteenused	52,8	24,5	23,5	50,2	38,2	27,6
Teenindus	50,9	24,1	10,1	63,2	52,2	19,7
Tehnika, tootmine ja ehitus	47,1	22,1	36,8	31,9	31,6	37,9
Tervise	62,4	12,3	67,2	10,5	21,2	46,4
Õigus	39,9	32,4	19,7	50,7	21,6	45,6
Ärindus ja haldus	46,8	29,3	6,2	75,5	19,2	45
	51,7	23,6	38	36,2	25,1	37,9

Ülejäänud oskuste ja pädevuste kujunemine valdkondade lõikes on ära toodud lisas 5. Kõikide alapunktide puhul (kaasa arvatud erialaspetsiifilised pädevused) olid keskmiste tasemete erinevused statistiliselt olulised⁶¹.

Oma töös peetakse kõige olulisemaks järgmisi kõrgkooliõpingute ajal omandatud pädevusi: efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus, meeskonnatöösoskus, erialased teadmised, teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus, enesekehtestamise ja läbiraakimise oskus ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise pädevus (vt joonis 44).

Madalalt hinnati kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse ning matemaatikapädevuse olulisust oma ametikohal.

⁶¹ Olulisusnivool 0,05; testitud Kruskal-Wallise testiga

Joonis 44. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal (% vastanutest, kes töötavad)

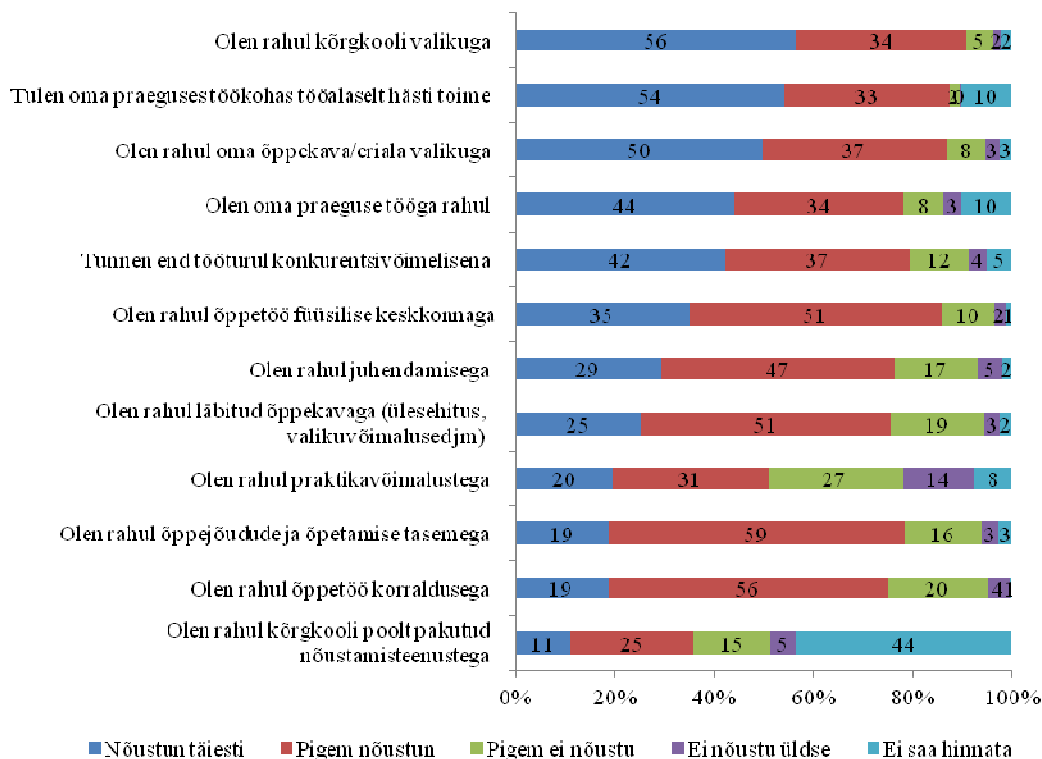
2009. aasta vilistlaste uuringust selgus, et oma ametikohal peeti kõige olulisemaks meeskonnatööoskust, efektiivset ajakasutust, suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust ning analüüsioskust. Madalaima hinnangu sai juhtimisoskus (vt tabel 28). Võrreldes omavahel 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringute tulemusi, võib täheldada teatavaid erisusi. Näiteks peeti 2009. aastal lõpetanute hulgas uurimis- ja analüüsioskusi töökohal olulisemaks kui 2012. aasta vilistlaste puhul. Sama kehtib ka suulise ja kirjaliku eneseväljendusoskuse kohta. Märkimist väärib aga efektiivse ajakasutuse ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskuse olulisus⁶².

⁶² Teataval määral võib põhjus olla metoodiline, kuna 2012. aasta vilistlaste uuringus oli sõnastus pisut teistmoodi. Samas ei ole see tõenäoliselt siiski ainus põhjus.

Tabel 28. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal 2009. ja 2012. aasta vilistlaste uuringu võrdluses (% vastanutest, kes töötavad)

		5 - väga oluline	4	3	2	1 - vähe oluline
Juhtimisoskus	2012	32	27	23	12	6
	2009	28	25	24	14	9
Üldised maailmapilti avardavad teadmised	2012	33	34	22	8	4
	2009	32	32	23	8	5
Uurimistöö- ja analüüsioskused	2012	39	32	17	8	5
	2009	54	31	10	3	1
Võõrkeelteoskus	2012	41	29	18	8	4
	2009	38	28	19	9	6
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	2012	47	26	14	6	7
	2009	57	24	11	3	5
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus	2012	50	30	13	4	3
	2009	40	36	15	5	3
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	2012	53	27	14	5	2
	2009	46	29	16	6	2
Teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus	2012	56	24	11	5	3
	2009	54	26	12	4	4
Meeskonnatööoskus	2012	60	26	10	3	1
	2009	52	28	15	3	3
Efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus	2012	65	24	8	2	1
	2009	51	33	12	3	1

Kõrgkooli valikuga oli rahul⁶³ ligi 91% lõpetanutest, õppekava/eriala valikuga oli rahul ligi 87% lõpetanutest. Kõrgelt hinnati ka oma toimetulekut töökohal ning ka rahulolu tööga oli kõrge (vt joonis 45). Tuleb aga märkida, et rahulolematute osakaal oli suur kõrgkooli poolt pakutud nõustamisteenustega (samas ei vajanud sellist tuge 45% vastanutest, vt joonis 42), samuti praktikavõimalustega.

Joonis 45. Hinnang õpingutele ja praegusele tööle

⁶³ Vastused „Nõustun täiesti“ ja „Pigem nõustun“

Vastajatel oli võimalik avaldada oma arvamust kõrgkooli õpingute kohta ka avatud küsimuste kaudu. Vastajatelt sooviti teada nii seda, millega nad õppeprotsessis kõige rohkem rahule jäid, kui ka seda, milline oli kõige suurem puudus. Kõige sagedamini toodi positiivsena välja õppejõududega seonduvat, mainiti nii nende pädevust, vastutulelikkust, head juhendamist kui ka üldist kõrget õpetamise taset.

Rahuloluga õppejõududele järgnesid nii õppetöö korralduslik pool (hea ajaplaneerimine, paindlikkus) kui ka õppeprotsessi praktiline pool (siinkohal mainiti peamiselt praktikavõimalusi). Rahul oldi ka omandatud oskuste ja teadmistega ning õppeainetega (mitmekesisus, huvitavad ained)

Neli aspekti, mida toodi enim välja tugevustena, mainiti kõige enam ka puudustena. Suurimaks puuduseks peeti just praktilise töökogemuse saamist. Arvati, et praktilal oli õppeprotsessis väga väike rõhk (neid vastajaid, kes pidasid praktikat kõige suuremaks puuduseks, oli rohkem kui neid, kes pidasid praktikat õppeprotsessi positiivseimaks küljeks).

Kõige enam oli rahulolijaid ärimise ja halduse ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkonnast. Enim kriitikuid pärines aga samuti täpselt samadest valdkondadest. Tõenäoliselt on põhjus selles, et nendest valdkondadest oli ka kõige rohkem uuringule vastajaid.

Õppejõudude pädevusega on seis vastupidine: oluliselt rohkem oli neid vastanuid, kes pidasid õppejõudude taset väga heaks, kuid probleemide all toodi siiski välja, et õppejõudude motiveerituse tase on madal, samuti õpetamise kvaliteet. Õppeainete negatiivse poolena toodi välja ebavajalike ainete õpetamist, palju kattuvusi ainete sisus. Samuti ei olnud osa vastajatest rahul korraldusliku poolega, heideti ette administratiivset paindumatus, kehva ajaplaneerimist ning loengute ärajäämist.

2.6 Välismaalastest vilistlaste hinnangud

Välismaalastest vilistlased moodustavad kogu 2012. aasta vilistlasuuringu valimist 2,2% (223 vastanut). Nende kogum on võrreldes kogu valimiga oluliselt võrdsemalt naiste ja meeste vahel jaotunud: naised on 54% ja mehed 46% (võrdluseks: kogu valimis oli naiste-meeste osakaal 71:29). Samuti erineb välismaalastest vilistlaste vanuseline struktuur Eestist pärit tudengite omast. Kui Eestist pärit vilistlaste seas oli kuni 24 aastaseid ligi 30% vastanutest, siis välismaalt pärit vilistlaste vastav osakaal oli vaid 10%. Ka vanusegrupis 30-39 aastat on erinevused suured. Välismaalt pärit vilistlastest kuulus sellesse gruppi 40% vastanutest, Eestist pärit vilistlastest 16%.

Erinev vanuseline jaotumine on ühelt poolt tingitud lõpetatud õppetaseme erinevustest. Välismaalt pärit vilistlaste hulgas oli 27% bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõppe lõpetanud. Eestist pärit vastanute puhul oli bakalaureuse taseme vilistlasi märksa rohkem – 69%. Magistriõppe lõpetanud oli välismaalt pärit vastanute seas ligi 60% ja doktoriõppe lõpetanud ligi 14% (Eestist pärit tudengite puhul ligi 2%). Erinevast jaotumisest õppetasemete vahel võivad olla tingitud ka erinevused sisuliste küsimuste vastustes (kogu valimi andmeid analüüsides selgus, et õppetasemete lõikes erinesid statistiliselt olulisel määral näiteks õpingute jätkamise põhjuste olulisus ning erinevate pädevuste kujunemine).

Kõige rohkem välismaalasest vastanuid oli lõpetanud õpingud humanitaaria valdkonnas (21%), millele järgnes kunstide valdkond (14%). Teiste valdkondade lõpetanud oli

vastanutest alla 10%. Eestist pärit vilistlaste puhul olid suurema osakaaluga valdkondadeks ärimine ja haldus ning tehnika, tootmine ja ehitus.

Kui vaadata välismaal õppimist välismaalt ja Eestist pärit tudengite võrdluses, siis esinevad nende kahe grupi vahel statistiliselt olulised erinevused⁶⁴. Mujalt pärit vilistlastest on lõpetatud õpingute jooksul välismaal õppimas käinud 36% vastanutest, Eestist pärit tudengite puhul vaid 12% (vt joonis 46).

Joonis 46. Välismaal õppimine lõpetatud õpingute jooksul välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)

Küsimuse „Miks asusite õppima selles koolis seda õppekava/eriala?“ puhul esines välismaalt ja Eestist pärit tudengite keskmistes vastustes samuti statistiliselt olulisi erinevusi. Aspektid, mis nende kahe grupi vahel keskmise taseme poolest oluliselt erinesid, on toodud tabelis 28. Selgub, et välismaalt pärit vilistlaste puhul oli keskmine hinnang tulevikus saadava kõrge palga suhtes madalam kui Eestist pärit vastanutel, teiste tabelis 29 toodud variantide puhul oli välismaalt pärit vastanute hinnang kõrgem.

Tabel 29. Põhjused konkreetsel õppekaval/erialal õppima asumiseks välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)

		Väga oluline	Oluline	Väheoluline	Pole üldse oluline	Ei oska öelda
Valdkond/eriala huvitas mind	Eestist pärit	67	29	3	1	1
	Välismaalt pärit	76	19	2	3	
Hea palk tulevikus	Eestist pärit	21	41	23	8	8
	Välismaalt pärit	14	35	29	16	7
Vanemad/sugulased/tuttavad jt soovitasid	Eestist pärit	4	15	30	46	6
	Välismaalt pärit	6	12	22	57	3
Töötan lähedasel erialal ja soovisin kvalifikatsiooni tõsta	Eestist pärit	20	15	12	42	12
	Välismaalt pärit	19	29	16	24	12
Õppekava läbimisel arvestati minu varasemaid õpinguid ja töökogemust	Eestist pärit	8	11	11	59	11
	Välismaalt pärit	6	14	27	42	11
Eriala maine	Eestist pärit	22	43	24	8	3
	Välismaalt pärit	31	39	23	6	1

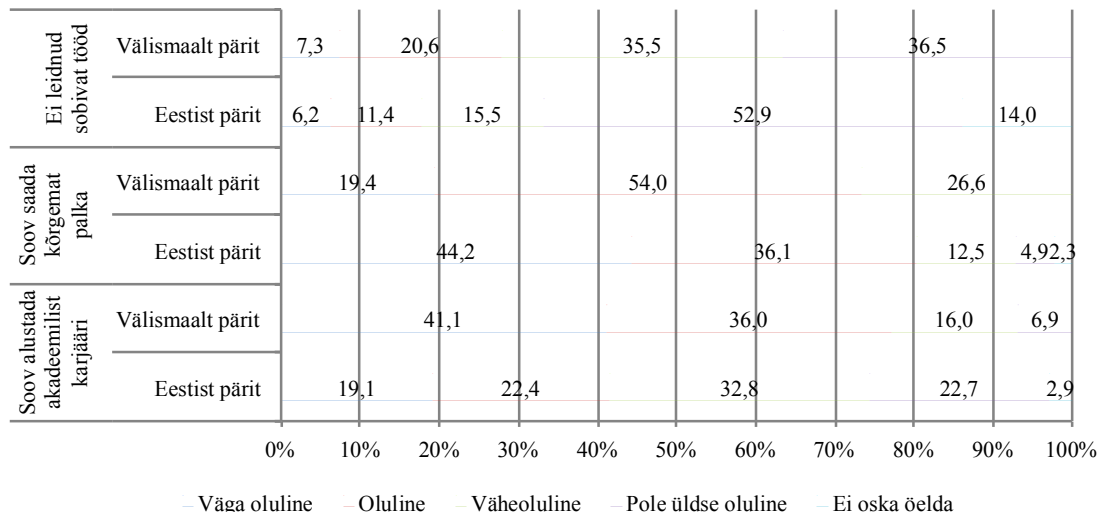
Õpingute ajal töötamine on rohkem levinud Eestist pärit vilistlaste seas. Õpingute ajal töötavate eestlastest vilistlaste osakaal on pisut üle 20 protsendipunkti kõrgem kui välismaalt pärit tudengite osakaal. Nendest välismaalt pärit tudengitest, kes õpingute ajal töötasid, oli vaid 6% töökoht, mis ei olnud seotud nende õpitava erialaga (Eestist pärit tudengite puhul kuulus sellesse gruppi 23%).

⁶⁴ Olulisusnivool 0,05, testitud Mann-Whitney U testiga. Selles peatükis toodud statistilised erinevused on kõik testitud Mann-Whitney U testiga ning on olulised olulisusnivool 0,05.

Õpingute jätkamise osas oli välismaalt pärit vastanute seas võrreldes Eestist pärit vastanutega rohkem neid, kes õpinguid jätkata ei soovinud (erinevus ligi 10 protsendipunkti). Välismaalt pärit vastanutest, kes õpinguid jätkata soovisid, tahab 87% seda teha kõrghariduse tasemel (Eestist pärit tudengite puhul 71%), kutsehariduse tasemel jätkata soovijaid välismaalt pärit lõpetanute seas ei olnud.

Õpingute jätkamise põhjuste puhul testiti samuti, kas esineb statistiliselt olulisi erinevusi välismaalt ja Eestist pärit vastanute vahel. Selgus, et olulised erinevused esinevad vaid väite „Soov kindlustada oma praegune töökoht“ puhul, mis oli olulisem Eestist pärit vastanute jaoks (välismaalt pärit vastanute puhul pidas väidet oluliseks 16%, Eestist pärit vastanute puhul 45%).

Ka neilt, kes küsitluse ajal õppisid, uuriti, millistel põhjustel nad õpinguid jätkata soovisid. Siinkohal esines kolme väite puhul statistiliselt olulisi erinevusi välismaalt ja Eestist pärit vastanute vahel. Kui soov saada kõrgemat palka oli õpingute jätkamise põhjusena olulisem Eestist pärit vastanutele, siis soov alustada akadeemilist karjääri ning asjaolu, et ei leitud sobivat tööd, olid olulisemad välismaalt pärit vastanutele (vt joonis 47).

Joonis 47. Õpingute jätkamise põhjuste olulisus välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes vastamise hetkel õppisid)

Joonisel 48 on toodud sissetulekuallikate kasutamine välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes. Selgub, et töötasu puhul on kahe grupi vahel 20 protsendipunktiline erinevus, seejuures on Eestist pärit vastanutele töötasu olulisemaks sissetulekuallikaks kui välismaalastest vilistlastele. Seevastu on toetused ja abirahad olulisemad välismaalt pärit vastanutele (erinevus Eestist pärit vastanutega on 10 protsendipunkti).

Joonis 48. Peamine sissetulekuallikas välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)

Välismaalt pärit vastanute puhul ei olnud praegune töö ligi 17% küsitletute puhul seotud õpitud erialaga (Eestist pärit tudengite puhul 14%). Statistiliselt oluline erinevus põhjustes, miks praegune põhitöö ei ole seotud õpitud erialaga, esines vaid ühe väite puhul – „Elukohas ei ole erialast tööd“, mida välismaalt pärit vastanud hindasid olulisemaks põhjuseks kui Eestist pärit vilistlased.

Ligi 50% välismaalt pärit vastanul kulus erialase töö leidmiseks alla poole aasta (sealhulgas nendest välismaalt pärit vastanutest, kes töötavad välismaal, leidis erialase töö vähem kui poole aastaga ligi 60%). Eestlastest vilistlaste puhul oli näitajaks 28%. Erinevuse tingib asjaolu, kui Eestist pärit vastanutest töötas erialasel tööl juba õpingute ajal 60%, siis välismaalt pärit vastanutest vaid 39% (küsimusele vastasid need, kelle praegune põhitöö on seotud õpitud erialaga).

Nii kunstide (25%), sotsiaal- ja käitumisteaduste ning ajakirjanduse ja infolevi (23,5%) kui ka humanitaaria (23,6%) valdkonna lõpetanud välismaalt pärit vilistlastel kulus erialase töö leidmiseks kauem kui pool aastat.

Magistrikraadi saanutest 15% kulus erialase töö leidmiseks rohkem kui pool aastat, sama kehtis 7,4% doktorikraadi saanute puhul.

Doktorikraadiga lõpetanute puhul töötab riiklikus või avalikus asutuses ligi 61% välismaalt pärit vastanutest (nendest, kes küsitluse hetkel töötasid), äriühingus palgatöötajana 14%.

Küsitluseaegse ametikoha poolest sarnaneb välismaalt pärit vilistlaste jaotus Eestist pärit vastanute omaga. Siiski esineb üks erandlik grupp, milleks on töötamine FIE või vabakutselisena (välismaalt pärit vastanutest kuulub sellesse gruppi ligi 17%, Eestist pärit vastanutest vaid 2%). Ka vastanute jaotumine ametikohtade vahel on välismaalt ja Eestist pärit vastanute võrdluses küllaltki sarnane. Suurimaks erinevuseks on tippspetsialistide osakaal, mis on välismaalt pärit vastanute hulgas 12 protsendipunkti võrra kõrgem (välismaalt pärit vastanutel 60%, Eestist pärit vastanutel 48%). Võrreldes ametikohal nõutavat haridustaset, töötavad välismaalt pärit vastanud ametikohtadel, mis eeldavad Eestist pärit

vastanutega võrreldes kõrgemat haridustaset. Näiteks töötab 20% välismaalt pärit vastanutest ametikohal, mis eeldab doktorikraadi, samas Eestist pärit vastanutest on selliste vastanute osakaal vaid 2%.

Seda, kuivõrd aitasid erinevad tegurid kaasa vastanute praeguse töökoha saamisele, hindasid välismaalt ja Eestist pärit vilistlased üsna erinevalt (vt tabel 30). Statistiliselt olulisi erinevusi esines kümne teguri puhul viieteistkümnest, kusjuures Eestist pärit vastanutel oli kõrgem keskmine hinnang vaid kahe teguri puhul: õpingute ajal läbitud praktika ja eesti keele oskus. Suurimad olid erinevused eesti keele oskuse, välismaal õppimise ja välismaal töötamise lõikes.

Tabel 30. Tegurid, mis aitasid kaasa praeguse töökoha saamisele välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes töötavad)⁶⁵

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei tea /ei oska öelda
Omandatud haridustase/kraad/diplom	Eestist pärit	41	34	13	10	2
	Välismaalt pärit	47	41	5	5	1
Lõputöö teema	Eestist pärit	7	12	27	47	7
	Välismaalt pärit	10	20	18	37	15
Õppealased saavutused	Eestist pärit	8	23	29	33	6
	Välismaalt pärit	8	44	16	18	13
Õpingute ajal läbitud praktika	Eestist pärit	19	23	22	28	8
	Välismaalt pärit	11	21	21	34	12
Eelnev töökogemus samas valdkonnas	Eestist pärit	32	24	15	22	7
	Välismaalt pärit	40	37	8	11	3
Välismaal õppimine	Eestist pärit	4	7	14	54	21
	Välismaalt pärit	17	34	24	12	13
Välismaal töötamine	Eestist pärit	5	7	13	53	22
	Välismaalt pärit	19	26	25	13	18
Eesti keele oskus	Eestist pärit	50	26	7	11	6
	Välismaalt pärit	16	11	21	44	8
Inglise keele oskus	Eestist pärit	37	30	14	12	7
	Välismaalt pärit	52	26	13	5	4
Karjääriteenused (nt karjäärinõustamine, tööturuga seonduvad seminarid)	Eestist pärit	2	6	17	53	22
	Välismaalt pärit	1	11	27	45	17

Statistiliselt olulised erinevused esinesid välismaalt ja Eestist pärit vastanute vahel ka küsimustes, mis puudutasid viimati läbitud õppekava eesmärgipärasust ja vastavust tööturu nõuetele. Erinevused olid olulised järgmiste väidete puhul, kusjuures mõlemal juhul nõustusid välismaalt pärit vastanud väidetega sagedamini: „Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega“ ning „Kasutan oma töös väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi“.

Küsimusele, kas õpingute jooksul saadi piisavalt tuge (tuutorid, karjääri- ja õppekorraldusnõustajad, sekretärid, psühholoogid jt), vastas välismaalt pärit lõpetanutele jaatavalt 43%, Eestist pärit lõpetanutele aga 30%. Samas oli välismaalt pärit vastanute seas suurem nende osakaal, kes ei olnud sellest võimalusest teadlikud (vastavalt ligi 21% välismaalt pärit ja 12% Eestist pärit vastanute puhul).

Kõige enam oli neid, kes ei olnud pakutavatest võimalustest teadlikud tehnika, toomise ja ehituse, õiguse ning kunstide valdkonnas (enam kui 30% välismaalt pärit vastanutest, kes ei olnud pakutavast toest teadlikud). Õppetasemete lõikes ei olnud sedalaadi toest teadlikud peamiselt rakenduskõrghariduse lõpetanud, järgnesid bakalaureuseõppe vilistlased⁶⁶.

⁶⁵ Tabelis on toodud vaid tegurid, kus välismaalt ja Eestist pärit tudengite vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi.

⁶⁶ Arvestada tuleb, et vastanute hulk on väike.

Ka seda, kuidas kõrgkooliõpingud on kaasa aidanud erinevate pädevuse kujunemisele, hindasid välismaalt ja Eestist pärit lõpetanud erinevalt (vt tabel 31). Statistiliselt olulisi erinevusi esines kümne pädevuse puhul kaheksateistkümnest. Suurimad erinevused esinesid võõrkeelteoskuse (kõrgem välismaalt pärit vastanute puhul), suulise ja kirjaliku emakeelse eneseväljendusoskuse (kõrgem Eestist pärit vastanute puhul) ning kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse puhul (kõrgem välismaalt pärit vastanute puhul).

Tabel 31. Kõrgkooliõpingute kaasa aitamine erinevate pädevuste kujunemisele välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigist vastanutest)⁶⁷

		5 - väga oluliselt	4	3	2	1 - vähe oluliselt
Erialased teadmised	Eestist pärit	51	32	13	3	1
	Välismaalt pärit	46	31	15	6	2
Uurimistöö- ja analüüsioskus	Eestist pärit	39	37	18	5	2
	Välismaalt pärit	49	29	16	5	1
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus	Eestist pärit	24	30	26	11	9
	Välismaalt pärit	13	16	19	15	37
Võõrkeelteoskus	Eestist pärit	16	27	30	16	10
	Välismaalt pärit	51	22	11	7	9
Algatusvõime ja ettevõtlikkus	Eestist pärit	18	30	31	15	7
	Välismaalt pärit	13	23	31	20	14
Matemaatikapädevus ning teadmised teaduse ja	Eestist pärit	12	22	25	20	21
	Välismaalt pärit	10	14	29	18	29
Kultuuriteadlikkus ja –pädevus	Eestist pärit	12	22	31	22	14
	Välismaalt pärit	26	30	28	6	9
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	Eestist pärit	16	31	28	17	8
	Välismaalt pärit	15	23	33	20	9
Meeskonnatööoskus	Eestist pärit	26	37	24	10	4
	Välismaalt pärit	23	27	24	20	6
Loovus	Eestist pärit	19	28	29	16	8
	Välismaalt pärit	30	21	25	15	9

Pädevuste olulisus praegusel ametikohal erines samuti suurel määral välismaalt ja Eestist pärit vastanute vahel, 18 pädevusest oli statistiline erinevus 13 puhul. Siinkohal on suurimad erinevused enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus, algatusvõime ja ettevõtlikkus ning meeskonnatööoskus. Kõigi kolme pädevuse puhul on Eestist pärit vastanute hinnang vastavatele pädevustele kõrgem (vt tabel 32).

⁶⁷ Tabelis on toodud vaid tegurid, kus välismaalt ja Eestist pärit tudengite vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi.

Tabel 32. Kõrgkooliõpingute käigus omandatud pädevuste olulisus ametikohal, kus töötati uuringule vastamise ajal välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% vastanutest, kes küsitluse hetkel töötasid)⁶⁸

		5 - väga oluline	4	3	2	1 - vähe oluline
Erialased teadmised	Eestist pärit	61	20	10	4	6
	Välismaalt pärit	53	19	14	8	6
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	Eestist pärit	47	26	14	6	7
	Välismaalt pärit	30	29	13	11	17
Võõrkeelteoskus	Eestist pärit	41	29	18	8	4
	Välismaalt pärit	51	24	10	10	4
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus	Eestist pärit	50	30	13	4	3
	Välismaalt pärit	39	30	18	9	4
Algatusvõime ja ettevõtlikkus	Eestist pärit	46	32	15	5	2
	Välismaalt pärit	19	35	26	13	8
Matemaatika- ja teadmis- ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest	Eestist pärit	17	25	28	18	14
	Välismaalt pärit	14	18	22	30	16
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Eestist pärit	22	30	28	13	7
	Välismaalt pärit	17	27	24	23	8
Kultuuri- ja keelepädevus	Eestist pärit	17	24	28	18	13
	Välismaalt pärit	22	35	15	22	6
Juhtimisoskus	Eestist pärit	33	27	23	12	6
	Välismaalt pärit	19	26	24	19	11
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	Eestist pärit	53	27	13	4	2
	Välismaalt pärit	25	25	27	15	8
Meeskonnatööoskus	Eestist pärit	61	26	10	3	1
	Välismaalt pärit	37	35	18	4	7
Efektiivne ajakasutus- ja planeerimis- oskus	Eestist pärit	65	24	8	2	1
	Välismaalt pärit	47	29	15	5	3
Loovus	Eestist pärit	39	27	19	9	5
	Välismaalt pärit	32	24	27	11	5

Hinnangus õpingutele ja praegusele tööle esineb samuti välismaalt ja Eestist pärit vastanute vahel erinevusi. Statistiliselt olulisel määral erinevad 9 väite hinnangud (kokku 12 väidet). Suurimad on erinevused rahulolus läbitud õppekavaga, õppetöö korraldusega, õppekava/eriala valikuga ja juhendamisega (kõigi eelmainitud väidete puhul on välismaalt pärit vastanute hinnangud kõrgemad) (vt tabel 33).

Tabel 33. Hinnang õpingutele ja praegusele tööle välismaalt ja Eestist pärit vastanute lõikes (% kõigest vastanutest)⁶⁹

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõust	Ei nõustu üldse	Ei saa hinnata
Olen rahul oma õppekava/eriala valikuga	Eestist pärit	49	37	8	3	3
	Välismaalt pärit	66	29	3	1	1
Olen rahul läbitud õppekavaga (ülesehitus, valikuvõimalused jm)	Eestist pärit	25	51	19	3	2
	Välismaalt pärit	43	43	8	3	2
Olen rahul õppejõudude ja õpetamise tasemega	Eestist pärit	19	60	16	3	3
	Välismaalt pärit	30	53	12	4	1
Olen rahul juhendamisega	Eestist pärit	29	47	17	5	2
	Välismaalt pärit	44	38	11	4	4
Olen rahul õppetöö korraldusega	Eestist pärit	18	56	20	4	1
	Välismaalt pärit	32	51	11	4	2
Olen rahul õppetöö füüsilise keskkonnaga	Eestist pärit	35	51	11	2	1
	Välismaalt pärit	37	55	3	2	4
Olen rahul kõrgkooli poolt pakutud nõustamisteenustega	Eestist pärit	11	25	15	5	44
	Välismaalt pärit	28	18	18	2	34
Olen oma praeguse tööga rahul	Eestist pärit	44	34	8	4	10
	Välismaalt pärit	35	42	9	2	12
Tulen oma praeguses töökohas tööalaselt hästi toime	Eestist pärit	54	33	2	0	10
	Välismaalt pärit	44	40	2	1	13

⁶⁸ Tabelis on toodud vaid tegurid, kus välismaalt ja Eestist pärit tudengite vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi.

⁶⁹ Tabelis on toodud vaid tegurid, kus välismaalt ja Eestist pärit tudengite vahel esines statistiliselt olulisi erinevusi.

Lisaks statistiliste erinevuste võrdlemisele viidi läbi ka telefoniintervjuud 20 välismaalt pärit vilistlasega. Kuus intervjuud viidi läbi eesti ja 14 inglise keeles. Pooled intervjuueeritavatest olid intervjuu läbi viimise hetkel Eestis tööl või doktorantuuris, pooled aga töötasid välismaal.

Peaaegu kõik intervjuueeritavad ütlesid, et Eestis läbitud õpingud vastasid nende ootustele. Välismaalastest vilistlased olid reeglina põhjalikult tutvunud pakutava õppekava ja lektoritega, selgitamaks välja, mis neid Eestis ees ootab. Peamiselt olid nende ootused seotud õpitava erialaga, sooviti saada head haridust. Mõnikord mainiti lisaks soovi õppida rahvusvahelises kontekstis ning tutvuda teiste rahvuste esindajatega. Paaril juhul tuldi Eestisse õppima konkreetse eriala pärast, kuna teati, et just siin tegutsevad vastava ala tipud (konkreetsed valdkondi ei nimetatud).

Välja on võimalik tuua kaks näidet, mille puhul polnud ootused päriselt täidetud. Esimesel juhul soovis intervjuueeritav saada laiemapõhjalist haridust ning veelgi rahvusvahelisemat seltskonda. Teisel oli ootuste mittetäitumine seotud õppekava lihtsusega (*for me, it was more like I'm on a vacation or something*). Samas tõid mõned intervjuueeritud välja, et õpingud olid nende jaoks isegi liiga rasked.

Positiivsete aspektidena Eestis läbitud õpingute puhul toodi välja peamiselt järgmist:

- kaasaegne õpe nii meetodite kui ka keskkonna poolest;
- hea ja inimlik läbisaamine õppejõududega (*õppejõud oli ikka tõesti väga hea, niisugune juhendaja, see mulle meeldis*);
- arvutite ja muu infotehnoloogia rakenduste kättesaadavus;
- võimalus käia konverentsidel;
- saadava hariduse kõrge tase;
- õppejõudude hea tase (*you get a really high level of professors here*);
- hea teoreetilise ja praktilise õppe tasakaal (*I really appreciated the practical sessions*);
- avatus rahvusvahelisele teadusele.

Suurem osa intervjuueeritustest tõi välja, et Eestis elamine on odav ning saadava hariduse “hinna ja kvaliteedi suhe” väga hea. Samuti peeti väga oluliseks üldist toetavat ning sõbralikku keskkonda nii laiemas (elupaik) kui ka kitsamas (ülikooli kollektiiv) võttes.

Negatiivsete aspektidena Eestis läbitud õpingute puhul toodi välja peamiselt järgmist:

- õpetamise tase oleks võinud olla kõrgem;
- süsteemidest mitte aru saamine (*süsteemid muutuvad päris palju, inimesed vahetuvad, info liikumine, selgitamine on välismaalastele ülioluline*);
- liiga palju üldaineid (*mind häiris see, et üldaineid oli hästi palju. Kui ma spetsialiseerusin geograafiale, siis ikkagi pidin ma geneetikat, rakubioloogiat ja füüsikat õppima*);
- spikerdamise tolereerimine õppejõudude poolt (*mäletan, et ükskord pärast eksamit üks õppejõud ütles, et pange oma spikrid siia ukse juurde kasti, mul on pärast huvitav vaadata*);
- liialt jäik õppekava (*I would have expected a little more academic freedom*).

Võrreldes omavahel positiivseid ja negatiivseid aspekte, tuleb märkida, et esimeste puhul mainiti teemasid mitmeid kordi, teiste puhul oli tegemist pigem üksikjuhtumitega.

Eestit kui head õppimiskohta soovitaks enamus. Peaaegu kõik intervjuueeritud rõhutasid, et soovitaksid Eestit kui head õppimiskohta. Leiti, et siinne ühiskond on avatud, inimesed on sõbralikud ja toetavad. Samuti arvati, et kõrgharidust väärtustatakse (*Estonia holds education in high esteem*). Eriti just doktoriõppe puhul rõhutasid mitmed vastanud, et Eestis on võimalik iseseisvalt uurimustööd teha. Leiti, et õppejõud julgustavad iseseisvamaks saamist. Leiti ka, et üliõpilaste poolt välja pakutud ideid võetakse siin tõsiselt.

Paaril juhul otsustati Eestisse õppima tulla, kuna ei leitud paremat alternatiivi. Samuti mainiti paaril-kolmel korral, et Eestisse soovitatakse õppima tulla siis, kui näiteks bakalaureusekraad on omandatud kuskil mujal. Sel viisil on võimalik tagada saadava hariduse mitmekülsus ja kõrgem konkurentsivõime tööturul.

Pooled välismaalastest vilistlased käisid õpingute ajal praktilal, pooled mitte. Enamasti käidi praktilal Eestis, kuid leidis ka neid, kes olid leidnud endale lisavõimaluse kuskil välismaal käia. Näiteks käidi Moskvast asuvas välisriigi saatkonnas ja Soome riigiametis. Välismaised praktikakohad otsiti endale ise, ülikool toeks ei olnud.

Doktoriõppe lõpetanud said oskuste arendamise võimaluse reeglina oma õppeasutusest – kas osaleti assistendina mõne uurimisgrupi töös ja/või anti loenguid. Siinjuures on vastanute hinnangud olnud väga positiivsed. Leiti, et ülikool ja kolleegid olid väga toetavad. Praktika tegemisega ei kaasnenud erilisi probleeme. Paaril korral mainiti juhendajate ajanappust – rohkem oleks tahetud arutelusid.

Magistriõppe vilistlased käisid praktilal ülikoolist väljas, näiteks muuseumis, advokaadibüroos ja omavalitsuses. Ülikool oli enamasti praktikakoha leidmisel abiks olnud. Siiski piirdus abi enamasti tudengitele võimalike praktikakohtade nimekirja kätte andmisega, edasi tuli neil ise koht välja kaubelda. Soovitustena toodi välja, et ülikoolidel võiks olla rohkem kontakte erafirmadega, mille hulgast praktikakohti valida. Samuti leidsid välismaalased, et koolid võiksid veidi enam juhendada, kuna teati rääkida, et mõned kursusekaaslased sattusid väga headesse kohtadesse, teised aga mitte. Välismaalasena aga ei teata kohalikke olusid nii hästi, seega olekski koolipoolne suuna näitamine vajalik. Paaril korral toodi ka välja puudused praktika sisu osas. Nimelt leiti, et tööülesanded oleksid võinud keerulisemad olla. Samuti leidis mainimist asjaolu, et praktikakohad ei olnud sageli tasustatud (magistriõppe puhul), mida peeti negatiivseks.

Oma konkurentsivõimega tööturul on rahul suurem osa intervjuueeritutest. Välja on toodud, et kõrgharidus iseenesest loob paremad võimalused tööturul toimetulekuks. Mitmed vastanud on aga rõhutanud, et sageli määrab konkurentsivõime pigem konkreetse isiku võimekus, varasem töökogemus ning doktorikraadiga inimeste puhul avaldatud publikatsioonid. Seega ei seota oma vastuseid konkreetset Eestiga, vaid pigem kõrghariduse omandamisega üldiselt. Siiski omistatakse tähendus asjaolule, et kõrgharidus on saadud välismaalt ja seda peetakse enamasti eeliseks.

Eestist saadud diplomit hinnatakse samuti enamasti küllalt kõrgelt. Kõik intervjuueeritud on aga rõhutanud, et diplomi väärtustamine sõltub lisaks ka konkreetsest isikust (kui inimesel on piisavalt teaduspublikatsioone, pole diplomil suurt tähtsust) (*it's more about that I have the formal PhD*), riigist, kus Eestist saadud diplomit esitatakse ning millisest ülikoolist see pärineb (*I would say that Tartu University is well-known, especially in Russia. At first, conservative Finnish people might be cautious about people coming from such a young*

country as Estonia, but they see more and more people with good education). Eestist saadud diplomil on väärtus, kuid siiski ei peeta seda tõeliselt kõrget kvaliteeti näitavaks brändiks.

Nagu eespool mainitud, on pooled intervjuueeritustest jäänud Eestisse tööle või doktorantuuri ning pooled on mujale tööle siirdunud. Paljudel siiajääjatel on põhjuseks olnud perekonna loomine, samuti ollakse küllalt rahul oma praeguse töökohaga. Kõiki vastanuid iseloomustab aga avatus pakutavatele võimalustele. Need, kes töötavad mujal, on hea pakkumise korral valmis Eestisse tööle naasma. Sama kehtib Eestis olijate kohta – soodsa pakkumise korral ollakse valmis elukohta vahetama.

Peamiseks Eestis töötamise motivaatoriks, mida ühtlasi on mainitud suurima takistusena, on töötasu. Suurem osa vastanutest leidis, et palk on Eestis väike ning see on väga oluline takistus siinse karjääri tegemisel.

Töötamist toetavate teguritena on märgitud head töökeskkonda, paindlikkust nii tööajas kui ka korralduses ja töötaja väärtustamist, tema olulisuse tunnistamist (*sa oled nagu suur kala väikeses järves*). Oluliseks peetakse ka võimalusi professionaalse karjääri tegemiseks. Ülikoolides on doktorikraadiga vilistlased välja toonud vajalikkuse vähendada nende administratiivset ning loengute andmise koormust, et oleks rohkem võimalik keskenduda teadustööle.

Töötamist takistavate teguritena mainiti üldise sotsiaalse kindlustunde puudumist (haigushüvitist ning töökoha kindlust)⁷⁰. Väljastpoolt Euroopa Liitu Eestisse tulnud vilistlastel esines mõnikord probleeme elamisloaga. Selles valdkonnad tehti ka üks konkreetne ettepanek: elamisluba ei tohiks kohe peale töö kaitsmist läbi saada, vaid peaks kehtima veel näiteks poole aasta jooksul peale lõpetamist. See lihtsustaks töö leidmist, kuna selleks on reeglina tarvis koha peal olla.

Tööturule siirdumise osas ei saa üheselt mingit kindlat mustrit välja tuua. Mõnel välismaalasest vilistlasel kujunes see väga lihtsaks, mõni teine otsis mitu kuud tööd. Siiski oli töö leidmine doktorikraadiga vilistlastel mõnevõrra lihtsam – enamasti jätkasid nad tööd mõne ülikooli juures. Paaril juhul jäadi ka tööandja juurde, kus oldi varasemalt praktilal olnud (nt advokaadibüroo). Need, kes pikemat aega tööd otsisid, tõid selle mitteleidmise põhjusena välja oma eriala spetsiifika (nt semiootika), mitte asjaolu, et nende kraad pärines Eestist. Seega võib arvata, et töö mitteleidmise probleemid on seotud pigem tööturu ja konkreetse isikuga. Samas ei olnud intervjuu läbiviimise ajal mitte keegi töötut.

Tööandja suhtumise üle ei nurisenud ükski intervjuueeritu. See kehtib nii praktika kui ka põhitöökoha kohta. Vastanute sõnul määras suhtumise siiski nende konkreetne eriala ja tööga hakkama saamine, mitte asjaolu, et oldi välismaalt pärit.

Eesti keele oskuse osas ilmneb küllaltki selge seaduspära. Doktoritõpingutes ja ülikoolides tööl olevad intervjuueeritud tõesid, et inglise keelega saab hakkama ning eesti keel on teisejärguline (teadustööd tehakse enamasti inglise keeles). Need, kes töötasid muus valdkonnas, tõesid, et ilma kohaliku keelt tundmata on raske hakkama saada. Sama kehtis ka praktika osas – ülikoolis loenguid andnud või uurimisassistendina töötanud vilistlased eesti keele mitte oskamises takistust ei näinud, teised aga küll.

---

⁷⁰ Mainitud eeskätt tähtajatu töölepinguga seoses.

Eestis edasi õppimisest ollakse huvitatud. Sellest annab esmalt tunnistust asjaolu, et 20 intervjuueeritud välismaalasest neli on tänaseks siin doktorantuuri asunud ning samalaadne huvi on veel viiel. Ülejäänud on kas juba kõrgeimal hariduse tasemel (4 vastanut) või ei ole üldse edasiõppimisest huvitatud (3). Seega võib seniseid õpinguid Eestis lugeda positiivseiks. Vastanud töid positiivsena välja, et doktoriõpingud on Eestis tasuta. Samuti leiti, et Eestis siin on enese arendamiseks vajalikud võimalused olemas, ise tuleb need vaid üles leida (*kõik võimalused on olemas, aga need peab ise endale kätte organiseerima*).

Õpinguid takistavate teguritena on mainitud keerukust teadusartiklite avaldamisel (*mul on liiga vähe võimalusi siin teadustöid avaldada*), samuti logistilisi küsimusi (kuidas aineid läbida, õpingute finantseerimine jms).

Teadustööst ja –koostööst on põhimõtteliselt huvitatud akadeemilise karjääriga seotud välismaalastest vilistlased. Mõnel juhul teaduskoostöö juba ka toimib – säilinud on kontaktid siinsete teaduritega. Nii teadustöö kui ka –koostöö osas on rõhutatud, et kõik saab alguse eelkõige uuritavast teemast (*it depends, who is needing the research*), juhendaja(d), toetused jms järgnevad.

Teadustööd toetavate teguritena mainiti vajalike võrgustike olemasolu, Eesti teaduse suhteliselt head mainet rahvusvahelisel areenil (*the great thing about Estonian science is that it is already very international*), kohalike teadlaste avatust ja koostöövalmidust (*they are very open-minded in the case of research*).

Peamiseks teadustööd takistavaks teguriks on rahapuudus (*I think it really depends on the funding. Funding is very-very critical*). Vastanud on silmas pidanud, et teadustööd tuleks enam rahastada. Teiseks oluliseks märksõnaks on inimeste vähesus (*the basic problem is the number of people engaged in research is very small*)⁷¹ ja tipptasemele jõudnud teadlaste siirdumine mujale (*we have a few very high level professionals and normally when they reach a certain level, they leave because there is just limited space*)⁷².

Teaduskoostöö osas toodi paaril korral veel välja asjaolu, et ülikoolide osakonnad on küll koostööst teiste riikidega huvitatud, kuid ülikoolide tasandil see alati nii ei ole. Alati ei pruugigi tsentraalse koostöö puudus takistuseks olla, kuna osakonnad teavad kõige paremini, kellega ja kuidas koostööd teha. Teisalt saaksid ülikoolid omalt poolt koostööd initsieerida valdkondades, kus see veel nii aktiivne ei ole.

---

⁷¹ Ilmselt on tegemist tüüpilise väikeriigi probleemiga – erinevate eluvaldkondade esindajate arv on suhteliselt väike.

⁷² Silmas on peetud ühest küljest vähest teadlaste hulka, teisest aga asjaolu, et väikeses riigis ei ole kõik huvipakkuvad teemad kaetud (ei leidu rahastust jms).

3 Kokkuvõte ja järeldused

Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuringu eesmärk oli ülevaate saamine vilistlaste lõpetamisjärgsest tegevusest, toimetulekust tööturul ja hinnangutest kõrgkooli õppetöö kvaliteedile ning omandatud pädevustele. Viimasest vilistlasuuringust (2011. aastal küsitleti 2009. aasta vilistlasi) on möödunud kolm aastat, seega oli kordusuuringu läbiviimine asjakohane, jälgimaks võimalikke toimunud muutusi.

Vilistlasuuringu ankeetküsimustikule vastas 3443 inimest. Andmete puhastamise käigus jäeti välja 160 vastanu andmed (sh jäi Eesti Infotehnoloogia Kolledži vastanutest välja 86 vilistlast ning kõrgkoolidest Euroakadeemia ja Eesti Mereakadeemia, kus vastamismäär oli alla 10%). Kokku vastas uuringule seega 3283 vilistlast 22 kõrgkoolist. Vastamismääraks kujunes 29,5%. Eestist pärit tudengeid oli vastanute seas 97,8% (3060 vastanut) ning välismaalasi 2,2% (223).

Kõige enam oli vastanute hulgas bakalaureuseõppe lõpetanuid (41%). Enam-vähem võrdselt oli rakenduskõrghariduse (27%) ja magistriõppe (25%) lõpetanuid. Ootuspäraselt oli vastanute hulgas integreeritud (5%) ning doktoriõppe (2%) vilistlasi oluliselt vähem. Võrreldes 2009. a vilistlaste uuringuga oli käesolevas bakalaureuseõppe lõpetanuid veidi vähem (2,8 protsendipunkti võrra), magistriõppe lõpetanuid aga rohkem (1,2 protsendipunkti võrra). Rakenduskõrgharidus- ja doktoriõppe puhul jäi erinevus alla ühe protsendipunkti.

Vastanute hulgas olid ülekaalus äriduse ja halduse lõpetanud (16%)⁷³. Neile järgnesid tehnika, tootmine ja ehituse (ligi 13%) ning tervise (ligi 10%) valdkonna lõpetanud. Kõige vähem oli lõpetanuid põllumajanduse (veidi enam kui 2%) ja sotsiaalteenuste (ligi 4%) valdkonnas⁷⁴.

Järgnevalt on välja toodud peamised tulemused vastavalt uurimisküsimustele.

1. Erialavalikut mõjutanud tegurid

Kõige olulisemaks erialavalikut mõjutanud teguriks on uuringu tulemuste kohaselt huvi eriala ja/või valdkonna vastu (96% vastanutest pidas seda väga oluliseks või oluliseks põhjuseks, välismaalastest vilistlastele oli see põhjus peaaegu sama oluline (95% vastanutest pidas seda väga oluliseks või oluliseks). Seesama põhjus tingis ka koolivaliku. Ka 2009. aastal läbi viidud vilistlasuuringus märkisid vastajad huvi eriala vastu tähtsaimaks põhjuseks. Teisena peeti oluliseks eneseteostusvõimalusi (79% vastanutest pidas seda väga oluliseks või oluliseks põhjuseks). Samasse suurusjärku jäävad põhjused nagu: “Olen selles valdkonnas tugev” (76%) ja “Kooli maine” (75%).

Tuleb aga markerida, et oluliseks ei peetud põhjuseid nagu karjäärinõustamine (74% vastanutest leidis, et see pole üldse oluline põhjus), esimese eelistusena valitud erialale mitte sisse saamine (71% vastanutest leidis, et see ei ole üldse oluline põhjus), lihtsus kooli sissesaamisel (52% vastanutest leidis, et see ei ole üldse oluline põhjus), tuttavate ja sõprade

⁷³ Valim vastab väga hästi üldkogumi (kõikide 2012. a lõpetanute) struktuurile nii õppetasemete kui ka valdkondade lõikes (vt joonis 4 ja 5).

⁷⁴ Põllumajanduse ja sotsiaalvaldkonna vilistlasi puudutavaid tulemusi on mõistlik tõlgendada teatava reservatsiooniga, kuna võrreldes muude valdkondade lõpetanutega oli neid väga vähe.

soovitused (46%). Seega on siit kaudselt võimalik järeldada, et karjäärinõustamise roll on üliõpilaste erialavalikul tagasihoidlik. Sama tulemust kinnitab ka 2009. a vilistlasuuring.

Seega võib kokkuvõtvalt tõdeda, et üliõpilaste erialavalikut mõjutavad tegurid on kahe vilistlasuuringu vahelisel perioodil jäänud suhteliselt sarnaseks⁷⁵.

2. Rahulolu õpingutega

Enamus vilistlasi teadis õpinguid alustades, millised olid valitud õppekava eesmärgid ja õpiväljundid (sama kehtib ka 2009. a lõpetanute kohta). Teadlikkus varieerub mõnevõrra õppetasemetel, mis on ka ootuspärane: magistri- ja doktoriõppe lõpetanud olid reeglina oma valikutest teadlikumad. Ligi 75% vastanutest hindas läbitud õpinguid oma ootustega vastavuses olevaks. Seega võib üldistavalt järeldada, et enamasti on 2012. a lõpetanud vilistlased läbitud õpingutega rahul. Üldjoontes sama kehtib ka 2009. a vilistlaste kohta. Enim olid läbitud õppega rahul doktori-, integreeritud- ja magistriõppe lõpetanud, vähim bakalaureusekraadi omandanud. Viimane on selgitatav asjaoluga, et nooremad õppurid ei olnud õppekava eesmärkidest niivõrd teadlikud.

Valdkondade puhul erineb õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest teadlikkuse poolest põllumajandus, kus nõustujate osakaal oli 47%. Teiste õppevaldkondade lõikes oli õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest teadlik üle kolmveerandi vastanutest. Sama ilmnes ka 2009. a vilistlaste uuringus.

Välismaalastest vilistlased on läbitud õpingutega rohkem rahul kui Eestist pärit vilistlased. Enim ollakse rahul valitud eriala ja õppekavaga (välismaalt pärit vilistlastest nõustub väitega “Olen rahul oma õppekava/eriala valikuga” 66%, eestlastest lõpetanutest 49%). See on selgitatav asjaoluga, et enne Eestisse tulemist tutvusid välismaalased nendega põhjalikumalt ning valikud olid seetõttu teadlikumad.

Vähem ollakse rahul praktikavõimalustega (54% vastanutest ei olnud pakutavate võimalustega rahul). Praktikavõimaluste osas olid eriarvamusel rakenduskõrghariduse omandanud, kellest 77% leidis, et õppekava sisaldas praktikat piisavalt⁷⁶.

45% lõpetanutest ei vajanud kõrgkoolides õppides abi tuutoritelt ega karjääri- ja õppekorraldusnõustajatelt. Oluline on aga märkida, et 12% vastanutest leidis, et nad vajasisid, kuid ei saanud tuge piisavalt, 12% polnud aga kõrgkoolide poolt pakutavatest võimalustest teadlikki. Teistest eristub siinkohal selgelt põllumajanduse valdkond, mille lõpetajatest 30% väidab, et ei saanud õpingute ajal piisavalt tuge⁷⁷. Samas ei peegelda vastused selliste tugiteenuste vajalikkust üldiselt, kuna uuring ei hõlmanud neid, kes mingil põhjusel õpingud katkestasid. Seega võib eeldada, et vajadus võib pigem mõnevõrra suurem olla. 2009. a vilistlaste uuringust selgus samuti, et suurem osa vastanutest erinevat nõustamist ei vajanud⁷⁸.

---

⁷⁵ Metoodika seisukohalt on oluline märkida, et 2009. a vilistlaste uuringus ei palutud vastajatel hinnata kõiki toodud aspekte, vaid valida välja põhjused, miks antud erialal õppima asuti. Seega ei ole üks-ühele võrdlus siinkohal võimalik.

⁷⁶ 2009. a vilistlaste uuringus sellekohane küsimus puudus.

⁷⁷ Oluline on siinkohal tähele panna, et põllumajanduse valdkonna lõpetanuid oli vastajate hulgas vähe (2,4%).

⁷⁸ 2009. a vilistlaste uuringus eristati karjääri-, õpi- ja psühholoogilist nõustamist.

Välismaalastest vilistlased olid ülikoolide poolt pakutava toega eestlastest enam rahul. Sellest võib järeldada, et neile pööratakse tõenäoliselt rohkem tähelepanu.

Kõik vastanud leidsid, et ülikooliõpingud aitasid olulisel määral kaasa erialaste teadmiste omandamisele. Kõrgelt on hinnatud ka uurimis- ja analüüsioskuste arendamist ning üldise maailmapildi avardamist. 2009. a vilistlasuuringule vastanud hindasid kõige kõrgemalt analüüsioskuste ja üldiste maailmapilti avardavate teadmiste kujunemist. Sarnaselt käesoleva vilistlasuuringu tulemustele hinnati ka 2009. a lõpetanute puhul kõige madalamalt juhtimisoskuste kujunemist.

Välismaalastest lõpetanute puhul olid arvamused võrreldes üldkogumiga mõnevõrra teistsugused. Suurimad erinevused esinesid võõrkeelteoskuse (kõrgem välismaalt pärit vastanute puhul), suulise ja kirjaliku emakeelse eneseväljendusoskuse (kõrgem Eestist pärit vastanute puhul) ning kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse puhul (kõrgem välismaalt pärit vastanute puhul). Samuti arvasid välismaalt pärit lõpetanud, et Eestis läbitud õpingud arendasid neis analüüsi- ja uurimisoskusi enam kui seda hindasid eestlastest lõpetanud. Erinevused hinnangutes analüüsioskustele on mõneti selgitatavad asjaoluga, et välismaalt pärit vilistlased lõpetasid sagedamini magistri- või doktoritaseme, kus neid oskusi on reeglina enam tarvis. Kõige rohkem välismaalasest vastanuid oli lõpetanud õpingud humanitaaria valdkonnas (21%), millele järgnes kunstide valdkond (14%). Teiste valdkondade lõpetanuid oli vastanutest alla 10%. Seega ei ole võimalik välja tuua seost õppevaldkonna ja arvamuste erinevuste vahel.

Hinnates erinevate pädevuste kujunemist õppetasemete lõikes, on võimalik täheldada statistiliselt olulisi erinevusi. Kui erialaste teadmiste arendamist hindasid kõik õppetasemed ühtmoodi kõrgelt, siis teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskuse, meeskonnatööoskus, juhtimisoskuse, uurimis- ja analüüsioskuste ning efektiivse ajakasutuse- ja planeerimisoskuse puhul olid hinnangud õppetasemete erinevad. Rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppe puhul oli kõrgkooliõpingute panus madalaim matemaatikapädevusse ning teadmistesse teaduse ja tehnoloogia alustest, magistri- ja doktoriõppe puhul kultuuriteadlikkusse ja –pädevusse ning doktoriõppe puhul ka sotsiaalsesse ja kodanikupädevusse.

Kriitiliselt hinnati vastanute poolt juhtimisoskuste, sotsiaalse ja kodanikupädevuse, kultuuriteadlikkuse ja –pädevuse ning matemaatikapädevuse arendamist. Üldjoontes sama kinnitavad ka 2009. a uuringu tulemused. Küll aga on täheldatav, et ajas on lõpetanute hinnangud ajas positiivsemaks muutunud, mis osalt võib olla tingitud meetodikast (2012. a vilistlaste uuringus olid pädevused pisut teisiti sõnastatud), kuid tõenäoliselt mitte ainult.

3. Õpingute ajal töötamise mõju õpingutele ja hilisemale tööle asumisele

Oluline muutus kahe vilistlasuuringu vahelisel perioodil on õpinguteaegse töötamise vähenemine 6 protsendipunkti võrra. Kui 2009. aastal töötas õpingute ajal ja enne õpinguid 80% vastanutest, siis aastaks 2012 oli see kahanenud 74 protsendini. Suurenenud on ka nende hulk, kes ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal (4% võrra). Siiski on õpingute ajal töötamine jätkuvalt kõrge.

Vanemad õppurid töötavad õpingute ajal ja on ka enne õpinguid sagedamini töötanud kui nooremad, mis on ka ootuspärane. Sama kehtib õppetasemete lõikes, nii näiteks töötas doktoriõppe lõpetanutest õpingute ajal ligi 90%. Välismaalastest vilistlaste puhul on märgatav

aga teatav erinevus – nemad töötavad õpingute ajal vähem kui eestlastest lõpetanud (erinevus on 20 protsendipunkti).

Õpingute ajal töötamise peamiseks põhjuseks oli majanduslik toimetulek (46% töötavatest vastanutest pidas seda kõige olulisemaks põhjuseks). Sama põhjus oli valdavaks ka 2009. a vilistlaste uuringus (48% vastanutest). Teised põhjused olid märgatavalt vähem olulised. Esile võiks aga tõsta soovi ennast teostada (12%), saada erialast töökogemust (10%) ja elatustaset tõsta (8%). 2009. a vilistlaste uuringus oli erialase töökogemuse saamine olulisem kui soov ennast teostada.

Ligi veerandil vastanutest (23% õpingute ajal töötanud vilistlastest) puudus seos nende õpinguteaegse töö ja omandatud eriala vahel. 2009. aastal oli neid aga 5 protsendipunkti võrra vähem (19%). Seega on aja jooksul õpinguteaegse töö seos õpitava erialaga vähenenud. Väga lähedalt oli omandatud eriala ja õpinguteaegne töö seotud 37% vastanute puhul (2009. aasta vilistlaste puhul oli see 43%). Seega ka siin on täheldatav seose vähenemine. Suures osas olid töö ja õpingud seotud 20% vastanutest (2009. a vilistlasuuringus 18%). Seejuures on ootuspäraselt töö ning õpingud enam seotud tervise, arvutiteaduste ja hariduse valdkonna lõpetanutel. Vähim olid õpingud ja töö seotud põllumajanduse ja humanitaaria valdkonna lõpetanutel.

Praegune põhitöö on õpitud erialaga seotud kõige sagedamini tervise valdkonnas (93% töötavatest vastanutest) ja arvutiteadustes (90%). Kõige väiksem on õpingute ja praeguse põhitöö seotus humanitaaria (41%) ja põllumajanduse (52%) valdkonna lõpetanutel. Õppetasemete puhul on ootuspäraselt kõige madalam seotus bakalaureuseõppe lõpetanute põhitöö ja eriala vahel (57%), doktoriõppe lõpetanute puhul on 94% töötavatest vastanutest põhitöö erialaga seotud. Peamiseks põhjuseks, mis praegune põhitöö õpingutega seotud pole, on asjaolu, et ei ole leitud sobivat tööd (olulisim põhjus nii käesolevas kui ka 2009. a vilistlaste uuringus).

Õpinguteaegne töötamine on mõjutanud vilistlaste hilisemat tööle asumist. 60% vastanutest, kes töötavad ja kelle praegune põhitöö oli õpingutega lähedalt seotud, tõdes, et töötas erialasel töö juba õpingute ajal. Erialase töö leidmiseks kulus 20% töötavatest vilistlastest kuni kaks kuud, 8% kuni pool aastat. Üle aasta kulus erialase töö leidmiseks 12% töötavatel lõpetanutel. Võrreldes teiste õppetasemetega kulus bakalaureuseõppe läbinutel erialase töö leidmiseks kõige kauem aega. Samuti oli erialase töö leidmine keerulisem õiguse, humanitaaria, kunstide, teeninduse, sotsiaal- ja käitumisteaduste ning ajakirjanduse valdkonna lõpetanutel.

4. Õpingutejärgsed plaanid ja tegevused

Ligi kaks aastat pärast lõpetamist on 82% vastanutest töökoht. Seejuures samal ajal töötab ning õpib vastanutest veerand (25%). Kõige madalam on töötavate vastanute osakaal bakalaureuseõppe (74%), kõrgeim rakenduskõrgharidusõppe (88%) lõpetanute seas. Samas on bakalaureuseõppe vilistlaste hulgas suurim osakaal neil, kes edasi õpivad (19%), mis seletab töötavate bakalaureuseõppe vilistlaste madalamat osakaalu võrreldes teiste õppetasemetega. Valdkondade lõikes on täheldatavad suured erinevused: arvutiteadused lõpetanute hulgas on töötavaid inimesi 91%, loodus- ja täppisteaduste ning põllumajanduse hulgas aga alla 70%. Samas on kahes viimati nimetatud valdkonnas teistest suurem osakaal neil, kes ainult õpivad (vastavalt 26% ja 25%).

Lähitulevikus soovib õpinguid alustada 17% kõikidest vastanutest. Samas on küllalt suur osa neid, kellel selged plaanid edasiõppimise osas puudusid (29%). 81% õpinguid alustada soovijatest tahab seda teha tasemeõppes, valdavalt kõrghariduse tasemel. Ligi pooled õpingutega alustada soovijatest tahavad omandada uut eriala, 41% jätkata samal erialal ning oma plaanides pole kindel 11%. Enamasti on kavas õppida Eestis, vaid 18% plaanib seda teha välismaal. Olulisimaks põhjuseks õpingutega jätmiseks on soov ennast täiendada. Samuti peetakse oluliseks parema töökoha saamist. Ka kõrgema palga teenimise soovi on vastanud küllalt kõrgelt hinnatud. Samad põhjused prevaleerisid ka 2009. a uuringus.

Välismaalt pärit vilistlastest, kes soovivad õpinguid jätkata, tahab 87% seda teha kõrghariduse tasemel, ülejäänud täiendusõppes (kutsehariduse tasemel jätkata soovijaid ei olnud).

Need välismaalastest vilistlased, kes juba oma õpinguid jätkasid, väitsid, et üheks oluliseks põhjuseks oli olnud soov teha akadeemilist karjääri. Eestlastest lõpetanute puhul oli aga soov saada kõrgemat palka olulisem. Erinevus tuleneb tõenäoliselt asjaolust, et välismaalastest vilistlased lõpetasid enamasti kas magistri- või doktoriõppe, kus soov akadeemilist karjääri teha on sagedamini kõrgem.

5. Vilistlaste edukus tööturul

Suuremale osale vastanutest on peamiseks sissetulekuks töötasu, mis oli nii ka 2009. a vilistlaste uuringu kohaselt (vastavalt 82% ja 77% vastanutest). Seega on töötasu olulisus viimase kolme aasta jooksul mõnevõrra kasvanud. Olulisuselt järgmine on abikaasa või vanemate sissetulek (24%). Enam-vähem samasse suurusjärku jäävad ka toetused ja abirahad (19%).

Suurem osa vastanutest teenib kuus 601-1200 eurot (50%). Kehtib seaduspärasus, mida kõrgema haridustase vastajatel on, seda suurem on nende sissetulek. Valdkondade lõikes paistavad eriti silma arvutiteadused, kus 34% vastanutest kuulub kõrgeimasse palgagruppi (üle 1800 euro kuus). Madalamatesse palgagruppidesse jäävad kunstide, humanitaaria ning loodus- ja täppisteaduste valdkondade esindajad⁷⁹. Oluline on aga täheldada, et ligi 60% vastanutest, kes uuringus osalemise ajal töötasid, tõusis peale lõpetamist palk. Seejuures 19% puhul oli see otseselt seotud lõpetamisega ja 12% puhul omandatud erialaga.

Oma küsitluseaegse töö valimise peamiseks põhjuseks oli seos õpitud erialaga. Sellele järgnes soov ennast proovile panna, karjääri- ja arenguvõimalused ning kõrge palk. Peamiselt leiti töö läbi isikliku pakkumise (26%). Sellele järgnesid personaliotsingu portaalist saadud pakkumised (14%) ning ise tööandjaga ühenduse võtmine (12%). Samad kolm põhjust olid ka 2009. a vilistlaste uuringus kõige olulisemad. Olulisemad olid eelmises uuringus aga põhjused nagu: “Töötasin sellel töökohal juba õpingute ajal” ja “Leidsin tööpakkumise ajalehe-, TV-, raadi- või muust meediakanalist”.

39% vastanutest töötab äriühingus palgatöötajana (2009. a vilistlaste uuringus oli vastav näitaja 33%), 32% riiklikus, avalik-õiguslikus või munitsipaalasutuses (35% 2009. a vilistlaste uuringus). Äriühingus omanikuna töötab 3% vastanutest (2009. a vilistlaste uuringus on see samuti 3%). Tööl ei käi 18% vastanutest (2009. a vilistlaste uuringus 20%).

⁷⁹ Arvestada tuleb, et loodus- ja täppisteaduste valdkonna lõpetanuid oli väga vähe, samuti on nende hulgas keskmisest märgatavalt rohkem edasi õppivaid inimesi. Nii kunstide, humanitaaria kui ka loodus- ja täppisteaduste valdkonnas oli suur osa vastanutest (üle poole) bakalaureusekraadiga.

48% lõpetanutest on tippspetsialistid, 25% tehnikud või keskastme spetsialistid ja 10% juhid. Võrreldes 2009. a tulemustega on vähenenud lihtametnike⁸⁰ ja teenindus- või müügitöötajate arv. Välismaalastest vilistlaste hulgas on aga suurem tippspetsialistide osakaal.

72% vastanutest töötab täiskoormusega, 13% üle selle ja 14% osalise tööajaga. Viimaste puhul sooviks 20% respondentidest töötada täisajaga, kuid vastustest ilmneb, et selleks sobivat võimalust pole leitud (praegune tööandja aga ei võimalda täiskoormusega töötamist).

Töö saamisele aitasid enim kaasa erialased teadmised, eesti keele oskus, oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada ja omandatud kraad. 2009. aastal lõpetanute jaoks olid olulisemateks teguriteks samuti eesti keele oskus ning omandatud eriala. Oluline on siinkohal täheldada, et kõrgkooliõpingud aitasid olulisel määral kaasa erialaste teadmiste saamisele, kuid vähem oskusele teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada. Samas on viimast nimetatud ühe olulise põhjuseks (46% töötavatest vastanutest nõustus täiesti, et tegemist on teguriga, mis aitas praeguse töökoha saamisele kaasa). Karjääriteenustele, välismaal töötamisele ja õppimisele erilist tähtsust seoses töökoha leidmisega ei omistatud, va vilistlased, kes olid välismaal töötanud või õppinud. Sama kehtib 2009. a vilistlaste uuringu kohta.

Välismaalastest vilistlaste hinnangud töökoha saamisele kaasa aitavate tegurite osas olid mõnevõrra erinevad. Eestlastega võrreldes peeti olulisemaks eelnevat töökogemust, omandatud kraadi ja inglise keele oskust. Eesti keele oskust pidasid välismaalastest vilistlased märgatavalt vähemtähtsaks kui eestlastest lõpetanud. Viimase puhul on tõenäoliseks põhjuseks asjaolu, et enamasti olid välismaalastest vilistlased lõpetanud magistri- või doktoriõppe, mistõttu olid nende tööalased huvid sagedamini akadeemilised, kus aga eesti keele oskusel on väiksem tähtsus.

6. Omandatud pädevuste vastavus tööandjate ootustele

Enam kui pooltel töötavatest lõpetanutest on töö väga tihedalt lõpetatud erialaga seotud. Töökohal, mis ei ole erialaga seotud, töötab 14% vastanutest (välismaalastest vilistlastest 17%). Võrreldes 2009. aasta vilistlastega on nende hulk pisut (3 protsendipunkti võrra) kasvanud. Kõige tihedamalt on töö ja õpitud eriala seotud tervise (93% töötavatest vastanutest) ja arvutiteaduste (90%) valdkonnas töötavate inimeste puhul. Kõige madalamalt on seotust hinnanud humanitaaria ja põllumajanduse valdkondade lõpetanud (vastavalt 41% ja 52%). Peamiseks põhjuseks, miks õpitud eriala ei ole praeguse töökohaga seotud, on erialase töö mitte leidmine. Samuti on välja toodud, et palk ja muud töötingimused on mujal paremad.

75% vastanutest töötab ametis, mis eeldab kõrgharidust. 2009. a vilistlaste uuringuga võrreldes on vähem neid, kelle ametikoht eeldab põhi- või keskharidust (9% 2012. a vs 11% 2009. a). Kutseharidust eeldavate töökohtade olulisus on ühe protsendipunkti võrra kasvanud (5% 2012. a vs 4% 2009. a). Enamasti eeldavad ametid bakalaureusekraadi olemasolu. 30% puhul on vajalik magistrikraad ja 23% puhul rakenduskõrgharidus. Doktorikraadi eeldatakse vaid väga vähestes ametites (2%). Oluline on siinkohal märkida, et ligi 20% bakalaureusekraadiga vastanutest töötab ametikohal, mis eeldab magistrikraadi (olles seega alakvalifitseeritud) ning 21% doktorikraadiga inimestest magistrikraadi nõudval positsioonil (olles seega ülekvalifitseeritud). Välismaalastest vilistlased töötavad aga reeglina ametipositsioonidel, mis eeldavad kõrgemat haridustaset, olles oma positsioonile sobivalt

⁸⁰ Siinkohal on tegemist peamiselt meetoodilise põhjusega – 2009. a vilistlaste uuringus oli valikus ainult “ametnik”, 2012. a vilistlaste oma on aga täiendatud.

kvalifitseeritud (näiteks doktorikraadi 20% puhul, Eestist pärit vastanute puhul oli vastavaks näitajaks 2%).

Kõrgkooli valikuga oli rahul ligi 91% lõpetanutest, samuti oli kõrge rahulolu erialavalikuga – 87% vastanutest. Suurem osa vastajatest arvas, et tuleb oma praeguses töökohas tööalaselt hästi toime (87%). Seega on kõrgkooliõpingutel olnud positiivne mõju lõpetanute pädevuste kujunemisele ja toimetulekule tööturul.

Kokkuvõtvalt on 2012. aasta vilistlasuuringu tulemused sarnased 2009. aasta uuringu omadega. Selgus, et õpingute ajal töötamine on võrreldes 2009. aastaga vähenenud 6 protsendipunkti võrra. Olulisim põhjus õppimise kõrvalt töötamiseks on endiselt majanduslik toimetulek. Võrreldes 2009. aasta vilistlaste uuringuga on vähenenud nende töötavate vastanute osakaal, kes hindavad õpinguteaegse töö ja õpitava eriala seotust väga lähedaseks (langenud 6 protsendipunkti võrra). Lõpetamisjärgselt töötab suurem osa vastanuid töökohal, millel nõutav haridustase langeb kokku vastaja viimati lõpetatud haridustasemega: bakalaureuseõppe lõpetanutest 65% töötab ametikohal, mis eeldab bakalaureusekraadi, magistriõppe lõpetanute puhul on see näitaja 58%, doktorikraadi saanutest töötab doktorikraadi eeldaval ametikohal 70%.

7. Välismaalastest vilistlaste hinnangud (kokkuvõtte intervjuudest)

Valdav enamus intervjuueeritustest on nõus väitega, et Eestis läbitud õpingud olid nende ootustele vastavad. Reeglina tutvusid nad põhjalikult nii õppekava kui ka õppejõududega, kuigi leidis ka erandeid. Esmajoones olid nende ootused seotud valitud erialaga – taheti saada head haridust.

Eestis läbitud õpingute kohta toodi välja nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte. Mitmed intervjuueeritud rõhutasid, et Eestist saadava “hinna ja kvaliteedi suhe” on väga hea. Lisaks heal tasemel haridusele ei nõuta siin õppemaksu ja ka üldine elukallidus pole liiga kõrge. Negatiivsete aspektidena toodi mõnel juhul esile õpetamise taset („oleks võinud kõrgem olla“), üldainete rohkust ja kohanemisraskusi (mõnel juhul oleks rohkem tuge ja nõustamist soovitud).

Enamus soovitaks Eestit kui head õppimiskohta ka teistele.

Oma konkurentsivõimega tööturul on rahul suurem osa intervjuueeritustest. Mitmed neist aga rõhutasid, et konkreetse isiku konkurentsivõime sõltub pigem tema isiklikust võimekusest, varasemast töökogemusest ning doktorikraadiga inimeste puhul avaldatud teadusartiklitest. Seega pole vastanute hinnangul nende konkurentsivõime seotud mitte niivõrd Eesti õpingute kui kõrghariduse omandamisega üldiselt.

Eestist saadud diplomit hinnatakse enamasti kõrgelt. Sarnaselt konkurentsivõimele on ütlesid mitmed intervjuueeritud, et diplomi väärtustamine sõltub samuti ka konkreetsest isikust („kui doktorikraadiga inimestel on piisavalt publikatsioone, pole tähtsust, kust tema diplom pärit on“).

Teadustööst ja –koostööst on huvitatud kõik välismaalastest vilistlased, v.a need, kel puudub huvi edasise akadeemilise karjääri vastu. Mõnel puhul teaduskoostöö ka juba toimib – Eestist lahkunud doktoriõppe lõpetajad on säilitanud kontaktid siinsete teaduritega.

Teadustööd toetavateks teguriteks on vajalike võrgustike olemasolu, Eesti teaduse suhteliselt hea maine rahvusvahelisel tasandil (mitmeid kordi on mainitud meie e-riiki), siinsete teadlaste avatus ning koostöövalmidus.

Eestis töötamist ja ka teadustöö tegemist peamiselt takistavaks teguriks peavad välismaalastest vilistlased madalat töötasu ning teadustöö vähest rahastamist (nt katsed, lähetused jms). Samuti on mainitud ka väikest kaadrit (uurimisgrupid on väikesed).

4 Poliitikasoovitused

Poliitikasoovitused on üldjuhul mõeldud olemasolevate kitsaskohtade, mille määratlemiseks on käesolev uuring läbi viidud, lahendamiseks.

Tuginedes 2012. a vilistlaste uuringule, saab tõdeda, et Eesti kõrgkoolide lõpetanute üldine olukord on hea. Vilistlased on oma erialavalikust reeglina teadlikud, samuti on rahulolu läbitud õpingutega kõrge. Kaks aastat peale lõpetamist on 82% vastanutest töökoht, töötute osakaal jääb kahe protsendi juurde, mis on Eesti keskmisest märgatavalt madalam. Peamiseks töökoha valiku põhjuseks on seos õpitud erialaga. 75% vastanutest töötab ametikohal, mis eeldab kõrgharidust. Suurem osa vilistlastest on oma praeguse tööga rahul.

Eesti ühiskonnas on kõrghariduse teemal laiemalt levinud kaks seisukohta. Räägitakse sellest, et huvi humanitaarvaldkondade vastu on reaavaldkondade omast kõrgem. Peamiselt on õhus küsimus, kas kõikidele on piisavalt tööd. Samuti on juttu kõrgharidusega inimeste “üle tootmisest”. Käesoleva uuringu tulemused nimetatud kartusi ei kinnita: valdkonnad on küllalt hästi tasakaalus, samuti on töötus valdkondade lõikes peaaegu sama. Arvestades, et valdav enamus lõpetanutest töötab kohal, mis eeldab kõrgharidust, ei saa ka teha järeldust, et kõrgharidusega inimesi oleks liiga palju. Pigem vastupidi, töötuse statistika on näidanud, et majanduskriisi elasid kõige paremini üle just kõrgharitud inimesed. Kokkuvõtvalt ei ole suuri disproportsioone võimalik täheldada, mistõttu saavad ka poliitikasoovitused olla pigem “peenhäälestavad”.

Omaette teemad on palgalõhed Eestis ja välismaal töötavate inimeste ning meeste ja naiste vahel, kuid nende puhul on tegemist laiemat käsitlust nõudvate temadega.

Õpingute ajal töötamine on kahe vilistlasuuringu vahelisel perioodil 6 protsendipunkti võrra vähenenud. Siiski on õpingute kõrvalt töötamine jätkuvalt kõrge (74% uuringus osalenutest töötas õpingute ajal). Õpingute ajal töötamist saab positiivseks lugeda juhul, kui õpitav eriala ja töö on omavahel seotud (tagab vajaliku töökogemuse omandamise). Mõnevõrra probleemseks saab aga lugeda olukorda, kus õpinguteaegne töö ja eriala ei ole omavahel seotud (23% õpingute ajal töötanud vastanute puhul). Siinkohal võiksid kõrgkoolid kaasa aidata õpingutega rohkem seotud töö leidmisele. Samas tuleb märkida, et täielikult ei ole võimalik seda küsimust lahendada. Ühtlasi peaks riik hindama seni rakendatud meetmete (õppetoetused) tulemuslikkust.

Rahulolu praktikavõimalustega on madal, v.a rakenduskõrghariduse puhul. Reeglina on põhjuseks praktikavõimaluste vähesus või puudumine. Kõrgkoolid peaksid oma õppekavad üle vaatama ja hindama praktika vajalikkust. Vajadusel tuleb praktiliste ainete osakaalu suurendada, samuti lisada ettevõtte praktikat. Viimase puhul on vajalik leida stiimuleid (nt rahaline tasu) tööandjatele, et nad oleksid senisest rohkem valmis praktikante vastu võtma ning neid juhendama. Sama põhimõtte leiab kajastamist ka elukestva õppe strateegias. Enam tuleks tähelepanu pöörata praktika sisule, et selle läbimine annaks üliõpilasele vajaliku töökogemuse. Samuti võiks riik kaaluda praktika tasustamise toetamist.

Kõrgkoolide õppekavad on enamasti erialakesksed, üldisi pädevusi (nt juhtimisoskus) arendatakse vähem. Uuringu tulemustele tuginedes saab väita, et tööandjad hindavad lõpetanute arvates enam üldpädevusi, koolist saadakse aga erialaseid teadmisi. Seega valitseb siinkohal teatav vastuolu saadavate ja tööturul vajaminevate pädevuste osas. Vajab diskussiooni ja otsustamist, mil määral peaksid kõrgkoolid tudengite üldpädevusi arendama

ning millised on teiste osapoolte (näiteks erasektori teenusepakkujad) võimalused selle tühimiku täitmiseks. Vajadusel peaksid kõrgkoolid aga üldpädevusi suurendavaid aineid õppekavadesse lisama.

Uuringust ilmneb, et suur hulk ei ole pakutavate tugiteenustega rahul, samuti on küllalt palju neid, kes võimalustest teadlikud ei olnud. Oluline on siinkohal märkida, et karjäärinõustamine avaldas erialavalikule vähe mõju (kõige vähem oluline põhjus, miks konkreetsel erialal otsustati õppima asuda). Riik ja kõrgkoolid peavad selgemalt lahti mõtestama, kellele täpselt ning mil määral tugiteenuseid, sh karjäärinõustamist tarvis on. Kui seda paljude poolt ei kasutata (nagu uuring välja tõi), on otstarbekas selle sihtgruppe täpsemalt määratleda.

Uuringust selgub, et põllumajanduse lõpetanud on pakutud tugiteenustega kõige vähem rahul. Samuti on nende hulgas kõige enam neid, kes ei tööta erialasel tööl. Kuigi selle valdkonna lõpetanute arv on võrreldes teistega väike, tuleks riigil üle vaadata riikliku tellimuse suurus ning kõrgkoolidel luua selgem side õppekava ja töömaailma vahele. Riiklik tellimus vajab üle vaatamist ka humanitaaria ja kunstide valdkonnas, kus arvestatav hulk lõpetanuid ei tööta erialasel tööl.

Eestis töötamist ja ka teadustöö tegemist peamiselt takistavaks teguriks peavad välismaalastest vilistlased madalat töötasu ning teadustöö vähest rahastamist (nt katsed, lähetused jms). Samuti on mainitud ka väikest kaadrit (uurimisgrupid on väikesed). Seega on välismaalastest üliõpilaste ja teadurite Eestisse tulemise ning siia jäämise kontekstis oluline leida täiendavaid (rahalisi) vahendeid teadustöö tegemiseks erinevates valdkondades.

Vilistlasuuringu läbi viimise seisukohalt on oluline märkida, et kolm aastat on trendide tekkimiseks liiga lühike aeg. Seega ei ole kahe uuringu vahele jäänud perioodil toimunud muutuste põhjal mõttekas väga kaugemale ulatuvaid järeldusi formuleerida. Samuti tuleks järgmist vilistlasuuringut konstrueerides rohkem tähelepanu pöörata erinevates riiklikes strateegiadokumentides väljendatud eesmärkidele, et uuringuga oleks võimalik nende suunas liikumist mõõta.

Kasutatud kirjandus

1. Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring. Lõpparuanne. Eamets, R., Krillo, K., Themmas, A. Tartu, 2011 [<http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/40750>]
2. Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud. Keskahridusastme lõpetajate valikute uuringu lõpparuanne. Mägi, E., Nestor, M. Tartu, 2012
[http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/40753/KHaridus_teenistus.pdf?sequence=1]
3. Eesti Üliõpilaste eluolu 2013: rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT V Eesti analüüs. Espenberg, K., Beilmann, M., Sammul, M., Nahkur, O., Lees, K., Vahaste, S., Varblane, U. Tartu, 2013
[http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/43625/EurostudentV_lõpparuanne.pdf?sequence=1]
4. Eesti Üliõpilaste eluolu 2010: rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT IV Eesti analüüs. Kirss, L., Nestor, M., Haaristo, H-S., Mägi, E. Tallinn, 2011
[http://primus.archimedes.ee/sites/default/files/uuringud/Praxis_Eurostudent_trykis.pdf]
5. Tartu Ülikooli 2010. aasta vilistlaste uuring. Lõpparuanne. Tartu Ülikool, Tartu, 2011
[http://www.ut.ee/sites/default/files/ut_files/Vilistlaste_tagasiside_2011.pdf]

Lisad

Lisa 1. Küsitlusankeet

A. Vilistlase õpingutega seotud taust

1. Kas õppisite ja lõpetasite kõrgkooli Eestis kui ...?
  - 1.1. Eestist pärit tudeng (kõrgkooli lõpetamine aastal 2012)
  - 1.2. Välismaalt pärit tudeng (kõrgkooli lõpetamine aastatel 2010-2012)
2. Millise kõrgkooli lõpetasite? *(Eeltäidetud info palume vaid üle kontrollida ja vajadusel parandada)*
  - 2.1. Millise teaduskonna, instituudi või kolledži Te lõpetasite?
  - 2.2. Millise kõrgharidustaseme õppe Te lõpetasite?
    - 2.2.1. Rakenduskõrgharidusõppe
    - 2.2.2. Bakalaureuseõppe
    - 2.2.3. Magistriõppe
    - 2.2.4. Bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava
    - 2.2.5. Doktoriõppe
    - 2.2.6. Millise õppekava Te lõpetasite?
3. Kas lõpetatud õpingute vältel õppisite välismaal?
  - 3.1. Ei
  - 3.2. Jah, vähem kui ühe semestri vältel
  - 3.3. Jah, ühe semestri vältel
  - 3.4. Jah, enam kui ühe semestri vältel
4. Miks asusite õppima selles koolis seda õppekava/eriala? *(Palun hinnake kõiki toodud väiteid)*

		Väga oluline	Oluline	Väheoluline	Pole üldse oluline	Ei oska öelda
1	Valdkond/eriala huvitas mind					
2	Olen selles valdkonnas tugev					
3	Pärast lõpetamist on selles valdkonnas lihtne tööd leida					
4	Hea palk tulevikus					
5	Vanemad/sugulased/tuttavad jt soovitasid					
6	Sellele õppekavale oli kõige lihtsam sisse saada					
7	Töötan lähedasel erialal ja soovisin kvalifikatsiooni tõsta					
8	Esimese eelistusena valitud õppekavale ei saanud sisse					
9	Jõudsin otsusele karjäärinõustamise tulemusena					
10	Majanduslikud põhjused (nt tasuta õppekoht, jõukohane õppeteenustasu)					
11	Õppekava läbimisel arvestati minu varasemaid õpinguid ja töökogemust (VÕTA)					
12	Eneseteostusvõimalused					
13	Kooli maine					
14	Eriala maine					

15	Kooli asukoht					
16	Muu (palun täpsustage)* ⁸¹					

B. Õpingud ja töötamine

5. Kas töötasite ...? (*Töötamiseks loetakse ka tegevteenistust kaitseväes*)
  - 5.1. Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal
  - 5.2. Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal
  - 5.3. Õpingute ajal
  - 5.4. Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal
6. Mis oli õpingute ajal töötamise peamiseks põhjuseks? (*Palun märkige kuni kolm kõige olulisemat põhjust nende tähtsuse järjekorras*)
  - 6.1. Ei oleks muidu majanduslikult toime tulnud
  - 6.2. Hirm kaotada senine töökoht
  - 6.3. Soov ennast teostada
  - 6.4. Soov elatustaset tõsta
  - 6.5. Soov omandada üldist töökogemust
  - 6.6. Soov saada erialast töökogemust
  - 6.7. Tehti hea pakkumine
  - 6.8. Oli piisavalt vaba aega
  - 6.9. Töötasin enne õpinguid, õppimine oli lisategevus
  - 6.10. Õpinguga kaasnes tegevteenistuses olek
  - 6.11. Muu oluline põhjus õpingute ajal töötamiseks, palun täpsustage...
7. Kuivõrd olid õpinguteaegne töö ja õpitav eriala seotud?
  - 7.1. Väga lähedalt
  - 7.2. Suures osas
  - 7.3. Mõningal määral
  - 7.4. Ei olnud seotud

C. Lõpetamisjärgne tegevus

8. Milline loetletud vastusevariantidest kirjeldab Teie praegust tegevust kõige paremini?
  - 8.1. Töötan
  - 8.2. Ainult õpin
  - 8.3. Töötan ja õpin
  - 8.4. Ei tööta ega õpi, otsin aktiivselt tööd
  - 8.5. Ei tööta ega õpi, ei otsi aktiivselt tööd
  - 8.6. Olen lapsega kodus / ajateenistuses
  - 8.7. Õpin ja otsin aktiivselt tööd
  - 8.8. Muu tegevus, palun täpsustage ...
9. Kas kavatsete lähitulevikus alustada õpinguid?
  - 9.1. Ei
  - 9.2. Jah
  - 9.3. Ei oska öelda

⁸¹ Tärniga tähistatud küsimused olid vabatahtlikud.

10. Millisel erialal soovite õpinguid alustada/jätkata?

- 10.1. Samal erialal
- 10.2. Muul erialal
- 10.3. Ei oska öelda

11. Millisel õppetasemel soovite õpinguid alustada/ jätkata?

- 11.1. Täiendusõppes (nt lühikursused, keeleõpe vmt)
- 11.2. Kutsehariduse tasemel
- 11.3. Kõrghariduse tasemel
- 11.4. Ei oska öelda

12. Kus soovite õpinguid alustada/jätkata?

- 12.1. Eestis
- 12.2. Välismaal
- 12.3. Ei oska öelda

13. Palun märkige kuivõrd olulised on allpool toodud väited õpingute jätkamiseks? (*Palun hinnake kõiki toodud väiteid*)

		Väga oluline	Oluline	Vähe-oluline	Pole üldse oluline	Ei oska öelda
1	Soov ennast täiendada					
2	Soov alustada akadeemilist karjääri					
3	Soov saada kõrgemat palka					
4	Soov saada parem töökoht					
5	Soov kindlustada oma praegune töökoht					
6	Soov omandada võimalikult kõrge haridustase					
7	Ei ole leidnud sobivat tööd					
8	Muu (palun täpsustage)*					

14. Kas Te praegu õpite ...?

- 14.1. Kõrghariduse tasemel
- 14.2. Täiendusõppes (nt lühikursused, keeleõpe vmt)
- 14.3. Kutsehariduse tasemel

15. Palun märkige kuivõrd olulised olid allpool toodud väited õpingute jätkamiseks? (*Palun hinnake kõiki toodud väiteid*)

		Väga oluline	Oluline	Vähe-oluline	Pole üldse oluline	Ei oska öelda
1	Soov ennast täiendada					
2	Soov alustada akadeemilist karjääri					
3	Soov saada kõrgemat palka					
4	Soov saada parem töökoht					
5	Soov kindlustada oma praegune töökoht					
6	Soov omandada võimalikult kõrge haridustase					
7	Ei leidnud sobivat tööd					
8	Muu (palun täpsustage) *					

16. Milline on Teie praegune peamine sissetulekuallikas? (*Võimalik on märkida mitu Teie jaoks sobivat vastusevarianti*)

- 16.1. Töötasu
- 16.2. Ettevõtjatulu, dividendid, intressid
- 16.3. Toetused, abirahad (lastetoetus, sotsiaaltoetus, toimetulekutoetus), alimendid, pension, stipendiumid
- 16.4. Öppelaen ja/või muud laenud
- 16.5. Abikaasa/elukaaslase sissetulek, vanemate sissetulek, teiste sugulaste toetus
- 16.6. Säästud, vara müük, renditulu
- 16.7. Muud sissetulekud

D. Töötamine

Juhul kui töötate rohkem kui ühel ametikohal, siis palume Teid vastata järgnevatele küsimustele, pidades silmas oma põhitöökohta või põhitööd.

17. Kuivõrd on Teie praegune põhitöö seotud õpitud erialaga?
  - 17.1. Väga lähedalt
  - 17.2. Suures osas
  - 17.3. Mõningal määral
  - 17.4. Ei ole seotud
18. Mis on põhjuseks, et praegune põhitöö ei ole seotud õpitud erialaga? *(Palun hinnake kõiki toodud väiteid)*

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska öelda
1	Ei ole leidnud erialast tööd					
2	Elukohas ei ole erialast tööd					
3	Antud töö on huvitavam					
4	Palk ja muud töötingimused on paremad					
5	Töötasin sellel kohal juba kõrgkooli ajal					
6	Mõni muu põhjus (täpsustada)*					

19. Kui kaua aega kulus Teil pärast lõpetamist erialase töö leidmiseks?
  - 19.1. Kuni 2 kuud
  - 19.2. 2 kuni 6 kuud
  - 19.3. Rohkem kui pool aastat ja vähem kui 1 aasta
  - 19.4. 1 aasta või kauem
  - 19.5. Töötasin erialasel tööl juba õpingute ajal
20. Kas töötate ...?
  - 20.1. Äriühingus palgatöötajana
  - 20.2. Äriühingus omanikuna
  - 20.3. Riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses
  - 20.4. Kohalikus omavalitsuses või selle allasutuses
  - 20.5. Mittetulundusühingus
  - 20.6. Sihtasutuses
  - 20.7. FIE või vabakutselisena
21. Kas olete ...?
  - 21.1. Juht (nt direktorid, juhatajad, ettevõtete juhid jne)

- 21.2. Tippspetsialist (nt avaliku teenistuse spetsialistid, õpetajad, arstid, juristid, insenerid, informaatikud jne)
  - 21.3. Tehnik või keskastme spetsialist (nt maaklerid, raamatupidajad, politseiinspektorid, õde, müügiesindajad jne)
  - 21.4. (Liht)ametnik (nt sekretärid, andmesisestajad, kantseleitöötajad jne)
  - 21.5. Teenindus- või müügitöötaja (nt kokad, lapsehoidjad, juuksurid, tuletõrjujad, müüjad jne)
  - 21.6. Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse või kalanduse oskustööline (nt talunikud, kalurid, loomakasvatajad, jahimehed jne)
  - 21.7. Oskus- või käsitööline (nt ehitaja, mehaanikud, rätsepad, elektrikud jne)
  - 21.8. Seadme- või masinaoperaator (nt vedurijuhid, autojuhid jne)
  - 21.9. Lihttööline (nt koristajad, aknapesijad, kojamehed, uksehoidjad jne)
  - 21.10. Sõjaväelane
22. Millist haridustaset eeldab Teie praegune amet?
- 22.1. Põhiharidust
  - 22.2. Keskharidust
  - 22.3. Kutseharidust
  - 22.4. Kõrgharidust
  - 22.5. Haridustase pole sellel töökohal oluline
  - 22.6. Ei oska öelda
23. Millist kõrghariduse taset Teie praegune amet eeldab?
- 23.1. Rakenduskõrgharidust
  - 23.2. Bakalaureusekraadi
  - 23.3. Magistrikraadi
  - 23.4. Doktorikraadi
  - 23.5. Ei oska öelda
24. Kas töötate praegu ...?
- 24.1. Täiskoormusega (reeglina 40 tundi nädalas)
  - 24.2. Üle täiskoormuse
  - 24.3. Osalise koormusega
  - 24.4. Hooaja- ja juhutöödel
25. Mis põhjusel töötate osalise koormusega?
- 25.1. Omal soovil
  - 25.2. Tööandja ei võimalda töötada täiskoormusega, kuigi ise sooviksin
26. Kui suur on Teie põhitöökoha kuu keskmine brutotasu?
- 26.1. Kuni 355 €
  - 26.2. 356 € – 600 €
  - 26.3. 601 € – 800 €
  - 26.4. 801 € – 1000 €
  - 26.5. 1001 € – 1200 €
  - 26.6. 1201 € – 1400 €
  - 26.7. 1401 € – 1600 €
  - 26.8. 1601 € – 1800 €
  - 26.9. Üle 1800 €

27. Kas Teie palk tõusis pärast õpingute lõpetamist? (*Võimalik on valida mitu Teie jaoks sobivat vastusevarianti*)
- 27.1. Jah, tänu omandatud kõrgemale haridustasemele
  - 27.2. Jah, tänu omandatud erialale
  - 27.3. Jah, tänu töökoha vahetamisele
  - 27.4. Jah, tänu ametialasele karjäärile samas asutuses
  - 27.5. Jah, tänu töökoormuse suurendamisele
  - 27.6. Jah, kuid palgatõus ei olnud seotud õpingute lõpetamisega
  - 27.7. Jah, muu põhjus, palun täpsustage ...
  - 27.8. Ei
28. Kus asub Teie töökoht?
- 28.1. Harjumaa (va Tallinn)
  - 28.2. Tallinn
  - 28.3. Hiiumaa
  - 28.4. Ida-Virumaa (va Narva)
  - 28.5. Narva
  - 28.6. Jõgevamaa
  - 28.7. Järvamaa
  - 28.8. Läänemaa
  - 28.9. Lääne-Virumaa
  - 28.10. Põlvamaa
  - 28.11. Pärnumaa (va Pärnu)
  - 28.12. Pärnu
  - 28.13. Raplamaa
  - 28.14. Saaremaa
  - 28.15. Tartumaa (va Tartu)
  - 28.16. Tartu
  - 28.17. Valgamaa
  - 28.18. Viljandimaa
  - 28.19. Võrumaa
  - 28.20. Välismaal, soovi korral palun täpsustage riik ...
29. Kas on kavas kunagi Eestisse tööle naasta?
- 29.1. Jah
  - 29.2. Ei
  - 29.3. Ei oska öelda
30. Kui kauaks on kavas Eestisse jääda?
- 30.1. Vähem kui aasta
  - 30.2. 1 kuni 5 aastat
  - 30.3. kuni 10 aastat
  - 30.4. üle 10 aasta või määramata ajaks
  - 30.5. Ei oska öelda
31. Kas olete huvitatud teaduskoostööst Eesti teadlastega või teadusasutuste/eraettevõtetega või akadeemilisest karjäärist Eesti kõrgkoolis?
- 31.1. Jah
  - 31.2. Ei
  - 31.3. Ei oska öelda

32. Palun valige kolm kõige olulisemat põhjust tähtsuse järjekorras, millest lähtuvalt oma praeguse töö valisite.

		Olulisus
1	Ametikoha/töökoha prestiiž	
2	Enese proovilepanek	
3	Hea palk	
4	Head karjääri- ja arenguvõimalused	
5	Head töökaaslased	
6	Paindlik töögraafik	
7	Pikk puhkus	
8	Sobiv asukoht	
9	Soodustused (ametiauto vms)	
10	Töö oli õpitud erialaga seotud	
11	Erialast tööd ei olnud	
12	Soov saada ükskõik millist tööd	

33. Kuidas leidsite oma töökoha? (*Palun märkige üks kõige olulisem viis*)

- 33.1. Võtsin tööandjaga ise ühendust (konkreetses tööpakkumises ei olnud)
- 33.2. Seda tööd pakuti mulle isiklikult
- 33.3. Kasutasin sugulaste või tuttavate abi
- 33.4. Olin selles organisatsioonis praktikal
- 33.5. Organisatsioon tutvustas töövõimalusi kõrgkoolis
- 33.6. Leidsin tööpakkumise kõrgkooli vahendusel
- 33.7. Leidsin tööpakkumise ajalehe-, TV-, raadio- või muust avalikust reklaamist
- 33.8. Leidsin tööpakkumise internetist organisatsiooni kodulehelt
- 33.9. Leidsin tööpakkumise sotsiaalmeedia vahendusel
- 33.10. Sain tööpakkumise personaliotsingu portaalist (CV Online, CV Keskus vmt)
- 33.11. Leidsin töökoha Eesti Töötukassa (kuni 2009 Tööturuamet) kaudu
- 33.12. Asutasin eraettevõtte või praksise, alustasin FIEna
- 33.13. Töötasin sellel töökohal juba õpingute ajal
- 33.14. Muul viisil, palun täpsustage ...

34. Palun hinnake oma senise kogemuse põhjal, kuivõrd aitasid järgmised tegurid kaasa Teie praeguse töökoha saamisele. *Nõustun täiesti* antud väitega tähendab, et see tegur aitas oluliselt kaasa töökoha leidmisele; *ei nõustu üldse* tähendab, et see tegur polnud töökoha leidmisel tähtis.

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei tea / ei oska öelda
1	Omandatud erialased teadmised					
2	Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada					
3	Omandatud haridustase/kraad/diplom					
4	Lõputöö teema					
5	Õppealased saavutused					
6	Läbitud täienduskoolitused					
7	Kõrgkooli maine					
8	Õpingute ajal läbitud praktika					
9	Eelnev töökogemus samas valdkonnas					
10	Välismaal õppimine					
11	Välismaal töötamine					
12	Eesti keele oskus					

13	Inglise keele oskus					
14	Teiste võõrkeelte oskus					
15	Karjääriteenused (nt karjäärinõustamine, tööturuga seonduvad seminarid, töölaad, infovahendamine jne)					

35. Kas Te töötate rohkem kui ühel ametikohal? Kui jah, siis kellena/kus lisaks põhitööle töötate? *(Võimalik on märkida mitu Teie jaoks sobivat vastusevarianti)*

- 35.1. Ei
- 35.2. Äriühingus palgatöötajana
- 35.3. Äriühingus omanikuna
- 35.4. Riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses
- 35.5. Kohalikus omavalitsuses või selle allasutuses
- 35.6. Mittetulundusühingus
- 35.7. Sihtasutuses
- 35.8. FIE või vabakutselisena

E. Kõrgkooliõpingud ja hinnang õpingutele

Järgnevalt palume Teil anda hinnangud kõrgkooliõpingutele lähtuvalt **viimati lõpetatud** õppekavast.

36. Palume Teid hinnata, kuivõrd nõustute eri väidetega oma viimati läbitud õppekava eesmärgipärasuse kohta ning vastavuse kohta tööturu nõuetega?

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska öelda
1	Õpinguid alustades teadsin õppekava eesmärgi ja õpiväljundeid					
2	Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega õppekavale					
3	Kasutan oma töös väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi					
4	Õppekava sisaldas piisavalt praktikat töökeskkonnas					

37. Kas Te saite kõrgkoolis õpinguteks tuge (tuutorid, karjääri- ja õppekorraldusnõustajad, sekretärid, psühholoogid jt)?

- 37.1. Jah, sain piisavalt tuge
- 37.2. Ei saanud piisavalt tuge
- 37.3. Ei olnud sellistest võimalustest teadlik
- 37.4. Ei vajanud sellist tuge

38. Alljärgnevalt on toodud rida pädevusi (teadmised, oskused ja hoiakud). Palun hinnake 5-pallisel skaalal

(1) seda, kuidas kõrgkooliõpingud on kaasa aidanud pädevuse kujunemisele ja

(2) pädevuse olulisust praegusel ametikohal.

Pädevused	Kõrgkooliõpingud aitasid kaasa	Olulisus minu ametikohal
	1 – vähe	1 – vähe oluline

		5 – väga oluliselt	5 – väga oluline
1	Erialased teadmised		
2	Teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamise oskus		
3	Uurimistöö- ja analüüsisioskused		
4	Üldised maailmapilti avardavad teadmised		
5	Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles		
6	Võõrkeelteoskus		
7	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus (üldine arvutioskus, erialaste arvutiprogrammide kasutamise oskus)		
8	Algatusvõime ja ettevõtlikkus		
9	Õppimisoskus		
10	Matemaatika-pädevus ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest		
11	Sotsiaalne ja kodanikupädevus		
12	Kultuuriteadlikkus ja -pädevus		
13	Juhtimisoskus		
14	Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus		
15	Meeskonnatööoskus		
16	Efektiivne ajakasutus- ja planeerimisoskus		
17	Esinemisoskus		
18	Loovus		

39. Vaadates tagasi õpingutele ja hinnates oma praegust tööd, palun hinnake järgmiste väidete õigsust (*võimalusel palun põhjendage oma hinnangut*):

		Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei saa hinnata	Soovi korral kommentaar
1	Olen rahul oma õppekava/eriala valikuga						
2	Olen rahul kõrgkooli valikuga						
3	Olen rahul läbitud õppekavaga (ülesehitus, valikuvõimalused jm)						
4	Olen rahul praktikavõimalustega						
5	Olen rahul õppejõudude ja õpetamise tasemega						
6	Olen rahul juhendamise						
7	Olen rahul õppetöö korraldusega						
8	Olen rahul õppetöö füüsilise keskkonnaga						
9	Olen rahul kõrgkooli poolt pakutud nõustamisteenustega						
10	Olen oma praeguse tööga rahul						
11	Tulen oma praeguses töökohas tööalaselt hästi toime						
12	Tunnen end tööturul konkurentsivõimelisena						

40. Millega jäite õppeprotsessis kõige rohkem rahule? Palun täpsustage ... *

41. Mis oli õppeprotsessis kõige väiksem/suurem puudus? Palun täpsustage ... *

42. Kui soovite seoses õpingutega kõrgkoolis midagi lisada/täiendada, palun kirjutage! *

F. Lõpetanu/vastaja taust

43. Olen

43.1. Mees

43.2. Naine

44. Minu vanus on ... aastat

45. Minu elukohariik on ...

Välisriigist pärit tudengite osas kavandatakse läbi viia intervjuud eesmärgiga saada tagasisidet Eesti kõrghariduse kvaliteedile.

36. Kas olete nõus osalema intervjuus? Palun jätke selleks siia meile oma kontaktandmed (Skype, e-post, telefon, muu)....*

37. Kui soovite osaleda iPad'i loosimises, palun jätke siia oma e-posti aadress.*

Lisa 2. Intervjuude küsimused

I Õpingute vastavus ootustele

Kõikidele vastajatele

1. Kas Eestis läbitud õpingud vastasid teie ootustele?
  - a. Mis oli kõige positiivsem?
  - b. Mis valmistas pettumust?
2. Kas soovitaksite Eestit kui head õppimiskohta teistelegi? Miks / miks mitte?

II Konkurentsivõime tööturul

Bakalaureuse- ja magistrikraadiga vastajatele

3. Kui käisite õpingute ajal praktilal Eesti organisatsioonis, siis:
  - a. kelle poolt oli organiseeritud praktikakoha leidmine?
  - b. millise mulje jättis tööandja/milline oli suhtumine Teisse kui välisüliõpilasesse?
  - c. mis oli hästi, millega jäite enim rahule?
  - d. mis oleks võinud olla teisiti, kuidas kool oleks saanud enam toeks olla?
  - e. kas praktikast arenes / oleks võinud areneda välja pikem koostöö ettevõttega? Milline / miks mitte?
4. Kui ei käinud õpingute ajal praktilal Eesti organisatsioonis, siis kas ja miks käisite praktilal mujal (mitte Eesti organisatsioonis)? Kui jah, siis:
  - a. kelle poolt oli organiseeritud praktikakoha leidmine?
  - b. millise mulje jättis tööandja / milline oli suhtumine Eesti kõrgkooli üliõpilasesse?
  - c. mis oli hästi, millega jäite enim rahule?
  - d. mis oleks võinud olla teisiti, kuidas kool oleks saanud enam toeks olla?

Kõikidele vastajatele

5. Kas eesti keele oskus on Eesti organisatsioonis praktika- või töökoha leidmisel oluline kriteerium?
6. Kuidas sujus tööturule sisenemine?
  - a. Mis oli hästi, millega jäite enim rahule?
  - b. Mis valmistas enim raskusi tööturule sisenemisel / mis peaks olema teisiti?
  - c. Kui õpite ka praegu, siis millist abi/tuge ootaksite/vajaksite tööturule sisenemisel?
7. Kui rahul olete oma konkurentsivõimega tööturul lähtuvalt Eestis läbitud õpingutest?
8. Kui kõrgelt hindate ise / hindavad tööandjad Eestist saadud diplomit?

III Edasised plaanid seoses õppimise, töötamise või teadustööga Eestis

Kõikidele vastajatele

9. Kui motiveeritud olete jääma/naasma Eestisse edasi õppima või tööle?
  - a. Mis toetab Eestis õppimist või töötamist?
  - b. Milliseid takistusi näete edasiõppimisele või töötamisele?
10. Milline on Teie eesti keele oskus – kas see võib olla takistus Eestis õpingute jätkamiseks / töötamiseks?

Magistri- ja doktorikraadiga vastajatele

11. Kas olete huvitatud teadustööst Eesti kõrgkoolis?
  - a. Mis toetab teadustöö tegemist Eestis?
  - b. Milliseid takistusi teadustöö osas näete?

Magistri- ja doktorikraadiga vastajatele

12. Kas olete huvitatud teaduskoostööst Eesti kõrgkoolidega? [Töötatakse mõne teise riigi kõrgkoolis, kuid tehakse koostööd Eesti teadlastega]
  - a. Mis toetab teaduskoostöö tegemist Eestiga?
  - b. Milliseid takistusi teaduskoostööle näete?

Lisa 3. Koolide, üksuste ja õppekavade loetelud

Uuringus osalenud koolide loetelu

1. Arvutikolledž
2. EELK Usuteaduse Instituut
3. Eesti EKB Liit Kõrgem Usuteaduslik Seminar
4. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor
5. Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool
6. Eesti Infotehnoloogia Kolledž
7. Eesti Kunstiakadeemia
8. Eesti Lennuakadeemia
9. Eesti Maaülikool
10. Eesti Mereakadeemia
11. Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar
12. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
13. Estonian Business School
14. Euroakadeemia
15. Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused
16. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool
17. Sisekaitseakadeemia
18. Tallinna Pedagoogiline Seminar
19. Tallinna Tehnikakõrgkool
20. Tallinna Tehnikaülikool
21. Tallinna Tervishoiu Kõrgkool
22. Tallinna Ülikool
23. Tartu Kõrgem Kunstikool
24. Tartu Tervishoiu Kõrgkool
25. Tartu Ülikool

Koolide üksuste loetelu

1. Ajaloo Instituut 2. Arhitektuuri ja keskkonnatehnika teaduskond 3. Arhitektuuriteaduskond 4. Arstiteaduskond 5. Avatud Akadeemia 6. Balti Filmi- ja Meediakool 7. Disainiteaduskond 8. Eesti Humanitaarinstituut 9. Eesti keele ja kultuuri instituut 10. Eesti Maaülikooli Tartu Tehnikakolledž 11. Ehitusteaduskond 12. Energeetikateaduskond 13. Filosoofiateaduskond 14. Finantskolledž 15. Germaani-Romaani Keelte ja Kultuuride Instituut 16. Haapsalu Kolledž 17. Informaatika Instituut 18. Infoteaduste Instituut 19. Infotehnoloogia teaduskond 20. Justiitskolledž 21. Kasvatusteaduste Instituut 22. Keemia- ja materjalitehnoloogia teaduskond 23. Kehakultuuriteaduskond 24. Kommunikatsiooni Instituut	25. Kunstide Instituut 26. Kunstikultuuri teaduskond 27. Laevandusteaduskond 28. Loodus- ja tehnoloogiateaduskond 29. Majandus- ja sotsiaalinstituut 30. Majandusteaduskond 31. Matemaatika ja Loodusteaduste Instituut 32. Matemaatika-informaatikateaduskond 33. Matemaatika-loodusteaduskond 34. Mehaanikateaduskond 35. Merendusteaduskond 36. Metsandus- ja maaehitusinstituut 37. Politsei- ja piirivalvekolledž 38. Psühholoogia Instituut 39. Põllumajandus- ja keskkonnainstituut 40. Päästekolledž 41. Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut 42. Rakvere Kolledž 43. Riigiteaduste Instituut 44. Rõiva- ja tekstiiliteaduskond 45. Sisejulgeoleku instituut 46. Slaavi Keelte ja Kultuuride Instituut 47. Sotsiaal- ja haridusteaduskond 48. Sotsiaalteaduskond 49. Sotsiaaltöö Instituut 50. Tartu Ülikooli Euroopa kolledž 51. Tartu Ülikooli Narva kolledž

52. Tartu Ülikooli Pärnu kolledž
53. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia
54. Tehnikainstituut
55. Terviseteaduste ja Spordi Instituut
56. Transporditeaduskond
57. TTÜ Kuressaare Kolledž
58. TTÜ Tallinna Kolledž
59. TTÜ Tartu Kolledž

60. TTÜ Virumaa Kolledž
61. Usuteaduskond
62. Vabade kunstide teaduskond
63. Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut
64. Õiguskasadeemia
65. Õigusteaduskond

Õppekavade loetelu

1. Aiandus
2. Ajakirjandus
3. Ajakirjandus ja kommunikatsioon
4. Ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetaja
5. Ajalugu
6. Alushariduse pedagoog
7. Andragoogika
8. Anglistika
9. Animatsioon
10. Antropoloogia
11. Arhitektuur ja linnaplaneerimine
12. Arstiteadus
13. Arvutigraafika
14. Arvutisüsteemid
15. Arvutitehnika
16. Autotehnika
17. Avalik haldus
18. Avaliku sektori majandus
19. Bioanalüütik
20. Bioloogia
21. Bioloogia (kõrvalerialaga)
22. Bioloogia (merebioloog-keskkonnaspetsialist)
23. Bioloogiaõpetaja
24. Biomeditsiin
25. Biomeditsiinitehnoloogia
26. Botaanika ja ökoloogia
27. Disain ja rakenduskunst
28. Disain loovettevõtluses
29. Dokumendihaldus
30. Eesti filoloogia
31. Eesti ja soome-ugri keeleteadus
32. Eesti keel kui teine keel ja eesti kultuur
33. Eesti keele ja kirjanduse õpetaja
34. Eesti keele ja kirjanduse õpetaja mitte-eesti koolis
35. Eesti keele kui teise keele õpetaja
36. Eesti viipekeele tõlk
37. Ehitus ja keskkonnatehnika
38. Ehte- ja sepakunst
39. Elektriaparaadid ja jõuelektroonika
40. Elektroenergeetika
41. Elektroonika ja bioonika
42. Elektroonsed süsteemid
43. Elektrotehnika
44. Energia- ja geotehnika
45. Energiakasutus
46. Energiatehnika
47. Ergonoomika
48. Eripedagoogika
49. Eripedagoog-nõustaja
50. Etnoloogia ja folkloristika
51. Ettevõtlus ja projektijuhtimine
52. Ettevõtlus ja ärijuhtimine
53. Ettevõtlus ning tehnoloogia juhtimine
54. Ettevõtte juhtimine
55. Ettevõtte majandus
56. Ettevõttemajandus
57. Euroopa Liidu – Venemaa uuringud
58. Euroopa õpingud
59. Euroopa õpingud: poliitika ja valitsemise euroopastumine
60. Farmaatsia
61. Farmatseut
62. Filmikunst
63. Filosoofia
64. Finants- ja kindlustusmatemaatika
65. Fotograafia
66. Füsioteraapia
67. Füsioterapeut
68. Füüsika
69. Füüsika (kõrvalerialaga)
70. Füüsikaõpetaja
71. Geenitehnoloogia
72. Geodeesia
73. Geograafia
74. Geograafiaõpetaja
75. Geoloogia
76. Geomaatika
77. Geotehnoloogia
78. Geoökoloogia
79. Geoökoloogia (kõrvalerialaga)
80. Germaani-romaani filoloogia
81. Germanistika
82. Graafilise disain
83. Gümnaasiumi loodusteaduste õpetaja
84. Haldus- ja ärikorraldus
85. Haldusjuhtimine
86. Halduskorraldus
87. Hambaarstiteadus
88. Hambatehnika
89. Hariduse juhtimine
90. Hariduskorraldus
91. Haridusteadus (humanitaarained)
92. Haridusteadus (loodusteaduslikud ained)
93. Haridusteadus (reaalained)
94. Heaolu- ja spaateenuste disain ja juhtimine
95. Helilooming ja elektronmuusika
96. Hoonete ehitus

97. Hotellimajandus
98. Humanitaarsed mitmekeelses koolis
99. Humanitaarainete õpetaja mitmekeelses koolis
100. Humanitaarteadused
101. Huvijuht-loovtegevuse õpetaja
102. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
103. Info-ja dokumendihaldus
104. Infokorraldus
105. Informaatika
106. Informaatika (multimeedium ja õpisüsteemid)
107. Infosüsteemide analüüs
108. Infoteadus
109. Infotehnoloogia
110. Infotehnoloogia juhtimine
111. Infotehnoloogia süsteemid
112. Inglise keel ja kirjandus
113. Inglise keel ja kultuur
114. Inglise keele õpetaja
115. Inimese ja arvuti interaktsioon
116. Instrumentaalpedagoogika
117. Interpretatsioonipedagoogika eriala
118. IT süsteemide administreerimine
119. IT süsteemide arendus
120. Jazzmuusika
121. Jazzmuusika eriala
122. Juhiabi
123. Juhtimine ja turundus
124. Juhtimisteadus
125. Kalakasvatus
126. Kalapüügi ja -käitlemise tehnoloogia
127. Kammeransambli eriala
128. Kasvatusteadused
129. Kaubandusökonoomika
130. Keeletoimetaja
131. Keelpilli eriala
132. Keemia
133. Keemia ja geenitehnoloogia
134. Keemia- ja keskkonnakaitse tehnoloogia
135. Keemia- ja materjalitehnoloogia
136. Kehakultuur
137. Kehakultuuri õpetaja
138. Kehaline kasvatus ja sport
139. Keraamika
140. Keskkonnakaitse
141. Keskkonnakaitse spetsialist
142. Keskkonnakorraldus
143. Keskkonnakorraldus ja planeerimine
144. Keskkonnakorraldus ja puhtam tootmine
145. Keskkonnateadus ja rakendusbioloogia
146. Keskkonnatehnika
147. Keskkonnatehnoloogia
148. Kinnisvara haldamine
149. Kinnisvara planeerimine
150. Kirjalik tõlge
151. Kirjandus ja kultuuriteadused
152. Kirjandus -ja teatriteadus
153. Kirjandusteadus
154. Klaasikunst ja -disain
155. Klassikaline filoloogia
156. Klassiõpetaja
157. Klassiõpetaja mitmekeelses koolis
158. Klaveri eriala
159. Kohaliku omavalitsuse korraldus
160. Kommunikatsioon
161. Kommunikatsioonijuhtimine
162. Kompositsiooni eriala
163. Koolieelse lasteasutuse pedagoog
164. Koolieelse lasteasutuse pedagoog mitmekeelses õppekeskkonnas
165. Koolieelse lasteasutuse õpetaja
166. Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas
167. Koolimuusika
168. Koolimuusika eriala
169. Kooridirigeerimise eriala
170. Koreograafia
171. Korrektsioon
172. Kujunduskunst
173. Kultuuride uuringud
174. Kultuurikorraldus
175. Kultuuriteadus
176. Kultuuriteooria
177. Kunst
178. Kunst ja disain
179. Kunst ja kultuuriantropoloogia
180. Kunstiteadus
181. Kunstiteraapiad
182. Kunstiõpetaja
183. Kunstiõpetus
184. Kunstiõpetuse õpetaja
185. Kutsepedagoogika
186. Kutseõpetaja
187. Käsitöö ja kodundus
188. Käsitöö ja kodunduse õpetaja
189. Küberkaitse
190. Külmutusseadmed
191. Kütuste tehnoloogia
192. Laeva jõuseadmed
193. Laulu eriala
194. Lavakunst
195. Lennuliiklusteenindus
196. Lennundusettevõtte käitamine
197. Lennundustegevuse korraldus
198. Liha- ja piimatehnoloogia
199. Liiklusohutus
200. Liikumise- ja sporditeadused
201. Lingvistika
202. Linna- ja tööstusmaastike korraldus
203. Linnakorraldus
204. Logistika
205. Loodusturism
206. Loodusvarade kasutamine ja kaitse
207. Loomakasvatus
208. Loomakasvatussaaduste tootmine
209. Lähis-Ida ja Aasia kultuurilugu
210. Läänemere regiooni uuringud
211. Maaehitus
212. Maakorraldus

213. Maal ja maalingute restaureerimine
214. Maalikunst
215. Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine
216. Maastikuarhitektuur
217. Maastikukaitse ja -hooldus
218. Maa-teadused
219. Majandus
220. Majandus ja ärijuhtimine
221. Majandusarvestus
222. Majandusarvestus ja finantsjuhtimine
223. Majandusteadus
224. Maksundus
225. Maksundus ja toll
226. Masinaehitus
227. Masinaehitustehnoloogia
228. Matemaatika
229. Matemaatika- ja informaatikaõpetaja
230. Matemaatikaõpetaja
231. Matemaatiline statistika
232. Materjalid ja protsessid jätkusuutlikus energeetikas
233. Materjaliteadus
234. Materjalitehnoloogia
235. Meedia
236. Meedia ja kommunikatsioon
237. Meedia- ja reklaamikunst
238. Mehhanotehnika
239. Mehhatroonika
240. Merendus
241. Metallide töötlemine
242. Metsamajandus
243. Metsandus
244. Metsatööstus
245. Mitme aine õpetaja
246. Moedisain
247. Moestilistika
248. Molekulaar- ja rakubioloogia
249. Molekulaarne biokeemia ja ökoloogia
250. Molekulaartehnoloogia
251. Muinsuskaitse ja konserveerimine
252. Muusika
253. Muusika interpretatsioon
254. Muusika ja teatrikunst
255. Muusikapedagoogika
256. Muusikateadus
257. Muusikateaduse eriala
258. Muusikaõpetaja
259. Mööbel ja restaureerimine
260. Nahadisain ja restaureerimine
261. Nahakunst, aksessuaari- ja köitedisain
262. Neuroteadused
263. Noorsootöö
264. Optometrist
265. Organisatsioonikäitumine
266. Orkestridirigeerimise eriala
267. Pangandus
268. Pedagoogika
269. Personalitöö
270. Piirivalveteenistus
271. Politoloogia
272. Politsei
273. Prantsuse keele õpetaja
274. Programmeerimine
275. Proviisor
276. Psühholoogia
277. Puhkpilli eriala
278. Puidu- ja tekstiilitehnoloogia
279. Puidutöötlemise tehnoloogia
280. Põhikooli mitme aine õpetaja
281. Põllu- ja aiasaaduste tootmine
282. Põllumajandus
283. Põllumajandusettevõtte majandamine
284. Põllumajandussaaduste tootmine ja turustamine
285. Pärimusmuusika
286. Päästeteenistus
287. Raamatukogundus ja infokeskkonnad
288. Raamatupidamine
289. Radioloogiatehnika
290. Rahvatervishoid
291. Rahvuslik ehitus
292. Rahvuslik tekstiil
293. Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus
294. Rahvusvaheline ärijuhtimine
295. Rahvusvaheline ärijuhtimine (inglise keele süvaõppega)
296. Rahvusvaheline ärijuhtimine MA
297. Rahvusvaheline ärijuhtimine MBA
298. Rahvusvaheline ärikorraldus
299. Rahvusvahelised suhted
300. Rahvusvahelised suhted ja Euroopa-Aasia uuringud
301. Rakendusarhitektuur
302. Rakendusgeodeesia
303. Rakendusinformaatika
304. Rakendusinfotehnoloogia
305. Rakenduskeemia ja biotehnoloogia
306. Rakenduslik mõõdeteadus
307. Rakenduslik sotsiaaltöö
308. Raudteetehnika
309. Referent-toimetaja
310. Regionaalsed rahvusvahelised uuringud
311. Reisikorraldus
312. Reklaam ja imagoloogia
313. Rekreatsioonikorraldus
314. Religiooniuuringud
315. Riigiteadused
316. Romaani keeled ja kultuurid
317. Romanistika
318. Rõiva- ja tekstiiliala ressursikorraldus
319. Rõivaste tehniline disain ja tehnoloogia
320. Saateklassi eriala
321. Sadamamajandamine ja meretranspordi juhtimine
322. Saksa keel ja kirjandus
323. Saksa keel ja kultuur
324. Saksa keele õpetaja
325. Semiootika
326. Semiootika ja kultuuriteooria

327. Sepakunst
328. Sisearhitektuur
329. Sisearhitektuur ja mööblidisain
330. Sisejulgeolek
331. Skandinaavia keeled ja kultuurid
332. Skulptuur
333. Slaavi keeled ja kultuurid
334. Slavistika
335. Soojusenergeetika
336. Soome filoloogia
337. Sotsiaalpedagoogika
338. Sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse
339. Sotsiaalteadused
340. Sotsiaaltöö
341. Sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korraldus
342. Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika
343. Sotsioloogia
344. Sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika
345. Strateegiline juhtimine
346. Stsenograafia
347. Suuline tõlge
348. Sõjaväeline juhtimine maaväes
349. Sõjaväeline juhtimine õhuväes
350. Zooloogia ja hüdrobioloogia
351. Tantsukunst
352. Tarkvaratehnika
353. Teatrikunst ja teatripedagoogika
354. Teatrikunst visuaaltehnoloogia
355. Teedehitus
356. Teedehitus ja geodeesia
357. Tegevusterapeut
358. Tehnika ja tehnoloogia
359. Tehnikateadus
360. Tehniline füüsika
361. Tehnoloogia valitsemine
362. Tehnomaterjalid ja turundus
363. Tehnosuhtlus
364. Tehnotroonika
365. Tehnoökoloogia
366. Tekstiil
367. Tekstiilidisain
368. Telekommunikatsioon
369. Teoloogia
370. Tervisedendus
371. Tervisejuht
372. Tervisekaitse spetsialist
373. Tervishoiutehnoloogia
374. Toidutehnika ja tootearendus
375. Toitlustusteenuste korraldus
376. Tootearendus ja tootmistehnika
377. Tootedisain
378. Tootmise automatiseerimine
379. Tootmistehnika
380. Transport ja logistika
381. Turismi- ja hotelliettevõtlus
382. Turismi- ja toitlustuskorraldus
383. Turundus
384. Tõlkeõpetus
385. Tõlkija
386. Töö- ja tehnoloogiaõpetus
387. Töö- ja tehnoloogiaõpetuse õpetaja
388. Tööstus- ja tsiviilehitus
389. Tööstustehnika ja juhtimine
390. Tööstusökoloogia
391. Tüürimees
392. Urbanistika
393. Usuteadus
394. Vabad kunstid
395. Vee ja maismaa ökosüsteemide rakendusbioloogia
396. Vee ja maismaa ökosüsteemide rakendusbioloogia
397. Veemajandus
398. Veeteede ohutuse korraldamine ja haldamine
399. Vene filoloogia
400. Vene ja slaavi filoloogia
401. Vene keel võõrkeelena (kõrvalainega)
402. Vene keele ja kirjanduse õpetaja
403. Vene keele kui võõrkeele õpetaja
404. Veterinaarmeditsiin
405. Veterinaarmeditsiin ja toiduteadus
406. Võrdlev kirjandusteadus ja kultuurisemiootika
407. Võrdlev poliitika
408. Võõrkeeled ja ärikorraldus
409. Väikeettevõtlus
410. Õdede erialane koolitus
411. Õe eriala koolitus
412. Õe põhikoolitus
413. Õe põhiõpe
414. Õendusteadus
415. Õhusõiduki juhtimine
416. Õigusteadus
417. Õigusteenistus
418. Æmmaemand
419. Äriinfotehnoloogia
420. Ärijuhtimine
421. Ärikorraldus
422. Ärindus
423. Ärirahandus ja majandusarvestus
424. Ökoloogia
425. Ökoloogia ning elustiku kaitse
426. Ökonoomika ja ettevõtlus

Lisa 4. Lõpetanute peamine tegevus kõrgkoolide lõikes

	Töötan	Töötan ja õpin	Ainult õpin	Olen lapsega kodus / ajateenistuses	Muu tegevus	Õpin ja otsin aktiivselt tööd	Ei tööta ega õpi, ei otsi aktiivselt tööd	Ei tööta ega õpi, otsin aktiivselt tööd
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	74,4	12,6	1,2	3,3	5,0	1,7	0,0	1,7
Eesti Kunstiakadeemia	45,0	28,3	7,6	1,5	4,0	12,1	1,5	0,0
Eesti Maaülikool	56,7	19,2	9,9	3,3	2,3	7,7	0,2	0,8
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	50,7	29,6	8,8	0,0	5,4	3,3	0,0	2,1
Estonian Business School	62,1	21,8	5,0	6,1	2,8	0,0	1,1	1,1
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool	76,1	10,8	0,0	5,5	5,5	0,0	0,0	2,0
Sisekaitseakadeemia	85,3	14,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tallinna Pedagoogiline Seminar	65,6	17,9	2,5	10,2	3,7	0,0	0,0	0,0
Tallinna Tehnikakõrgkool	72,1	14,5	2,5	5,0	4,0	1,0	0,0	1,0
Tallinna Tehnikaülikool	56,7	28,8	5,0	3,7	2,2	2,2	0,2	1,2
Tallinna Tervishoiukõrgkool	85,4	6,8	1,0	2,9	1,0	1,0	1,9	0,0
Tallinna Ülikool	56,1	25,7	4,2	4,6	4,3	2,7	0,4	2,0
Tartu Tervishoiukõrgkool	60,4	26,4	0,0	9,4	0,0	0,0	0,0	3,8
Tartu Ülikool	46,1	31,1	10,4	3,9	2,7	4,0	0,5	1,2

Lisa 5. Erinevate pädevuste kujunemine valdkondade lõikes

		Erilased teadmised	Teoreetiliste teadmiste praktikas	rakendamise	Uurimistöö- ja analüüs- oskused	Üldised maailmapildi avardavad teadmised	Suuline ja kirjalik eneseväljendus- oskus	emakeeles	Võrkelele- oskus	Algatusvõime ja ettevõtlikkus	Õppimisoskus	Sotsiaalne ja kodaniku- pädevus	Juhimisoskus	Enese- kehtestamise ja läbirääkimise oskus	Meeskonnatöö- oskus	Efektive ajakasutus- ja planeerimis- oskus	Esimisemisoskus	Loovus
Arvutiteadused	Oluline	84	65		74,5	67,9	30,5		36,1	44,8	54,3	20,8	26,3	31,1	57,1	49,2	49,9	36,6
	Vähe oluline	2,4	8,1		4,6	11,2	41,1		29,8	31,2	15,4	44,8	45,3	36,7	18,5	26,4	25,4	35,4
	Oluline	89,3	72,6		80,2	78,2	66,8		43,4	58,6	72	52,3	40,1	63,8	72,3	65,9	74,9	66,4
Haridus	Vähe oluline	3,4	6,3		5,3	3,5	11,7		27,6	14,6	9,5	16,8	24,8	16,7	11,2	9,6	11	12,5
	Oluline	79,8	55		82,7	87	67,4		73,9	36,5	63,1	32,6	19,5	32,5	40,8	52,5	61,1	50,7
	Vähe oluline	7,1	19,2		5,5	2,9	14,2		7,5	36,3	14,7	36,7	52,3	39,4	31,1	19,5	15,3	19,6
Kunstid	Oluline	86,5	68,2		62,8	76	51,9		38,6	43,8	50,7	33,4	30,1	44,1	60,4	50,9	65,9	80,8
	Vähe oluline	3,2	6,4		17,1	6,3	27,4		34,9	26,5	20,1	32,8	46,2	29,9	18,1	21,9	13,5	4,8
	Oluline	89,6	64,7		84,5	71,6	37,2		47	37,6	59,5	24,1	22	32,3	47,1	51,7	59,5	31,2
Loodus- ja täppisteadused (va arvutiteadused)	Vähe oluline	1,3	10,1		2,3	7,3	29,1		26,6	25,6	13,7	45,6	47,3	34,6	21,4	18,4	15,6	31,2
	Oluline	67,5	70,9		74,7	73,7	57,6		66,1	50,7	65,9	38,8	30,5	42,1	54,3	34,7	63,3	35,6
	Vähe oluline	1,3	4,6		0,7	5,8	20,1		14,2	25,5	7,1	34,8	40,8	30,7	9	25,7	15,7	27,5
Sotsiaal- ja käitumisteadused ning ajakirjandus ja infolevi	Oluline	81,4	54,1		86,8	86,9	71,4		46,9	45,2	63,2	51	29,9	50,4	64	56	63,7	38,9
	Vähe oluline	3,8	15,3		2,7	3,7	9,3		21,7	25,1	11	20,2	38,2	20,5	11,3	18,4	9,9	31,7
	Oluline	84,2	75,9		76,2	87	61,9		40,1	52,9	63,8	76,9	40,1	62,6	62,6	67,9	74,7	64,9
Sotsiaalteenused	Vähe oluline	1,7	5,3		4,4	2,1	13,7		27,3	16,9	8,2	5,7	28,4	15,5	15,5	12,6	10,3	8,5
	Oluline	77,4	66,2		74,8	73,6	57,4		38,7	53	63,1	44,2	48	49,6	70,7	61	72,1	47,4
	Vähe oluline	5,4	13,5		5,6	5,3	13,4		28,2	13,1	11,3	25,5	23,2	19,7	9,6	12,3	10,1	20,4
Tehnika, tootmine ja ehitus	Oluline	81,5	59,1		71	65,5	38,3		39,1	46,9	62,5	32,2	33,6	42,3	63,2	58,5	56,7	41,2
	Vähe oluline	3,7	10,6		5,2	8,9	28,3		28,5	20,8	10,9	31,9	34,5	29,9	12,4	16,8	13,4	25,3
	Oluline	89,2	78,8		69,1	64,6	44,5		41,2	42,8	65	42	28,4	46,1	70,6	67,4	63,8	42,3
Tervis	Vähe oluline	2,6	6,5		10,9	9,4	28,9		25,9	21,4	10,9	28,5	38,4	25,3	12,3	10,8	13	28,4
	Oluline	87,4	53		77,9	73	64,2		40,2	35,7	59,8	42,3	24,4	47,5	42,3	52,7	44,2	31,7
	Vähe oluline	1,9	12		4,4	9,4	12,2		22,2	34,6	16,3	23,8	43,9	26,8	23,9	17,3	17,8	33,3
Ärindus ja haldus	Oluline	76,8	60,1		76,1	77,4	54,7		43,4	54,4	61,6	42,7	49,6	53,4	66	61,6	64,9	43
	Vähe oluline	7,5	14,5		7,7	7,5	20,9		27,5	15,9	12,8	22,4	20	17,1	9,3	15	12,9	26,8